

**OTEPÄÄ LOODUSPARGI
KAITSEKORRALDUSKAVA
2010 - 2012**

Otepää 2008

Koostas: Tarmo Evestus

Kaardid: Tarmo Evestus

Fotode autor: Arne Ader

Kujundus: OÜ Bubo

Projekti rahastas SA Keskkonnainvesteeringute Keskus

Sisukord

1. Eessõna.....	6
2. Üldandmed Otepää looduspargi kohta.....	7
2.1. Asend ja suurus.....	7
2.2. Looduspargi kaitse alla võtmine ja valitsemine	7
2.3. Asustus.....	10
2.4. Ajalugu	10
2.5. Pinnamood.....	11
2.5.1. Maavarad	13
2.5.2. Pinnas	13
2.5.3. Maaparandus	13
2.6. Maastik.....	13
2.7. Niidud	14
2.8. Metsad	15
2.9. Sood.....	15
2.10. Veekogud	15
2.11. Põllumajandus.....	16
2.12. Flora ja fauna	16
2.13. Puhkus, haridus ja informatsioon	17
2.14. Teedevõrk.....	18
2.15. Maaomand	18
2.16. Tsoneering.....	18
2.17. Andmestik ala kohta	18
3. Visioon 2020.....	20
4. Huvirühmad	21
5. Otepää looduspargi kaitsekorralduslikud väärtused.....	23
5.1. Maastikud.....	23
5.2. Elupaigad (kooslused).....	24
5.2.1. Sihtkaitsevööndite metsad	24
5.2.2. Puhkeväärtusega metsad.....	25
5.2.3. Piiranguvööndi metsad.....	27
5.2.4. Poollooduslikud kooslused.....	27

5.2.5. Sood.....	27
5.2.6. Järved.....	27
5.2.7. Jõesed ja ojad.....	29
5.3. Liigid.....	29
5.3.1. I kategooria kaitsealused linnuliigid (väike-konnakotkas, must-toonekurg).....	29
5.3.2. Kaitsealused ja linnudirektiivi I lisa linnuliigid	30
5.3.3. Kaitsealused kahepaikseliigid	31
5.3.4. Kaitsealused taimeliigid.....	34
5.3.5. Kaitsealused imetajad.....	34
5.3.6. Loodusdirektiivi II lisasse kuuluvad jahilukid (karu, ilves, kobras).....	34
5.4. Kaitstavad looduse üksikobjektid	35
5.5. Majanduslikud ja sotsiaalsed väärtused ning kultuuripärand	35
5.5.1. Kultuuripärand.....	36
6. Kaitse-eesmärgid.....	37
7. Kaitseala väärtused sihtkaitsevööndite kaupa.....	38
8. Kaitsekorralduslikke väärtusi mõjutavad tegurid.....	48
8.1. Ehitustegevus.....	48
8.2. Metsade majandamine ebasobivate viisidega	49
8.3. Traditsioonilise põllumajanduse lakkamine, avatud maastike vähene hooldamine	49
8.4. Massiturism sh mootorsõidukite kasutamine	50
8.5. Elupaikade soodsa seisundi halvenemine	50
8.6. Vähene teadlikkus ja huvi loodushoiu vastu, looduskaitse madal maine.....	51
9. Looduskasutuse tingimused maastikku mõjutavatel töödel.....	52
10. Kaitsekorralduslik tegevuskava aastateks 2010–2012	54
10.1. Elupaikade ja maastike hooldustööde korraldamine.....	54
10.1.1. Poollooduslike koosluste hooldamine ja taastamine.....	54
10.1.2. Raietööd kaitstavate loodusobjektide hooldamiseks ja vaadete avamiseks, maastikuhooldustööd ning talgulaagrid.....	55
10.1.3. Veekogude ökoloogilise seisundi parandamine	56
10.1.4. Karuputke tõrjumine.....	57
10.1.5. Kortina soo kuivenduse mõju vähendamise.....	57
10.2. Liigikaitsealused tööd	57

10.2.1. Röövloomade arvukuse ohjamine.....	58
10.2.2. Mudakonna ja harivesiliku tiikide rajamine ja hooldamine.....	58
10.2.3. Kalastiku ja jõevähi taastamine	58
10.3. Maastike kaitse, alalhoidlike majandusviiside edendamine, kohaliku elulaadi ja kultuuripärandi säilitamine	59
10.3.1. Rohevõrgustik	59
10.4. Kaitstavate loodusobjektide tutvustamine, loodushariduse edendamine, rekreatsiooni ja puhkevõimaluste pakkumine	61
10.5. Teadustöö ja seire	64
10.6. Kaitseala valitsemine ja kaitse korraldamine, järelevalve	65
10.7. Otepää looduspargi kaitse-eeskirja muutmine	66
10.8. Kaitsekorralduskava uuendamine	66
11. Otepää looduspargi kaitsekorralduskava eelarve, rakendamise kava ja tulemuslikkuse kontroll.....	67
12. Kasutatud allikate loetelu	78

Lisad

- Lisa 1. Otepää looduspargi kaitse-eeskiri
- Lisa 2. Otepää looduspargis registreeritud haudelinnud ja nende arvukus
- Lisa 3. Ettepanekud uute sihtkaitsevööndite loomiseks
- Kaart 3. Väärtusliku Natura 2000 elupaigad
- Kaart 4. Sihtkaitsevööndid
- Kaart 5. Poollooduslike koosluste ja maastiku hooldus
- Kaart 6. Rohevõrgustik
- Kaart 7. Loodusliikumisrajad ja puhkekohad

1. Eessõna

Vastavalt looduskaitseseadusele koostatakse kaitsealadele kaitsekorralduskava, millest selguvad olulised keskkonnategurid ja nende mõju loodusobjektile, kaitse-eesmärgid, nende saavutamiseks vajalikud tööd, tööde tegemise eelisjärjestus, ajakava, maht ning kava elluviimiseks vajalik eelarve.

Käesoleva Otepää looduspargi kaitsekorralduskava eesmärgiks on planeerida Otepää looduspargi kaitse korraldamist. Olemuslikult on tegu piirkondliku säästliku arengukavaga, mille põhirõhk on asetatud loodusväärtustele, maastikele ja nende hoiule.

Kavas antakse esmalt ülevaade looduspargi loodusest ja inimtegevusest, sealhulgas senisest kaitsekorraldusest. Tuginevalt väärtuste analüüsile sõnastatakse kaitse üldisemad eesmärgid, seejärel vaadeldakse nende saavutamist mõjutavaid tegureid. Eesmärkide saavutamist takistavate või takistada võivate tegurite (probleemide ja ohtude) eemaldamiseks või nende mõju vähendamiseks sõnastatakse meetmed kaitsekorralduskava toimimise perioodiks. Eesmärkide saavutamiseks kavandatakse kaitsekorralduskava lõpuks tegevused, mille puhul antakse nende eelisjärjestus, ajakava, maht ning eelarve. Eelarve prognoos muutub pikas perspektiivis järjest ebakindlamaks, seetõttu tehakse detailne tegevuskava ja eelarve vaid viieks aastaks. Viie aasta möödudes nähakse ette eelarve uuendamine ja vajadusel ka teiste kaitsekorralduskava osade täpsustamine. Otepää looduspargi suurimaks väärtuseks on mitmekesine ja põnev maastik, mis on kujunenud

looduslike tingimuste ja inimtegevuse koosmõjul. Kuna tänasel päeval tekitab muutusi põhiliselt inimene vastavalt valitsevate arusaamade ja poliitiliste valikute põhjal on vajalik looduskaitse eesmärkide elluviimiseks teha tihedat koostööd kohaliku kogukonnaga, poliitikute ja huvigruppidega.

Kaitsekorralduskava koostamisel juhinduti Keskkonnaministeeriumi poolt välja antud juhendmaterjalist "Kaitseala kaitsekorralduskava koostamise juhised".

Kaitsekorralduskava valmimisele aitasid kaasa Toomas Hirse, Prit Voolaid, Margit Turb, Urmas Roht, Kaili Preismann, Urmas Mets, Raivo Rüütli.

2. Üldandmed Otepää looduspargi kohta

2.1. Asend ja suurus

Otepää looduspark asub Valga maakonna põhjaosas Otepää, Palupera, Puka ja Sangaste valla maadel (kaart 1). 1180 km² suurusest Otepää kõrgustikust hõlmab Otepää looduspark hästi väljakujunenud künkliku reljeefiga ala pindalaga

22 430 ha (19% kõrgustiku pindalast). Looduspargi maa-alast jääb Otepää valda ca 13880 ha, Palupera valda ca 3990 ha, Sangaste valda ca 2955 ha ja Puka valda ca 1500 ha.

Otepää looduspark on oma suuruselt Eesti kaitsealadest kuues, olles samas suurim maastikukaitseala e. looduspark. Maastikuliselt omavad Otepää looduspargiga sarnaseid jooni Haanja looduspark ja Karula rahvuspark.

Looduspargi välispiir kulgeb põhjaosas Nõuni ja lõunaosas Restu külani, idaosas Valga maakonna

piirini ja lääneosas Pringi külani. Kaitsealast jääb välja Otepää linn.

2.2. Looduspargi kaitse alla võtmine ja valitsemine

Otepää looduspark moodustati Eesti NSV Ministrite Nõukogu 11. juuli 1957. a määrusega nr 242 «Abinõudest looduskaitse organiseerimiseks Eesti NSV-s» (ENSV Teataja 1957, 14, 125) Pühajärve, Väikese Munamäe ja Tedremäe maastikuliste keelualadena ning reorganiseeriti Eesti NSV Ministrite Nõukogu 24. septembri 1979. a määrusega nr 497 «Looduskaitsealade edasise väljaarendamise kohta» (ENSV Teataja 1979, 43, 521) Otepää maastikukaitsealaks.

- Looduspargi lõunaosas paiknev Kirgjärv on peidetud metsaga kaetud kuplite vahele.

Kaart 1. Otepää looduspargi asukoht

Eesti iseseisvuse taastamise järel tekkis vajadus kaitsekorra kaasajastamiseks. Otepää looduspargi kaitse-eeskiri kinnitati EV Valitsuse 18.03.1997. a määrusega nr. 63 (RT I 1997, 25, 388) ning on muudetud järgmiste määrustega (kuupäev, number, avaldamine Riigi Teatajas):

14.07.1998 nr 157 (RT I 1998, 66, 1036),
8.12.1999 nr 376 (RT I 1999, 94, 837),
19.03.2002 nr 99 (RT I 2002, 28, 163),
22.12.2005 nr 321 (RT I 2005, 71, 556) .

Otepää looduspargi kaitse-eeskiri on esitatud lisa 1.

Otepää looduspark on **Natura 2000** ala staatuses, kuuludes üle-euroopalisse loodus- ja linnualade võrgustikku. Otepää loodusala (22 400 ha) on moodustatud loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpide ja II lisa liikide elupaikade kaitseks. Kaitstavateks elupaigatüüpideks on liivaalade vähetoitelised järved (3110), vähe-kuni kesктоitelised mõõdukalt kareda veega järved (3130), vähe-kuni kesктоitelised kalgiveelised järved (3140), looduslikult rohketoitelised järved (3150), jõed ja ojad (3260), liigirikkad niidud

lubjavaesel mullal (6270), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), lamminiidud (6450), siirde- ja õõtsiksood (7140), lubjarikkad madalsood lääne-mõökrohuga (7210), liigirikkad madalsood (7230), vanad looduspargid (9010), vanad laialehised metsad (9020), rohunditerikkad kuusikud (9050), okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (sürjametsad) (9060), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080). Liigid, kelle elupaiku kaitstakse, on saarmas (*Lutra lutra*), harivesilik (*Triturus cristatus*), harilik hink (*Cobitis taenia*), laiujur (*Dytiscus latissimus*), paksukojaline jõekarp (*Unio crassus*), karvane maarjalepp (*Agrimonia pilosa*), läikiv kuldsirbik (*Hamatocaulis vernicosus*) ja nõtke näkirohi (*Najas flexilis*).

Otepää linnuala (22 400 ha) on moodustatud linnudirektiivi I lisa linnuliikide ja I lisast puuduvate rändlinnuliikide elupaikade kaitseks. Liigid, kelle elupaiku kaitstakse, on kanakull (*Accipiter gentilis*), viupart (*Anas penelope*), sinikael-part (*Anas platyrhynchos*), väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*), hallhaigur (*Ardea cinerea*), laanepüü (*Bonasa bonasia*), väiketüll (*Charadrius dubius*), must-toonekurg (*Ciconia nigra*), roo-loorkull

☐ Otepää looduspargi keskosas asub Pühajärv, mis on 3,5 km pikk, 1,6 km lai ning kogupindalaga 286 ha.

(*Circus aeruginosus*), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), värbkakk (*Glaucidium passerinum*), punaselg-õgija (*Lanius collurio*), herilaseviu (*Pernis apivorus*) ja roherähn (*Picus viridis*).

2005.a. moodustati Otepää looduspargi piiri äärde **Otepää hoiuala**. Otepää hoiuala kaitse-eesmärgiks on EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ I lisas nimetatud elupaigatüüpide – lubjavaesel mullal liigirikaste niitude (6270), lamminiitude (6450), liigirikaste madalsoode (7230) kaitse ning EÜ nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ II lisas nimetatud liikide, samuti EÜ nõukogu direktiivi 79/409/EMÜ I lisas nimetatud linnuliikide ja I lisas nimetamata rändlinnuliikide elupaikade kaitse. Liigid, kelle elupaika kaitstakse, on paksukojaline jõekarp, harilik hink, kanakull, sinikael-part, väike-konnakotkas, laanepüü, roo-loorkull, väikekärbsenäpp, punaselg-õgija, herilaseviu, rukkirääk (*Crex crex*), musträhn (*Dryocopus martius*), laanerähn ehk kolmvarvas-rähn (*Picoides tridactylus*), händkakk (*Strix uralensis*).

Hoiuala on kaitse alla võetud Vabariigi Valitsuse määrusega "Hoiualade kaitse alla võtmine Valga maakonnas" (15. detsember 2005. a määrus nr. 311, RT I, 05.01.2006, 2, 4).

Seoses reformiga 2009. aastal liideti maakondlikud keskkonnateenistused, Riiklik Looduskaitsekeskus ja Kiirguskeskus Keskkonnaametiks (KA). Otepää looduspargi ja Otepää hoiuala valitsejaks on Keskkonnaameti Põlva-Valga-Võru region.

2.3. Asustus

Liigestatud pinnamood on tugevasti mõjutanud asulastiku kujunemist. Kaitsealale jääb osaliselt või täielikult 27 küla, kokku ca 2300 elanikuga.

Otepää kõrgustikul valitseva künkliku moreenmaastiku vahelduv reljeef on oluliselt mõjutanud asustuse kujunemist. Valdav on üksainus külatüüp -hajaküla. Põlistalud paiknevad peamiselt üksikult ja hajusalt, enam vähem korrapäraste vahedega, et kõigile jaguks põldu, heina- ja karjamaad ning metsa (Kalda 2006).

Peamisteks asustuse teket suunavateks tegu riteks oli lisaks reljeefile teede paiknemine ning veekogude olemasolu. Praeguseks on tihedamalt asustatud Otepää (Nuustaku) linn ja selle ümbrus; Sihva asula, Pühajärve küla, Nüpli küla ja Kääriku küla. Veekogudest on lisaks eelpool nimetatutele asustuse teket oluliselt suunanud Tornijärv, Nõuni, Mõrtsuka ja Kaarna järv.

□ Otepää linnamäel XI-XIII saj. asunud muinaslinnus oli üks olulisemaid keskusi Muinas-Eestis. 1224. aastal rajatud piiskopilinnuse varemed on osaliselt säilinud tänapäevani.

Hõredamalt asustatud piirkonnad on Miti, Mägestiku, Äidu, Pringi, Meegaste ja Mäeküla ning Räbi küla lõunaosa.

2.4. Ajalugu

(Helve Anton, 1985 järgi)

Asustuse kujunemislugu ulatub I aastatuhande teise poolde, mille kohta on aga arheoloogilisi leide vähe. II aastatuhande alguses, nooremal rauaajal kattis asustus kogu kõrgustiku ja tihenes. Sellest on säilinud üsna palju kinnismuistiseid – linnamägesid, kivikalmeid. Tõenäoliselt oli XIII sajandi alguseks olemas enamus praegustest Otepää kõrgustiku küladest.

Otepää kõrgustiku keskosas ristusid ajaloolised sõja- ja kaubateed, mis ühendasid põhja- ja läänepoolseid maakondi latgalite, liivlaste ning põhjapoolsete Vene aladega.

läänistas selle rajaja Hermann maid oma tähtsamatele vasallidele, pannes aluse sellega mõisate tekkimisele. Mõisatest vanim on Otepää linnuse juures asunud piiskopimõis, mis rajati arvatavasti juba XIII sajandil. Feodaalide mõisatest vanimad on Pühajärve (esmakordselt mainitud 1417), Arula (1486) ja Restu (1499). Eriti intensiivne oli mõisate rajamine XVI saj. esimesel poolel, millega kaasnes paljude külade kadumine.

Külade kohta on andmeid väga napilt. XV saj. ürikutes on mainitud Pühajärve mõisa alal 1419. a. Arula (*Arole*) ja Kauru (*Karaho*) küla.

Poola ja Rootsi ajal, alates aastast 1582 tehtud revisjonides on rohkesti andmeid asulastiku kohta. Enamasti samastuvad tolleaegsed mõisad, külad ja talud hästi kaasaegse asustusega. Kuid on ka kohanimed, mida ei ole õnnestunud kaasaja asustusega siduda – asula on hävinud või nime muutnud.

Põhjasõja (1700–1721) tulemusena muutus Eesti Vene riigi osaks. Peamiselt vanade mõisate jaotamise teel tekkis juurde palju uusi mõisaid. L. A. Mellini Liivimaa atlase andmetel oli XVIII saj. lõpul Otepää kõrgustikul 46 mõisa ja 27 karjamõisa. C. G. Rükkeri Liivimaa spetsiaalkaardil, seega XIX saj. esimesel poolel, koguni 58 mõisa ja 45 karjamõisa. Otepääl jäid mitmed mõisad riigi kätte (Otepää, Kastolatsi, Nüpli).

XIX sajandi II poolel toimus talumaade kruntimine ning talude päriseks ostmine, samuti osa riigimaa jagamine, mille järel vanad külad tugevasti hajutati. 1862. a. rajati Pühajärve mõisale kuulunud karjamõisa maile Nuustaku alevik, millest tänapäevaks on kasvanud Otepää linn. Neeruti mõisale kuulunud Ripina karjamõisa maile planeeriti Lutike alevik. Kõrvalise asukoha tõttu selle areng aga takerdus.

Suuri muudatusi maa-asulastikus tõi kaasa mõisate jaotamine 1920. aastate algul, mil jätkus asustuse hajumine. Samal ajal toimus kontsentratsioon liiklusteede äärde. Tänapäevaks on käsitletavas piirkonnas endistest mõisakeskustest enam-vähem säilinud Arula ja Pilkuse.

(□ Looduspargi segametsa tukkades kasvav näsiini (*Daphne mezereum*).

Uued suured nihked asustuses toimusid ENSV perioodil. Kollektiviseerimise käigus likvideerus talu kui maakasutus- ja tootmisvorm, samuti toimus intensiivne asustuse kontsentreerumine majandikeskustesse (Voki, Kannistiku, Vana-Otepää, Nõuni jne) ning liiklusteedest kaugemal asuvate, tootmis- ja teenindamisfunktsioone mitteomavate külade järk-järguline tühjenemine.

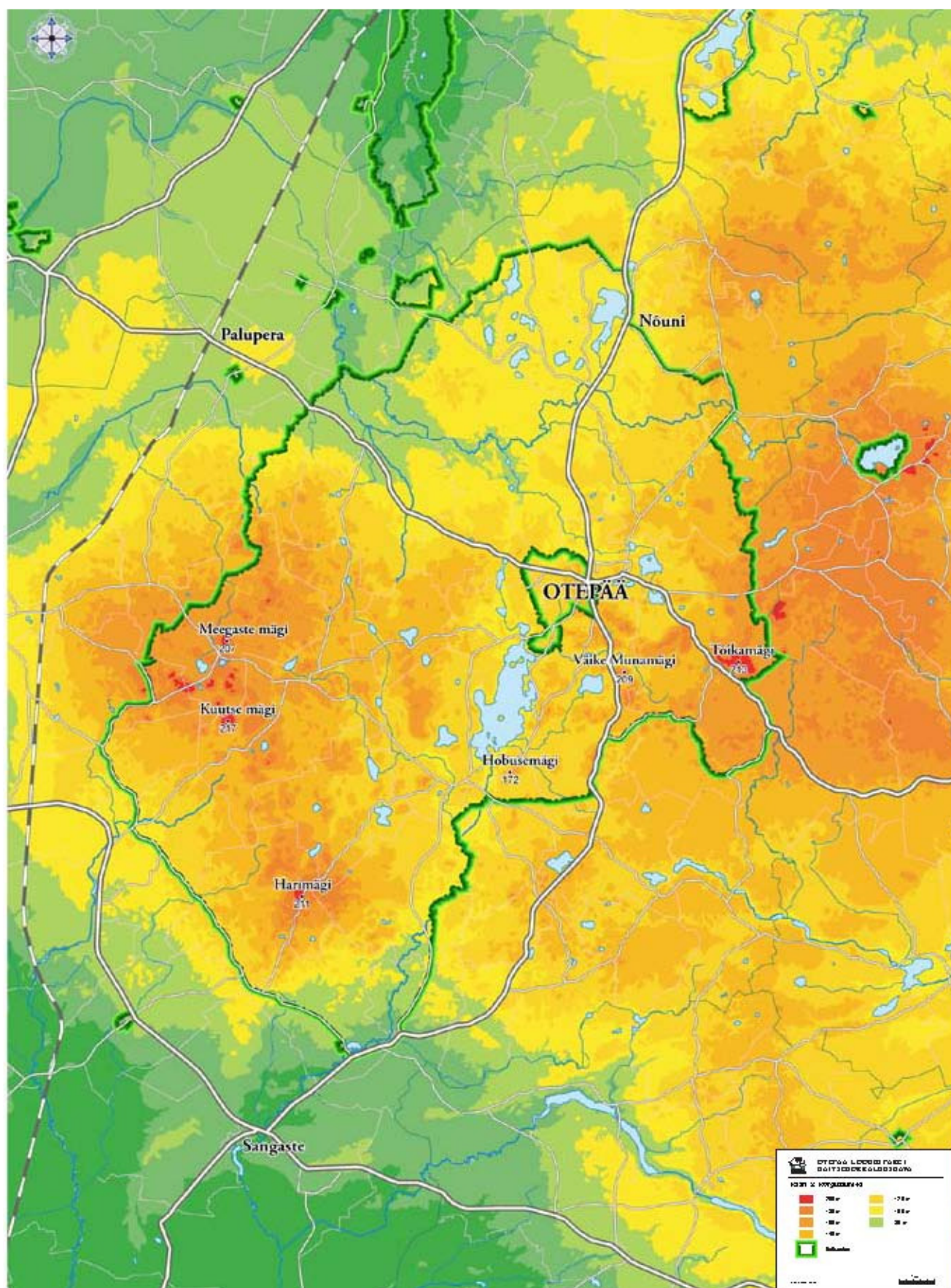
Tänapäeval on üldiselt säilinud ajalooline haja-asustus, kuid palju leidub jälgi ka hilisemast, nõukogude perioodist (endiste majandikeskuste tiheasustusalaad Kannistikul, Sihval, Vana-Otepääl, Nõunis). Viimastel aastatel on suurenenud surve puhkemajade ehitamiseks järvede (Pühajärve, Nüpli, Pilkuse, Nõuni) jt. veekogude (Elva jõgi) äärde. Lisandunud on talumaade kruntimine väiksemateks osadeks, eesmärgiga rajada uusi elamuid ja suvilaid (Nüpli, Mäha, Pedajamäe, Otepää, Arula küla). Tunduvalt on vähenenud põllumajanduslik tegevus, mistõttu kahanevad põllu- ja rohumaade pinnad võsastumise ning metsastumise arvel.

2.5. Pinnamood

Otepää looduspargi paikneb samanimelise kuhjelise saarkõrgustiku hästi väljakujunenud künkliku reljeefiga piirkonnas (kaart 2). Otepää ja Haanja saarkõrgustikele geoloogiliselt Skandinaavias analooge ei ole, küll on aga neid teada itta ja lõunasse jäävatel naaberaladel. Võrreldes naaberalade omaaegsel jäälahkmel paiknevate saarkõrgustikega on nad jäätumise tsentrite kõige lähemal, mis on tingitud kordumatu omapära kuppelmaastike kujunemises ja arengus (Miidel & Pirrus 1998). Otepää looduspargi territooriumil on eristatud 8 erinevat reljeefitüüpi ja alltüüpi (Hang & Karukäpp 1979). Levinum on moreenist ja fluvioglatsiaalsetest setetest koosnev keeruka ehitusega suur- ja keskmisekunniselis-künklik reljeefi alltüüp. Jääajajärgsel perioodil on reljeefi muutnud erosiooni- ja akumulatsiooniprotsessid, nõgudesse on kuhjunud uht-, järve- ja soosetteid, samuti on oma jälje jätnud ka inimtegevus (maaparandus, maavarade kaevandus jne.).

Reljeefilt jaguneb kõrgustik üldjoontes kaheks kõrgemaks osaks: lääne- ja idaosaks (e. lääne- ja idatiivaks). Neid eraldab teineteisest Pühajärve vagumus, mis ühineb põhjaosas Elva jõe oruga, lõunas jätkub aga Väikese Emajõe oruna.

Nii lääne- kui ka idatiiva keskses osas on valitsevaks 25-60 m suhtelise kõrguse ja 10-30 kraadise (erandjuhtudel kuni 40 kraadise) nõlvakaldega, valdavalt lamedalaelised suured kuplid ja vaarad, läbimõõduga (või pikkusega) jalamil harilikult 600-800 m, kohati ka üle 1000 m. Lamedatel lagedel on sagedased väikevormid: suletud termokarstilised nõod ja madalad kühmud (Hang & Karukäpp 1979). Suurvormide vahele jäävad soode ja järvedega täidetud nõod, mis sageli leiavad rangemat kaitset kui kuplid ja vaarad (sihtkaitsevööndi kaitsekord).

Ainult 0,4% kaitsealast (13 kõrgendikku) on kõrgemad kui 200 m üle merepinna. Suurem osa (84%) looduspargi territooriumist asub 100-175 m kõrgusel üle merepinna (Örd 1986).

Kõrgustiku läänetiival, mis on kõrgem ja reljeefi põhijoontelt korrapärasem, on suurte küngaste (vaarade ja kuplite) ning seljakute vöönd suhteliselt hästi piiritletav. Suurvormid on üksteisest selgemalt eraldatud ja markantsemad. (Hang & Karukäpp 1979). Säilitamist vajavad näiteks Kuutse mägi (217 m ü.m), Meegaste mägi (207 m ü.m), Savilöövi mägi (214 m ü.m), Tepani mägi (203 m ü.m), Meemägi jt. Kõrgemaid kõrgendikke esineb ka Kääriku ümbruses (Kondimägi, Seinamägi jt.).

Mõnevõrra madalama idatiiva reljeef on märksa mosaiiksem. Suurvormid liituvad kõikvõimalikult erineva kuju ja suurusega, tihedasti otsakuti-küljekuti üksteise kõrval asetsevate ning sageli ühiselt suuremalt tüvendilt mitmesugusesse kõrgusesse kerkivate väiksemate küngaste ning seljakutega. Vaarade paiknemises on jälgitav loode-kagu ja kirde-edela suund. Ka idatiival on kõrgem keskosa, kus on mitmeid 200 meetrist kõrgemale või selle lähedale ulatuvaid kõrgendikke - lisaks Väikesele Munamäele ja Tedremäele veel näiteks Laanemägi (212 m ü.m), Tõikamägi (213 m ü.m), Välgi mägi (204 m ü.m), Kuku mägi (u. 200 m ü.m), Hobusemägi (172 m ü.m), Kunimägi (178 m ü.m), Trepimägi (167 m ü.m).

2.5.1. Maavarad

Maavarade levik on otseselt seotud setete iseloomu ja paiknemisega. Kaitsealal leiduvateks maavaradeks on liiv, kruus, savi, turvas ja sapropeel. Ametlikult on kasutusel 3 liiva- ja kruusakarjääri (Kastolatsi ehk Liivaangu, Ande ja Arula). Peale nende asuvad kaitseala piiride läheduses

veel 4 karjääri, (Palupera, Restu, Neeruti, Siimu). Kaevandatav materjal sobib kvaliteedilt kõige enam teede ehituseks ja remondiks ning ehitusmördiks.

Looduspargi territooriumil on üks savileiukoht (Hundisoo) ning kolm turbaleiukohta (Rebaste, Nuustaku ja Pori). Savi- ja turbavarud on olnud seni kaevandamata.

Sapropeelivarusid on teada 9 järves. Neist 3 (Kääriku, Pühajärv, Päidla Suurjärv) kuuluvad sihtkaitsevööndisse, ülejäänud (Nüpli, Neitsi-, Mäha, Kaarna, Mõrtsuka ja Päidla Mõisajärv) piiranguvööndisse. Sapropeelivarud on olnud seni kasutamata.

2.5.2. Pinnas

Reljeefi liigestatuse tõttu on valdav osa kaitseala territooriumist vähemal või rohkemal määral erosiooniohtlik. Tugevasti erosiooniohtlikud on kaitseala kaguosa, Päästjärve-Kääriku-Mäha järve vaheline ala. Erosiooniohtlikum on ka kaitseala idaosa, Pühajärve-Nüpli-Pilkuse piirkond ning mitmed väiksemad alad mujal.

2.5.3. Maaparandus

Raskete muldade ja rohkete sulglohkude tõttu on Otepää kõrgustikul maid pikka aega kuivendatud. Sõjajärgsel perioodil asendati kraavid mitmel maaparandusobjektidel maa-aluste drenaažidega, mille tagajärjel on ajalooline mosaiikne maastik muutunud suurteks põllumassiivideks Kirikukülas, Palul, Mähal, Vana-Otepääl, Kintslis ja Päidlas. Seetõttu on kadunud mitmed väärtuslikud elupaigad ja puhverkeskkonnad – liigniisked niidud, nõlvade ja sulglohkude madalsood.

Järvede kaldaid ja üksikuid lamminiite on kraavitatud minimaalselt, kuid see on põhjustanud täiendavat eutrofeerumist näiteks Kukemäe, Lüüs-, Mäha, Nõuni ja Päidla järves. Maakasutajate surve uute maaparandusobjektide ja kuivenduste rajamiseks ning väikeste madal-soode asemele tiikide kaevamiseks pole siiani kadunud.

2.6. Maastik

Bioloogilise ja maastikulise mitmekesisuse säilimiseks on oluline tagada väärtuslike maastike ja nende elementide säilimine ning kaitse, arves

tades maastikulise ja bioloogilise mitmekesisuse säilitamise kaitse-eesmärke erinevate tasandite planeeringutes, maakasutuse planeerimisel ja maareformi poliitikas (Kull 1999).

☐ Valge-toonekurele (*Ciconia ciconia*) on looduspargi biotoobid sobilikeks elupaikadeks.

Otepää looduspark iseloomustab Otepää kõrgustikule tüüpilist mosaiikset maastikku, mis on ebaühtlane, keeruka struktuuriga ja väga piiriderohke (Palang jt. 1998). Siinne maastik omab kõrget looduslikku, esteetilist, kultuurilis-ajaloolist ja rekreatsioonilist väärtust. Kuna Otepää lähim ümbrus on aastaringsest hinnatud rekreatsioonipiirkond, tuleb hoolikalt silmas pidada maastike taluvust ning võimaldada neil taastuda (Palang 2000).

Otepää looduspargi peamiseks väärtusteks on mitmekesine kultuurimaastik, mis vaheldub Elva jõe ja Väikese Emajõe lähiste ja kaitseala loodeossa jäävate metsamassiivide kompleksiga. Kultuurimaastike mitmekesisus on tingitud geoloogiast ja elupaikade mitmekesisusest ning inimtegevusest. Otepää kõrgustikule on iseloomulik avatud maastikuelementide (peamiselt rohumaad ning põllud), metsade, soolaikude ja veekogude mosaiik, mida iseloomustab suhteliselt väike pindala, piiride rohkus ning sopilisus.

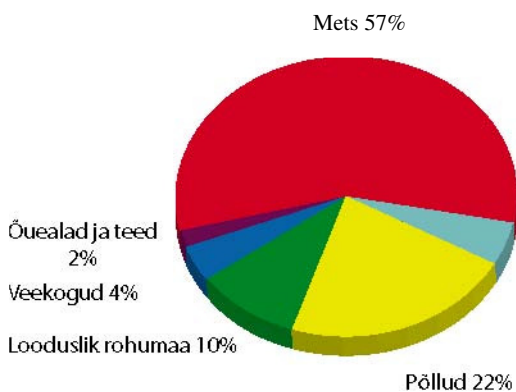
Elva jõe ja Väikese Emajõe äärne ning kaitseala loodeossa jääv metsamassiiv on erilmeline, kus suuremad ühtsed taimekooslused vahelduvad

väiksemapindalalistega. Esindatud on paljude kasvukohatüüpide puistud.

Esteetiliseks tuleb pidada kõrgematelt kohtadelt avanevaid vaateid ümbritsevale alale, maastiku omapära, ilu, terviklikkust ja hooldatust. Otepää looduspargis pakuvad kauneid vaateid Kuutse mägi, Meegaste mägi, Harimägi, Hobusemägi, Meema linnamägi, Trepimägi, Kellamägi, iseloomulikud maalilised kohad paiknevad Pühajärve, Nüpli, Pilkuse, Vana-Otepää, Piiri, Kukemäe ja Pedajamäe ümbruses (Kalda & Arik 2000).

2.7. Niidud

Eesti põhikaardi järgi hõlmavad lagedad ja soolad ca 37 % Otepää looduspargi pindalast, neist looduslikud rohumaad moodustavad vaid 10% (joonis1). Säilitamiseks väga pika aja jooksul

Joonis 1. Maakatte tüübid vastavalt Maa-ameti 2002. a põhikaardile.

väljakujunenud ja iseloomuliku maastikupilti, on hädavajalik siinsete rohumaade edasine kasutamine (Kalda & Arik 2000). Karjatamise, niitmise ja võsaraie korraldamine on juba kujunenud tähtsaks kaitsekorralduse ülesandeks. Kõige sobivamad teed selle lahendamiseks on toetuste ja kompensatsioonide maksmine maakasutajatele kui ka maamaksusoodustuste kehtestamine.

Poollooduslikud kooslused on kujunenud sajandeid kestnud inimtegevuse tulemusena ja säilivad vaid nende traditsioonilise kasutamise jätkumisel. Need on liigirikkad elupaigad ja nende säilitamine loob eelduse liigirikkuse ökoloogilise baasi soodsaks arenguks. Kuigi niidutaimkond hõlmab ca

20% looduspargi pindalast, on looduskaitsele väärtuslike niitude kogupindala väike.

Suuremad poollooduslikud kooslused on Elva jõe kallaste lamminiidud, Sihval asuv Voki oja lamminiit ja Restus asuv osaliselt võsastunud Risttee luht. Kaitseala territooriumist hõlmavad luhaniidud ca 17 ha. Need alad on väärtuslikud oma loodusliku mitmekesisuse poolest, olles ühtlasi ka väärtuslikud maastikuelemendid. Väikeste lappidena paiknevad teised väärtuslikumad niidud üle kaitseala laiali, seejuures on neist mitmete hooldamine katkenud aastaid tagasi, olles nüüdseks kattunud kohati leppade ja pajudega.

2.8. Metsad

L. Laasimeri (1965) geobotaanilise rajoneeringu järgi jääb Otepää looduspargi Eesti ida- ja keskosa kuusikute ja kuuse-segametsade rajooni Otepää kõrgustiku allrajooni.

Metsamaad on kaitsealal kokku 11 075 ha (48,1% kaitseala pindalast). Tegelikult katab puittaimestik suuremat pinda, sest looduslikest rohumaadest kujunenud lepikud ei ole metsana veel arvel.

Eesti põlismetsade inventeerimise käigus Otepää looduspargis tõelisi põlis- ja loodusmetsi ei tuvastatud (v.a. Pühajärve saartel). Seda võib pidada ootuspäraseks, sest ala on olnud põline kultuurmaastik, inimeste asustustihedus kõrge ning põllumaaks raadatud metsade kõrval säilinud puistud olnud püsivalt majanduslikus kasutuses (Leibak 1996). Erilist tähelepanu väärivad alad, kus on esindatud salu-, laane-, sūrja- ja madalsoometsade kooslused. Need metsatüübi puistud moodustavad tunduvalt üle poole kõikidest metsadest. Kokku on esindatud erinevaid metsakasvatustüüpe ja alltüüpe üle 20.

Väike osa metsadest, mis jäävad peamiselt sihtkaitsevöönditesse, kuuluvad Euroopa Nõukogu Direktiivi 92/43/EMÜ "Looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitse" I lisasse. Natura 2000 metsatüüpidest on enim esindatud vanad loodusmetsad (9010), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080) ja rohundite-rikkad kuusikud (9050). Vähesel määral on esindatud veel okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (sūrjametsad) (9060) ja vanad laialehised metsad (9020).

25% metsamaast kuulub riigile, ülejäänud metsamaa kuulub eraomanikele. Siinse ala

metsamajanduslik kasutamine on raskendatud reljeefi vahelduslikkuse ja taimkatte suure mosaikisuse tõttu.

Tingituna moreenkatte mõnevõrra suuremast karbonaatsusest, on salumetsade osakaal küllalt suur, mistõttu on Aino Kalda (1986) nimetanud Otepää kõrgustikku salumetsade kontsentratsioonipiirkonnaks Kagu-Eestis. Otepää looduspargis on salumetsade osakaal ca 33 % kaitseala pindalast.

Suhteliselt suur on looduspargi territooriumil ka **laanemetsade** osatähtsus – 16,4 % looduslikust taimkattest (Kalda 1986).

Sūrjametsad. Paiknedes positiivsete pinnavormide (moreenkünkad, oosid, voored ja vallilaadsed otsamoreenid) lagedel ja nõlvadel karbonaadirikkal ning samas läbikuivaval mullal, on sūrjametsad piiratud levikuga. Kuna paljud praegused põllud on rajatud endiste sūrjametsade asemele, on sūrjametsade osatähtsus nii Otepää looduspargis (Paal 2002) kui ka Eestis tervikuna küllalt väike.

Madalsoometsad on Otepää kõrgustikul iseloomulikud maastikukomponendid, paiknedes laialipillutatult kungastevahelistes lohudes. Otepää looduspargi pindalast hõlmavad madalsoometsad ca 8% (Kalda 1986).

2.9. Sood

Looduspargi taimkattele on iseloomulik negatiivsetel pinnavormidel madalsoode, nii madalsooniitude kui ka -metsade, ja lodude esinemine. Kõigist looduspargi soodest on madalsoid 86%, siirdesoid 12%. Soostumine on ainult üksikuis paigus jõudnud rabafaasi (2 %). Siinseid soid toidavad enamasti lubjavesed veed, samas on teiste Kagu-Eesti kõrgustikega võrreldes Otepää kõrgustiku moreenkate mõnevõrra lubjarikkam. See avaldab mõju ka taimkattele, mis ilmneb kápaliste rohkuses ning lubjalembese raudtarnakoosluse esinemises (Kalda 1986).

2.10. Veekogud

Otepää kaitsealale on iseloomulik tihe vetevõrk. Veekogud omavad Otepää kõrgustikul tähtsat rolli kui ökosüsteemid ja maastikupildi elemendid. Veekogude eutrofeerumine hoogustus järsult sõjajärgsel perioodil üha suureneva veereostuse

tõttu. 1990. aastatel on seoses maakasutuse vähenemise ning põllumajandustootmise hääbumisega ka veereostus vähenenud.

Järved

Kaitsealal on 65 järve, millest 40% on alla 1 ha pindalaga veesilmad. Suurim ja tuntuim järvedest on Pühajärv (286 ha), mis on pindalalt Eesti järvede seas 16. kohal. Otepää järved on valdavalt madalad, nende suurim sügavus on enamasti 5–6 m. Sügavaim järv on Peitlemäe järv 22 meetriga (Mäemets 1977).

Kaitseala järved on valdavalt eutrofeerunud läbivoolujärved, segatoiteline järvetüüp esineb harva ja vaid paar järve on poolhuumustoitelised. Limnoloogilise rajoneerimise järgi (Mäemets 1977) kuuluvad Otepää järved Kõrg-Eesti eutroofsete järvede valdkonda. Suur osa järvedest on heade kala- ja vähimajanduslike eeldustega ning sobivad ka puhkamiseks.

Jões

Otepää kõrgustik on jõgede lähteala, kõrgustikku läbivaid jõgesid pole. Kaitseala läbivatest jõgedest algavad Väike Emajõgi Pühajärvest, Elva jõgi Valgjärvest ja selle mitmed lisajõesed läbivad kaitseala põhjaosa (Kintsli, Kastolatsi ja Kaarna oja ning Palu jõgi). Väikesesse Emajõkke suubuvatest kaitseala lõunaosa läbivatest vooluveekogudest on suurim Voki oja.

Veekaitsevööndid

Vee ja vee-elustiku kaitseks ning kaldaalade ilme säilitamiseks on Kaarna, Pilkuse, Mäha, Nüpli, Pühajärve, Juusa, Tornijärve ja Kääriku järve ning jõgede ja ojade ääres (valgala üle 25 km²) 10 m laiused veekaitsevööndid.

Järved ja veehoidlad pindalaga 5–10 ha ning jõed ja ojad, mille valgala on üle 10 km², kuid alla 25 km², on 10 m laiuse veekaitsevööndiga. Ülejäänud veekogude veekaitsevööndi laius on 1 m.

2.11. Põllumajandus

Eesti põhikaardi andmetel on Otepää looduspargis põllumaad 4834 ha e. 21% kogu territooriumist. Kuna suur hulk põllumaid on jäetud sööti ning on võsastumas, on looduspargi maastike

esteetiliste ja rekreatiivsete omaduste parandamiseks kohati vajalik elavdada maafondi kasutamist. Põllumajanduslik tootmine peab vastama loodus- ja keskkonnakaitse üldpõhimõtetele, maastikukaitse eripärale ja tagama terve looduse omapära säilitamise.

Künklikule alale omane mullastik raskendab maaharimis- ja koristustöid: valitsevad erodeeritud ja erosioonist mõjutatud (deluviaal-) mullad. Esimesed on tavaliselt põuakartlikud, viimased aga seevastu põldude madalamates osades liig

niisked. Samuti on vahelduvast reljeefist tingituna kalded suured, mis raskendab tehnika kasutamist.

2.12. Floora ja fauna

Liigiline mitmekesisus on aja jooksul muutunud ja seda eelkõige kasvukohtade ning elupaikade muutumise läbi. Osalt on põhjuseks looduslikud protsessid, suuremalt jaolt aga inimtegevus. Näiteks on otseselt inimese majandustegevusest sõltuv rähnide arvukus, kes eelistavad pesitsemiseks loodusliku ilmega vanu segametsi.

Otepää looduspargi pärismaise floora soontaimetaxonite üldarv on 635. Lisaks on registreeritud 57 tulnukliiki ja metsistunud kultuurliiki, 15 liiki perekondadest *Alchemilla*, *Euphrasia*, *Hieracium*, *Pilosella* ja *Rosa*. Kaitstavaid **taime** **liike** on registreeritud 42; neist üks - nõtkes näkirohi - kuulub I kaitsekategooriasse ja 18 taime liiki II kaitsekategooriasse. Kõige enam (23) on III kaitsekategooria liike. Eesti punasesse raamatusse kantud soontaimi on Otepää looduspargis registreeritud 31 (Reintal 2003).

Otepää looduspargi brüofloora on rikkalik. Kogu alalt on registreeritud 219 sammaltaimeliiki ning 5 teisendit. Neist 54 liiki on kas haruldased või kaitstavad. Kõige olulisemad on Eestis seni väga haruldased liigid nagu kallasproonik (*Fossombronia foveolata*), madal tõmpkaanik (*Amblystegium humile*), kõdu-tõmpkaanik (*Amblystegium saxatile*), väike pungsammal, *Dicranodontium denudatum*, *Fissidens exiguus*, purpurpirnik (*Pohlia lescuriana*), petlik lõhistanukas (*Schistidium confusum*) ja nõtkes karusambla (*Polytrichum longisetum*) teisend *var. anomalum*. Kaitstavatest sammaldest on kõige olulisemad roheline kaksikhammas (*Dicranum viride*) ja läikiv kurdsirbik (*Hamatocaulis vernicosus*). (Leis 2006).

Kaitsealal ja selle lähikonnas elab mitmeid haruldasi ja ohustatud **linnuliike**: must-toonekurg, kanakull, väike-konnakotkas, rukkirääk, jäälind (*Alcedo atthis*), värbkakk, karvasjalg-kakk (*Aegolius funereus*), laanerähn ja valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*). Kokku on aastatel 1998-2006 registreeritud 139 pesitsevat linnuliiki.

□ Väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*) pesitseb vanemates metsatukkades, kuid toitumisaladeks vajab avatud maastikku.

Muu Eestiga võrreldes on Otepää looduspargi puistutes suurem herilaseviu, kanakulli, väike-konnakotka, värbkaku, laanerähni ja väike-kärbesenäpi (*Ficedula parva*) asustustihedus.

Kultuurmaastikus pesitsevad mitmed värvuliste liigid nagu nõmmelöoke, põldlöoke (*Alauda arvensis*), sookiur (*Anthus pratensis*), lisaks nurmkana (*Perdix perdix*), ja rukkirääk. Põldudel ning rohumaadel käivad toitumas paljud linnud, eelkõige vajavad selliseid toitumisalasid kullilised, mitmed kakulised ja erinevad kurvitsalised.

Järvedel ja nende kaldataimestikus pesitsevad tuttpütt (*Podiceps cristatus*), hüüp (*Botaurus stellaris*), kümnokk-luik (*Cygnus olor*), sinikaelpart, tuttvart (*Aythya fuligula*), sõtkas (*Bucephala clangula*), roo-loorkull jt selle elupaigaga kohastunud linnud. Muutused järvede linnustikus on suhteliselt suured. Viimase 20 aastaga on vähenenud tuttvardi, punapea-vardi, naerukajaka (*Larus ridibundus*) ja jõgitiiru (*Sterna hirundo*) arvukus. Lisandunud on hallpösk-pütt (*Podiceps grisegena*) (esmapesitsus 2006.a.) kümnokk-luik ja mustviires (*Chlidonias niger*) (2003. aastal). Suurenenud on vaid roo-loorkulli ja kümnokk-luige arvukus.

Kaitsealustest **imetajaliikidest** on Otepää looduspargi territooriumil kindlaks tehtud 11 nahkhiireliigi - tiigilendlane (*Myotis dasysneme*), veelendlane (*Myotis daubentoni*), tõmmulendlane (*Myotis brandtii*), habelendlane (*Myotis mystacinus*), Nattereri lendlane (*Myotis nattereri*), suurkõrv (*Plecotus auritus*), parginahkhiir (*Pipistrellus nathusii*), kääbus-nahkhiir (*Pipistrellus pipistrellus*), põhja-nahkhiir (*Eptesicus nilssonii*), suur-nahkhiir (*Vespertilio murinus*), suurvidevlane (*Nyctalus noctula*) -ning saarma (*Lutra lutra*) esinemine. Kokku on kaitsealal kohatud 1995. aastast 54 liiki imetajaid (Metsaordu 1999, Lutsar 2004).

Kahepaikseid on teada kuus liiki. Enamik kahepaiksete liike on võrdlemisi tavalised ning suuri muutusi arvukuses ei täheldata. Vaid II kategooriasse kuuluvad mudakonn (*Pelobates fuscus*) ja harivesilik (*Triturus cristatus*) on kaitsealal vähearvukad ning esinevad vaid paiguti.

2005.-2007. aastal toimunud Tartu Ülikooli **selgrootute** zooloogia välipraktika raames on Otepää looduspargis registreeritud 425 liiki putukaid (Mati Martini andmed). Huvitavaid või looduskaitse seisukohalt olulistest liikidest registreeriti seitse III kaitsekategooria loomaliiki: hännakrabakiil (*Leucorrhinia caudalis*), suur rabakiil (*Leucorrhinia pectoralis*), suur-kuldtiib (*Lycaena virgaureae*), karukimalane (*Bombus terrestris*), maakimalane (*Bombus lucorum*), põldkimalane (*Bombus pascuorum*), talukimalane (*Bombus hypnorum*), aedkimalane (*Bombus hortorum*). Nendest hännak-rabakiil on Euroopa Liidu loodusdirektiivi IV lisa, suur-kuldtiib ja suur rabakiil loodusdirektiivi II ja IV lisa liigid.

Taime- ja loomaliikide kaitse-eesmärk on antud piirkonnale omase võimalikult mitmekesise liigilise koosseisu säilitamine. Keskendutakse haruldastele ning hävimisohus liikidele, nende kaitsmise meetmete väljatöötamisele (seadused, Eesti punane raamat, liikide kaitsekord). Kuna liike ja isendeid ei saa vaadelda lahus nende elupaikadest, saab liigikaitse toimuda siiski elupaikade kaitse kaudu.

2.13. Puhkus, haridus ja informatsioon

Otepää looduspargi üheks eesmärgiks on rekreatsiooni ja puhkevõimaluste pakkumine, kaitseala väärtuste tutvustamine ning loodusarvude edendamine.

Otepää looduspargi on väga populaarne sise- maise turismi sihtkoht, 2004.a külastas Otepää piirkonda hinnanguliselt kuni 170 000 turisti (Otepää Turismiinfokeskuse suulised andmed). Neist suur osa külastab Otepääd suurürituste aegu (Suverull, Tartu Maraton, suusatamise maailma karikaetapp jms), kuid paljud külas- tajad tulevad siia ka lihtsalt puhkama ning loodust nautima.

Looduse tutvustamiseks on Otepää looduspargis ja selle lähiümbruses välja ehitatud 7 matkarada: Pühajärve matkarada koos Murrumetsa matkarajaga (kokku 15 km), Väikese Emajõe matkarada (4 km), Kekkose matkarada (15 km), Apteekrimäe metsarada (4 km), Lutsu-Tsuura rada (3 km) ning väiksematele lastele suunatud Pühajärve tunne- tusrada (1,5 km) ja puuderada (400 m) (kaart 7). Matkaradade ja Pilkuse järve lähisteel on rajatud 8 puhkekohta, kus on 8 matkaonni ja 5 välikäimlat. Harimäele rajati 2003.a. 28 m kõrgune vaatetorn. Lisaks asuvad vaateplatvormid Kuutse mäe ja Väikese Munamäe mobiilimastidel, valmimas on ka Tehvandi K90 suusahüppemäe vaateplatvorm. Pühajärv, Pilkuse, Kaarna ja Kääriku järv ning nende lähiümbrused on populaarsed puhke- paigad.

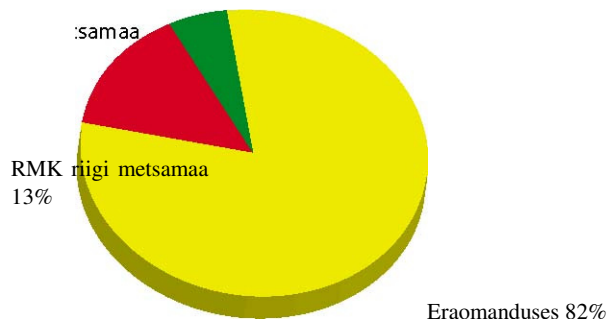
Otepää kõrgustikule omane maastikuline ja elustikuline mitmekesisus on heaks eelduseks loodusharidusalasele tööle. Eesmärgiks on, et inimesed hakkaksid väärtustama oma elukesk- konda ja selle vastu huvi tundma.

2.14. Teedevõrk

Kaitseala läbib kaks tugimaanteed: Tatra-Ote- pää-Sangaste ja Rõngu-Otepää-Kanepi. Koha- like teedevõrk on üsna tihe. Kokku on kaitsealal 216 km teid, sellest kaitseala piiril 42 km.

2.15. Maaomand

Otepää looduspargi paikneb valdavalt eramaal (82%), vaid 13 % maadest on Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK) Aakre metskonna hallata ja 5% on jätkuvalt riigi omandis.

Joonis 2. Maafondi jagunemine valdajate kaupa (Maa-Ameti andmed 2006)

2.16. Tsoneering

Otepää looduspargi kaitse-eeskiri jaotab looduspargi maa-ala vastavalt kaitsekorrale ja majandustegevuse piiramise astmele sihtkaitse- ja piiranguvööndiks (kaart 4).

Sihtkaitsevöönd on looduspargi osa seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks. Looduspargis on 21 sihtkaitsevööndit kogupindalaga 1676 ha, mis moodustab 7,5 % kaitseala üldpindalast. Metsa kaitse-eesmärk Kõsti, Kolmjärve ja Lepassaare sihtkaitsevööndis on metsaökosüsteemi arengu tagamine üksnes loodusliku protsessina. Püha- järve, Päidla, Murru, Pursa, Karja, Pilkuse, Lüüsjärve, Kukemäe, Arula, Mäda järve, Voki, Palu, Kiriku, Pülme, Kortina, Alevijärve, Trepimäe ja Kääriku sihtkaitsevööndites on eesmärgiks bioloogilise mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.

Piiranguvöönd on looduspargi majanduslikult kasutatav ning pärandkultuurimaastikuna säili- tavad osa. Piiranguvööndi moodustab kogu ülejäänud looduspargi piires olev maa-ala, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse. Majandustegevuse käigus tuleb arvestada seadustes ning valdade üldplaneeringutes kehtestatud tingimustega.

2.17. Andmestik ala kohta

Otepää looduspargi kohta on aegade jooksul kogunenud suhteliselt palju teavet. Põhjalikult on uuritud kõrgustiku geomorfoloogiat ja mullastikku, pikad vaatlusread on olemas siinse ilmastiku

kohta, pikaajaline on kodu-uurimise traditsioon. Kaitseala eluslooduse kohta on andmed siiski suhteliselt lünklikud. Põhjalik teave on linnustiku ning järvede kalastiku kohta, lünklikumad on andmed kaitseala imetajate ning taimestiku kohta. Väga vähe on teavet selgrootute, samblike ja seente osas.

Ala kohta on olemas ulatuslik kaardimaterjal. Käesoleva kaitsekorralduskava koostamisel kasutati põhiliselt Eesti põhikaarti, katastrikaarti, ortofotot (kõik MapInfo kujul). Ajaloolistest kaartidest praeguse looduspargi aladelt on MapInfo kujul olemas eelmise sajandi alguse verstane ja sajandi keskpaiga topokaart. Viimastel aastatel on palju tähelepanu pööratud maastikukasutuse põhimõtete väljatöötamisele. Selleks on tellitud järgmised uuringud: "Rohelise võrgustiku ja keskkonnatingimuste määramine Otepää looduspargis" (Kalda & Arik 2004), "Otepää ümbruse spordikeskuste puhkemetsade majandamise kava koostamine ja rakendamine" (Paal 2004).

Arvukad uuringud käsitlevad sajandi lõpukümnel Otepää looduspargi põhjavee kvaliteeti ning vooluvete veerežiimi ja veekeemiat (Kink 1992). Viimasel ajal on rohkem rõhutatud bioloogilise seire (ehk bioseire) rakendamist peamiselt veekogu põhjaloomastiku baasil. See seire seisneb vooluveekogude põhjamudas ja kivil eluneva põhjaloomastiku uurimises ning vee reostusastme määramises nende liikide esinemise ja arvukuse järgi. Väikesel Emajõel paikneb 3 hüdrobioloogilise kompleksseire jaama. Väikejärvede seirega on hõlmatud Otepää looduspargis 2 veekogu — Pühajärv ja Päästjärv, kus proovide võtmist ning analüüse tehakse suvel, tavaliselt maist juulini.

Looduspargi taimkate kaardistati esmakordselt 1986 (Kalda 1986), 2005-2007 viidi läbi Otepää looduspargi taimkatte inventuuri esialgne kaardistusetapp (Remm & Linder 2006), mille tulemusena valmis suuremõotkavaline taimkattekaart. Poollooduslike koosluste kohta on lisaks olemas materjal KA töötajate ja PKÜ poolt läbi viidud inventuuride tulemusena, mis on olemas ka MapInfo kujul. Metsakooslustest on põhjalikum ülevaade vaid sürjametsadest (Paal 2003). Hea ülevaade on looduspargi sammaldest (Leis 2005, Leis 2006) ja käpalistest (Remm 2006).

Looduspargi linnustikku on uuritud põhjalikumalt kui teisi elustikurühmi. 1997. aastast alates on looduspargi alale jäävas röövlinnuruudus teos

tatud pesitsevate röövlindude loendust. Kaitsealuste liikide kohta on info koondatud MapInfo kihile, pika aja jooksul on ilmunud ka mõned ülevaated ja kokkuvõtted (Metsaordu 1999, Leito 1986).

Imetajate uuritus Otepää looduspargis on märksa tagasihoidlikum. Üldülevaate imetajate faunast on avaldanud Metsaordu (1999), kohatud liiginimestikke on saadud ka TÜ poolt korraldatud selgroogsete välipraktikumide raames; nahkhiirte seiret teostati 2004.a. (Lutsar 2004). Kahepaiksetest on peamiselt uuritud kaitsealuseid harivesilikku ja mudakonna (Rannap 2002). Roomajate kohta süstemaatilised uuringud puuduvad ja andmed tulenevad juhuvaatlustest.

Kalastikku on uuritud pikemat aega, kuid ülevaateid on vähevõitu. Lisaks väikejärvede seire raames esitatud kokkuvõttele on uuritud veel Pühajärve, Nõuni järve, Kääriku järve kalastikku (Kangur 1999).

Andmed selgrootute kohta on ebapiisavad. Olemas on vaid Mati Martini poolt esitatud andmed 2005-2006.a. Tartu Ülikooli selgrootute zooloogia välipraktika raames Otepää lähikümbuses kohatud putukaliikide kohta.

3. Visioon 2020

Otepää looduspark teenib tänase ja tulevaste põlvete huvisid, olles heaks näiteks põnevast ja inspireerivast maastikust koos eheda looduse ja tasakaalustatud arenguga.

Piirkonna suurim rikkus on mitmekesine ja vaheldusrikas loodus, omanäoline kultuur ja traditsiooniline eestlaslik elulaad. Säilinud on traditsiooniline hajaasustus. Suurema inimõjuga maastike vahel paiknevad üksteisega ühendatud looduslikud koridorid, mis on pelgupaigaks paljudele taimedele ja loomadele. Avatud maastikuosade säilitamise eesmärgil toimib efektiivne maastikuhooldus.

Looduspargis elab stabiilne elanikkond, kellega KA Põlva-Valga-Võru regioon teeb kaitse korraldamisel tihedat koostööd.

Kohalik elanikkond toetab looduskaitse põhimõtteid, osaledes aktiivselt kaitsekorralduslike küsimuste aruteludel. Valitsusväliste organisat

sioonide toel korraldatakse mitmeid loodusala-seid üritusi. Töötab loodushariduskeskus, mis eksponeerib kõrgustikule iseloomulikke bioloogilist mitmekesisust.

Kohalik areng on koordineeritud ja töö toimib osapoolte võrdsuse, aususe, koostöö ning üksteisest lugupidamise põhimõttel. Toimib hea koostöö teiste kaitsealadega nii Eestis kui Euroopas. Looduspark võib olla eeskujuks kogu ühiskonnale, kujutades endast inimese ja looduse harmoonilist kooseksisteerimist.

4. Huvirühmad

Kaitseala haldamiseks ja kaitsekorralduse parandamiseks pakub häid väljavaateid partnerite ringi laiendamine. Kuna kaitseala haldamiskulud kaetakse maksumaksjate rahadest, peab avalikkusele olema garanteeritud vaba juurdepääs ja õigus Otepää loodusparki puudutavale informatsioonile.

Kohaliku ja riikliku tasandi partnerluse kontseptsioon pakub lahenduse paljude kohalike elanike pikaajalisele usaldamatusele ja kahtlustele, mis tulenevad sellest, et kohalik elanikkond tajub kaitsealasi ainult nende tegevusvabaduse piirajatena (IUCN 1994).

Otepää looduspargi loodusväärtuste seisundit mõjutada võivad huvirühmad:

1. Kaitseala piires paiknevate maaüksuste omanikud (eraisikud ja juriidilised isikud). Võimalikud huvid seoses Otepää looduspargiga – elamute jt. ehitiste püstitamine, metsamajandamine, tiikide rajamine, ettevõtluse arendamine, põllumajandustegevus sh poollooduslike

koosluste hooldamine. Eraomanike tegevustest omavad kõige suuremat negatiivset mõju ehitiste püstitamine, traditsioonilise põllumajandustegevuse lakkamine ja metsade majandamine ebasobivate viisidega. Otepää looduspargi kaitse-eesmärkide saavutamiseks on oluline senise traditsioonilise põllumajanduse jätkumine, kuid kahjuks enamikul kohalikest elanikest puudub soov tegeleda põllumajandusega.

Kaitsekorralduskava projekti avalikustamisel rõhutasid maaomanikud oma muret maastiku vaadete kadumise ja võsastumise pärast ning rõhutasid, et KA üheks peamiseks ülesandeks on maastikuhooldus.

2. Kaitseala piiresse jäävate valdade omavalitsused. Omavalitsused peavad oluliseks arendada majandustegevust. Praegusel ajal on suurem huvide konflikt tekkinud eeskätt Otepää vallavalitsuse ja kaitsekorraldajate vahel. Huvist soodustada aktiivset arendustegevust Otepää vallas peab Otepää vallavalitsus hetkel loodus

□ Säilitamiseks pika aja jooksul väljakujunenud ja iseloomulikke maastikupilti, on vajalik koostöö kohalike elanikega.

pargi olemasolu vaid valla arengut piiravaks faktoriks.

Kaitseala kaitseväärtusi eeldatavalt mõjutada võivad tegevused omavalitsuste arengukavade ja üldplaneeringute põhjal võivad olla tiheasustuste laiendamine, infrastruktuuri arendamine, turismi ja puhkemajanduse arendamine, kohalike elanike piirkonnas püsimise ning uute elanike piirkonda tuleku soodustamise ja tööhõive tagamisega seotud tegevused, põllumajandus, toiduainetetööstus.

3. Turismiga tegelevad ettevõtjad. Ettevõtjate eesmärgiks on ettevõtluse arendamine, piirangute viimine miinimumini, küllastajate arvu kasv ja infrastruktuuride areng. Ühest küljest toimub koostöö ettevõtjatega loodusturismi arendamiseks (matkaradade/puhkekohtade hooldus ja arendamine), kuid teisest küljest ei soovi ettevõtja oma arendusprojekte (ATV- ja lumesaaniradade, suusaradade, mäesuusanõlvade arendamine, golfiväljakute ehitamine, puhkemajakeste ehitamine) ellu viies arvestada looduskaitsete piirangutega. Seetõttu ollakse väga umbusklikud looduskaitjate suhtes ja looduskaitset nähakse eeskätt arengu takistajana.

4. Riigimetsa Majandamise Keskus (RMK) – tulu saamine metsade majandamisest. Otepää looduspargi sihtkaitsevööndisse jääb 1070 ha ja piiranguvööndisse ca 2300 ha RMK Aakre metskonna maadest. RMK Aakre metskond on huvitatud piiranguvööndi ja osade sihtkaitsevööndi metsade aktiivsemast majandamisest.

5. Puhkajad, turistid, matkajad -huviks on aktiivne puhkus, looduskeskkonna nautimine, Otepää piirkonna loodusega tutvumine, marjade ja seente korjamine, loodusvaatluste tegemine jms. Selle huvirühma soovideks on eeldatavasti ligipääs matkaradadele, veekogudele, küllastaja-sõbralik ja selge info edastus kohalike teenuste kohta. Infot piirkonna looduse ning looduses liikumise käitumisjuhiste kohta on võimalik saada KA Põlva-Valga-Võru regiooni Otepää kontorist ja matkaradade infotahvilitelt. Ala rekreatsioonilise kasutamisega seotud looduskaitseteks probleemideks on mootorsõidukitega (nt ATV, lumesaanid) liiklemine väljaspool selleks ettenähtud alasid.

6. Looduskaitseametnikud – elupaikade ja liikide soodsa seisundi tagamine; kaitsekorralduslike tööde tegemine; kaitseala loodusvää-

tuste tutvustamine loodust mittekahjustaval viisil; koostöö kohalike elanike ja omavalitsustega loodusteadlikkuse suurendamiseks ja leidmaks lahendusi, et soovitud tegevused toimuks loodust mittekahjustaval või kõige vähem kahjustaval viisil.

7. Loodusteadlased – Otepää looduspargi elustiku ja ökosüsteemide mitmekesisuse ning nende omavaheliste seoste kirjeldamine, elustikuga ja ökosüsteemides toimuvate protsesside tundma õppimine, nende kaitseks sobivate tegevuste selgitamine ja tulemuste hindamine, eluslooduse seire.

8. Jahipidajad ja harrastuskalastajad. Otepää looduspargis on jahipidamisel ja harrastuslikul kalapüügil pikad traditsioonid. Jahipidamine on määratletud jahiseaduse ja sellest tulenevate muude seadusandlike aktidega. Kaitsealal on täiendavad jahipiiranguid seatud vaid kolmes sihtkaitsevööndis.

5. Otepää looduspargi kaitsekorralduslikud väärtused

5.1. Maastikud

Eesmärk: Unikaalse geomorfoloogia ja iseloomulike pinnavormide ning Otepää kõrgustikule iseloomuliku maastike säilimine ja tutvustamine (tabel 1).

Otepää ja Haanja saarkõrgustikele geoloogiliselt Skandinaavias analooge ei ole, küll on aga neid teada itta ja lõunasse jäävatel naaberaladel. Võrreldes naaberalade omaaegsel jäälahkmel paiknevate saarkõrgustikega on nad jäätumise tsentrile kõige lähemal, mis on tinginud kordumatu omapära kuppelmaastike kujunemises ja arengus (Miidel & Pirrus 1998). Otepää looduspargi territooriumil on eristatud 8 erinevat reljeefitüüpi ja alltüüpi (Hang & Karukäpp 1979). Levinum on moreenist ja fluvioglatsiaalsetest setetest koosnev keeruka ehitusega suur-ja keskmisekünniselis-künklik reljeefi alltüüp.

Otepää looduspargile iseloomulikud maastikud on terviklikud kompleksid, kus reljeefi ja maakasutuse koosmõjul on tekkinud omapärsed ja mitmekesised maastikud, mis on väärtuslikud eelkõige kultuurilis-ajaloolisest, looduslikust, rekreatiivsest ja esteetilisest aspektist. Mida mitmekesisem on maastik, seda rohkem sisaldab see endas ka erinevaid väärtusi (Kalda 2006).

Pärandmaastikuna on määratletud vanad põllud, heina- ja karjamaad, looduslik rannamaastik, pargid, põlispuud, põline maakasutus, pikaajaliselt majandatud mets, aga ka majandamist vajavad poollooduslikud rohumaad. Poollooduslike rohumaadesäilitamine ja taastamine, miljööväärtuslike alade kaitse ja taastamine koos ajalooliselt väärtuslike hoonete jarajatisega, maaehituse visuaalse ja tehnilise kvaliteedi tõstmine, traditsioonilisel looduskasutusel põhineva oskusteabe ja käsitööoskuste säilitamine ja edasiandmine – need on teemad, mis haakuvad otseselt nii loodus- kui kultuurmaastike säilitamise ja taastamisega. Tagamaks kõigi kultuurmaastike ja poollooduslike rohumaadegaseotud liikide säilimist, tuleb lisaks heas korras olevate rohumaade jätkuvalle hooldamisele neid kooslusi ka suures ulatuses taastada (Eesti looduskaitse arengukava aastani 2035).

Elupaikade ja elustiku mitmekesisus, hajaasustus ning kohalikud kultuuriväärtused moodustavad tervikliku maastikumustri. Otepää kõrgustiku maastikku iseloomustab avatud ja suletud alade vaheldumine - asustuse, põllulappide ja puistute mosaiik. Maastikuilme säilimist ohustavad traditsioonilise põllumajanduse hääbumine, kontrollimatu ehitus, raie või metsaistutus, seega osalt samad tegurid, mis ohustavad elupaikade mitmekesisust ja kultuuriväärtusi. Seega aitab ka elupaikade ja kultuuriväärtuste kaitseabinõude süsteemne rakendamine säilitada maastikke, kuid lisaks sellele tähendab maastikuhooldus ka vaadete avamiseks võsa raiumist või vastupidi, külamaastikule omast (kõrg)haljastust ja kultuurpuistuid (pargid, alleed).

Otepää piirkonnale on iseloomulik hajaasustus. Valdavaks peab jääma hajaasustus, st kruntimine uute suvilapiirkondade rajamiseks on üldjuhul keelatud. Kruntimine on keelatud säilinud hajaasustusstruktuuriga aladel. Hajaasustuse tagamine on eelduseks Otepää piirkonnale iseloomulike maastike säilimisel (Kalda 2006).

Maastikuilmet enim muutvaks teguriks on maakasutuse muutumine. Otepää piirkonnas on veel toimivaid põllumajandustalusid ja -ettevõtteid, mis kasutavad ulatuslikke alasid põllumajanduslikul eesmärgil. Sellise/põllumajandusliku maakasutuse säilimine on ka asustusstruktuuri (iseloomulike maastike) säilimise eelduseks. Kui ekstensiivne/keskkonnasõbralik põllumajandlik tegevus hääbub, võib sellele järgnev kruntimine ja ehitustegevus kaotada eeldused Otepää piirkonnale iseloomulike maastike säilitamiseks. Kultuurilised, ajaloolised ja arheoloogilised väärtused tõstavad maastike väärtust ja kvaliteeti. Sellised väärtused tuleb koostöös Muinsuskaitseameti, kohalike omavalitsuste, kolmanda sektori ja kohalike inimestega kaardistada, tähistada, tutvustada avalikkusele ja tagada objektidele avalik juurdepääs. Seejuures tuleb pöörata olulist tähelepanu alade/objektide kasutuskoormusele.

Järved ja järvede kaldad (loodusliku ilmega järHEMAASTIKUD) on püsiväärtused, mida on läbi aegade Otepää maastike puhul kõige enam hinnatud. Järve suurusel, looduslikest tingi

Tabel 1. Otepää looduspargi maastiku kaitsekorralduslikud väärtused, nende kaitsekorralduslikud eesmärgid, mõjutegurid ja soovitatavad kaitsemeetmed.

Väärtus	Kaitsekorralduslik eesmärk	Mõjutegurid	Tegevused
Otepää kõrgustikule iseloomulik kuppelmaastik	Unikaalse geomorfoloogia ja iseloomulike pinnavormide ning Otepää kõrgustikule iseloomuliku maastike säilimine ning tutvustamine.	traditsioonilise põllumajandusliku maakasutuse hääbumine, avatud maastiku osakaalu vähenemine ja vaadete võsastumine;	<ul style="list-style-type: none"> • Maastikuhooldustööd • teavitustegevus ohtude ennetamiseks • valitsemine ja järelevalve
		<p>võimalik maastikuilme ja esteetilise väärtuse kahjustamine sobimatu ja planeerimata (kruntimine) ehitustegevuse, rajatiste püstitamise ja puhkemajandusliku arendustegevuse teel. Probleemaatiline on ATV-de, mootorsaaniahvide jt mootorsõidukitega liiklemine kaitsealal. Eesmärgiks on suunata nimetatud mootorsõidukitega liiklemine kohtadesse, kus kaitseala väärtusi ei ohustata.</p> <p>maastikuilmet kahjustav metsamajanduslik tegevus.</p> <p>suure külastuskoormusega kaasneb mahaloobitava prügi hulk, suureneb tallamiskoormus.</p> <p>maa-ainese kaevandamine ja vertikaalplaneerimine.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rohevõrgustiku põhimõtete rakendamine • KA töötajate aktiivne osalemine piirkondlikes planeerimisprotsessides ja arengukavade väljatöötamisel; • valitsemine ja järelevalve; • kaitse-eeskirja muutmine

mustest ning avalikest huvidest lähtuvalt tuleb järvede kaldaalad hoida hoonestusest puutumata vähemalt 100-300 m raadiuses. Kui hoone rajatakse kaldaalale, suletakse sisuliselt seda ümbritsev maastikuosa, takistatakse juurdepääsu ja liikumist veekogu ääres ning kaovad traditsioonilised vaated veekogule.

5.2. Elupaigad (kooslused)

5.2.1. Sihtkaitsevööndite metsad

Eesmärk: Sihtkaitsevööndi metsade bioloogilise mitmekesisuse säilitamine ja looduslikkuse taastumisele kaasa aitamine kultuurpuistutes (tabel 2).

Sihtkaitsevööndisse jääb ca 1175 ha metsa, mis moodustab ca 10,6% Otepää looduspargi metsade pindalast. Suurimad metsamassiivid jäävad Pühajärve, Pilkuse, Palu, Kääriku, Kiriku, Kolmjärve, Kösti ja Pursa sihtkaitsevöönditesse.

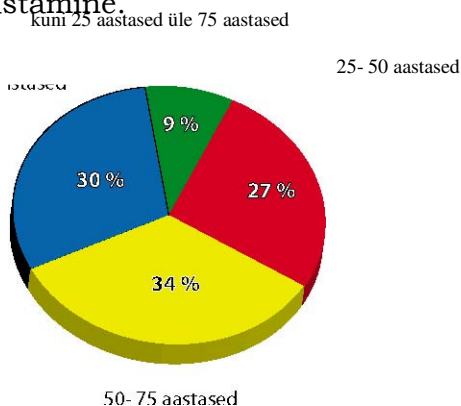
EL Loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpidest on Keskkonnaministeeriumi poolt 2004.a. ja 2006.a. läbiviidud Natura elupaikade inventuuri järgi sihtkaitsevööndites esindatud: 9010 vanad looduspargi metsad (ca 190 ha), 9020 vanad laialehised metsad (ca 110 ha), 9050 rohunditerikkad kuusikud (ca 225 ha), okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (sürjametsad) 9060 (ca 3 ha) ja 9080 soostuvad ja soo-lehtmetsad (ca 225 ha) (kaart 3).

Peale Kõsti, Kolmjärve ja Lepsasaare sihtkaitsevööndi metsade on ülejäänud sihtkaitsevööndi metsades viimase viieteistkümnede aasta jooksul toimunud majandustegevus (sh metsade majandamine). Sellele vaatamata võib sihtkaitsevööndite metsade seisundit lugeda pigem soodsaks.

Karja, Kiriku, Kolmjärve, Kääriku, Kõsti, Palu Pilkuse, Pursa, Pühajärve, Pülme ja Voki sihtkaitsevööndite metsad kuuluvad hoiumetsa kategooriasse, nende kaitse-eesmärk on metsaökosüsteemi arengu tagamine peamiselt bioloogilise protsessina. Vaid taastamiskavaga ettenähtud eraldistel ning Pühajärve ümbruses ja matkaradade ja teede ümbruses (ca 50 m kummalgi pool) Kääriku, Pilkuse ja Pühajärve sihtkaitsevööndites toimub majandustegevus.

Otepää looduspargi sihtkaitsevöönditesse jääb olulisel hulgal ka kultuurpuistuid, mis on enamasti noored, 20-50-aastased madala looduskaitse väärtusega kuusekultuurid. Seetõttu on soovitatav kõrge loodusväärtusega metsamassiivi loomiseks suurendada metsanduslike tööde (taastamisvõtete) abil kultuurpuistute looduslikkust. Esimese etapina on vaja koostada taastamiskava, kus planeeritakse metsanduslikud tööd mitmekesisusele ja vajadusel (kohtades, kus on oht, et küpsete ja üleseisnud kuusikute ja kuuse-segametsade hukkumine seab ohtu maastikulised ja rekreatiivsed väärtused) metsade uuenemisprotsessile kaasaaitamiseks ning seire Kõsti, Pühajärve, Kääriku, Palu, Kiriku ja Pilkuse sihtkaitsevööndites. Taastamiskavas ettenähtud metsanduslike tööde eesmärkideks on eelkõige kasvukohale omaste mitmeliigiliste, erivanuseliste ja mitmekesise struktuuriga puistute arengu soodustamine.

Joonis 3. Metsade vanuseline jaotus sihtkaitsevööndite metsades (Metsakorraldus järgi 2002)

5.2.2. Puhkeväärtusega metsad

Eesmärk: bioloogilist mitmekesisust kahjustamata puhkeväärtusega metsade esteetilise väärtuse säilitamine ja tõstmine (tabel 2).

Puhkeväärtusega metsad asuvad Kuutsemäe, Kääriku, Munamäe ja Tehvandi spordikeskuse ümbruses ning Apteekrimäe metsaraja ja Pühajärve matkaraja ääres.

Valdavalt on tegu piiranguvööndi kaitsemetsadega. Puhkemetsad ümbritsevad olulisi rekreatiivseid objekte, seetõttu tuleb nende alade atraktiivsust (rekreatiivseid väärtusi) säilitada ja võimalusel suurendada. Antud aladel on bioloogilise mitmekesise säilitamise kõrval esmatähtis ka sportimis- ja puhkamisvõimaluste pakkumine.

Puhkeväärtusega metsi on soovitatav majandada püsimeetsana. Nii jääb langile suurem puude tagavara ja on tagatud puude pidev asendumine või asendamine uutega, mille tulemusena lõppkokkuvõttes paraneb metsa liigiline ja vanuseline mitmekesisus ning koos sellega ka visuaalne kvaliteet. Raielangi kuju peab seejuures olema ebakorrapärane, arvestama reljeefi iseärasusi, kasvukoha tingimusi ja haakuma ümbritsevasse keskkonda. Vältimaks looduslikku ilmet rikkuvate koridoride rajamist tuleb kokkuveoteed rajada kaarega, võimalikult paralleelselt reljeefi kõrgusjoontega ja tõenäolise vaatesuuna eest varjatult. Mida lähemale puhkeobjektile raie toimub, seda vähem raiejäätmeid langile jätta (Voolaid jt 2005).

Suurendamiseks metsa liigilist ja vanuselist mitmekesisust ning puistu täiust, tuleb alal intensiivselt tegeleda metsa uuendamisega. Uuendamist tuleks alustada metsa visuaalselt vähem tundlikest metsaaladest, st vaadeldava ala kaugemast servast vaataja suunas. Uuendust planeerides tuleb meeles pidada, et oluline roll metsauuendusel on kasvukohatüübil, kuid oma osa on ka ilmakaartel ja reljeefil.

Et vältida vanade metsade peaaegu täielikku kadumist Väikesel Munamäel ja tagada puhkajatele maastikuline terviklikkus, tuleks keelata raied Väikese Munamäe metsades, lubades vaid ohtlike puude raiet. Allesjäänud metsaosad on halvas seisundis ja kõrgendik on väga erosiooniohtlik (Metsaekspert 2005). Teiste puhkeväärtusega metsade seisund on pigem soodne.

Tabel 2. Otepää looduspargi metsade kaitsekorralduslikud väärtused, nende kaitsekorralduslikud eesmärgid, mõjutegurid ja soovitatavad kaitsemeetmed.

Väärtus	Kaitsekorralduslik eesmärk	Mõjutegurid	Tegevused
Sihtkaitsevööndite metsad	Sihtkaitsevööndi metsade bioloogilise mitmekesisuse säilitamine ja looduslikkuse taastumisele kaasaaitamine kultuurpuistutes.	mittesobilikud raievõtted	<ul style="list-style-type: none"> maade ostmise riigile, ostueesõiguse rakendamine või vahetamine valitsemine ja järelevalve
		madala looduskaitseliku väärtusega kultuurpuistute suur osakaal	<ul style="list-style-type: none"> metsade looduslikkuse taastamiskava koostamine
		ehitustegevus	<ul style="list-style-type: none"> valitsemine ja järelevalve
Puhkeväärtusega metsad	Puhkeväärtusega metsade bioloogilist mitmekesisust kahjustamata nende esteetiliste väärtuste säilitamine ja tõstmine	mittesobilikud raievõtted	<ul style="list-style-type: none"> rohevõrgustiku põhimõtete rakendamine metsade majandamise reguleerimine, raieingimuste andmine looduslähedase turismi arendamine teavitustegevus järelevalve ja valitsemine
		puhkemetsade rekreatiivse väärtuse langemine - tormikahjustused, surnud puud, võsastumine; metsade rekreatiivse ja looduskaitseliku väärtuste säilitamiseks on vajalik metsade uuendamine, kuid maaomanikel puudub selleks motivatsioon	<ul style="list-style-type: none"> rohevõrgustiku põhimõtete rakendamine teavitustegevus, koostöö maaomanikega metsade majandamise reguleerimine, raieingimuste andmine radade ja puhkekohtade ümbruse hooldusriete korraldamine ja metsade uuendamine, talgute korraldamine looduslähedase turismi arendamine
		Mootorsõidukitega sõitmine prügistamine ehitustegevus	<ul style="list-style-type: none"> teavitustegevus, koostöö maaomanikega rohevõrgustiku põhimõtete rakendamine valitsemine ja järelevalve
Piiiranguvööndi metsad	Bioloogilise mitmekesisuse säilitamine ja suurendamine, Otepää kõrgustikule iseloomulike maastike säilitamine ning säästva metsamajanduse edendamine	intensiivne raie, ebasobilike raievõtte ja raieaja kasutamine, vähene uuendus- ja metsahooldustööde praktika	<ul style="list-style-type: none"> rohevõrgustiku põhimõtete rakendamine metsade majandamise reguleerimine, raieingimuste andmine teavitustegevus järelevalve ja valitsemine
		lünklik info looduspargi metsade vanuse, liigilise koosseisu ja looduskaitselike väärtuste kohta	<ul style="list-style-type: none"> inventuur
		esinduslike soodsas looduskaitselikes seisundis olevate metsade säilitamiseks vajalike meetmete sh seadusandiku toe puudumine	<ul style="list-style-type: none"> kaitse-eeskirja muutmine, luues esinduslike metsalade kaitseks uued sihtkaitsevööndid
		pinnase kahjustamine; mootorsõidukitega sõitmine; prügistamine; ehitustegevus.	<ul style="list-style-type: none"> teavitustegevus, koostöö maaomanikega rohevõrgustiku põhimõtete rakendamine valitsemine ja järelevalve

5.2.3. Piiranguvööndi metsad

Eesmärk: Bioloogilise mitmekesisuse säilitamine ja suurendamine, Otepää kõrgustikule iseloomuliku maastiku säilitamine ning säästva metsamajanduse edendamine (tabel 2).

EL Loodusdirektiivi I lisa metsa elupaigatüüpidest on Keskkonnaministeeriumi poolt 2004.a. ja 2006.a. läbiviidud Natura elupaikade inventuuri järgi piiranguvööndis esindatud 9010 vanad loodusmetsad (ca 60 ha), 9050 rohunditerikkad kuusikud (ca 75 ha), 9060 okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (sürjametsad) (ca 30 ha) ja 9080 soostuvad ja soo-lehtmetsad (ca 180 ha).

Salumetsad on Otepää looduspargile väga iseloomulikud. Reeglina on tegu aktiivselt majandatavate metsadega. Elupaiga seisundit tuleb lugeda pigem halvenevaks. Esmatähtsaks eesmärgiks tuleb pidada vanade (laialehiste), õõnsustega puude säilitamist, milleks praegune kaitsekord (raiete kooskõlastamise nõue) on piisav. Väärtuse näitajateks on taimestiku liigirikkus, laialehiste puuliikide looduslik uuendus, linnurikkus.

Soometsad on looduspargis võrdlemisi levinud. Elupaiga seisundit tuleb lugeda pigem soodsaks, kuigi enamasti on tegu metsadega, kus on olulisel määral läbiviidud kuivendust. Senine kaitsekord peaks olema piisav. Väärtuse näitajateks on looduslähedane veerežiim, linnurikkus.

Sürjametsad kasvavad Otepää looduspargis üksikute kõrgendike lagedel ja nõlvadel karbonaadirikkal, aga suvel läbikuivaval mullal. Puistu koosseisult on need okas- ja segametsad. Sürjametsades võiks olla lubatud vaid sanitaarraied. Nende metsade säilimine on oluline teaduslikust aspektist kui ka pinnasekaitse vajadustest ning Otepää kõrgustikule traditsiooniliselt omase maastikupildi säilitamiseks (Paal 2002).

Metsad on olulised elupaigad paljudele kaitsealustele liikidele, mistõttu on metsade majandamisel vajalik säilitada soodsad tingimused kaitsealustele liikidele.

5.2.4. Poollooduslikud kooslused

Eesmärk: Haruldaste ja iseloomulike poollooduslike koosluste säilitamine. Kaitsealuste, EL linnudirektiivi I lisa ja loodusdirektiivi lisa liikide elupaikade kaitse (tabel 3).

Looduspargi pindalast hõlmab niidutaimkond ca 20 %. Siinse taimkatte eripära on madalsooniitide rohkus, mis katab ligikaudu 17% looduspargi territooriumist. Vähem on aru- (2,6%) ning lamminiite (< 0,1%).

Vaatamata niitude suurele pindalale on kõrge väärtusega poollooduslike koosluste pindala väike. Niidud on oluliseks osaks Otepää kõrgustikule omases maastikus ning need on elupaigaks paljudele kaitsealustele liikidele. Sellest tulenevalt on vajalik säilitada hooldus (niitmine või karjatamine) 1000 ha niitudel, millest vähemalt 500 ha moodustavad esinduslikumal ja looduskaitsealustel väärtuslikud poollooduslikud kooslused.

5.2.5. Sood

Eesmärk: Haruldaste ja iseloomulike sookoosluste säilitamine (tabel 3).

Otepää kõrgustiku taimkatte eripäraks on liigirikaste madalsoode (7230 ja 7210) rohkus, kuid vaid alla 15% neist on suuremad kui 1 ha. Sihtkaitsevöönditesse jääb kokku ca 103 ha madalsoid, mis moodustab 9% madalsoode pindalast. Suurim madalsoode pindala on Arula, Kolmjärve ja Pühajärve sihtkaitsevööndites. Siinsed suhteliselt soodsas seisundis madalsood vajavad uurimist ja kaitset kui mitmete kaitsealuste liikide kasvualad ning kui haruldased taimkatteüksused (Vana-Otepääl asuv Murru madalsoo raudtarnakooslusega).

Siirdesood (7140) moodustavad Otepää looduspargi soodest vaid 12 % (Kalda 1986). Neist suurimad ja looduskaitsealustel väärtuslikumad jäävad sihtkaitsevöönditesse (Mädajärve, Kortina, Kukemäe, Lüüsjarve) (kaart 3).

Otepää kõrgustiku moreenkate on lubjarikas, mistõttu kaitseala soodes torkab silma käpaliste rohkus. Veerežiimi muutmise tõttu on ebasoodsas seisundis mõned olulised sood (Kortina, Murru), kus kuivendus ja võsastumine on ohtu seadnud ka kaitsealuste käpaliste seisundi.

5.2.6. Järved

Eesmärk: järvede säästlik majandamine ja puhkemajandusliku väärtuse tõstmine (tabel 3). Siinsed järvekooslused on eriti huvitavad teaduslikust seisukohast, olles väärtuslikud pikemaajalise seire- ja uurimistöö objektid.

Tabel 3. Otepää looduspargi poollooduslike koosluste ja soode kaitsekorralduslikud väärtused, nende kaitsekorralduslikud eesmärgid, mõjutegurid ja soovitud kaitsemeetmed.

Väärtus	Kaitsekorralduslik eesmärk	Mõjutegurid	Tegevused
Poollooduslikud kooslused	Loodus- ja maastiku kaitseliselt väärtuslike poollooduslike koosluste säilitamine.	ehitustegevus; intensiivne põllumajandustegevus sh üleskündmine, väetamine; tallamine sh mootorsõidukitega sõitmine;	<ul style="list-style-type: none"> teavitustegevus ohtude ennetamiseks rohevõrgustiku põhimõtete rakendamine valitsemine ja järelvalve kaitse-eeskirja muutmine
		traditsioonilise maakasutuse lakkamine, võsastumine, võõrliikide (karuputked) vohamine.	<ul style="list-style-type: none"> niitmise ja karjatamise toetamine, karuputkede tõrje; maakasutuse seire; teavitustegevus ohtude ennetamiseks
Sood	Haruldaste ja iseloomulike sookoosluste säilitamine	veerežiimi muutmine;	<ul style="list-style-type: none"> regulaatori projekteerimine ja ehitamine Kortina soo äärsel kraavile valitsemine ja järelvalve
		võsastumine Kortina ja Murru soos	<ul style="list-style-type: none"> võsaraie
		tallamine sh mootorsõidukitega sõitmine; ehitustegevus.	<ul style="list-style-type: none"> Teavitustegevus järelevalve ja valitsemine

EL Loodusdirektiivi I lisa elupaigatüüpidest on Keskkonnaministeriumi poolt 2004.a. läbiviidud uuringu järgi looduspargis esindatud 3110 liivalade vähetoitelised järved (Pülme ja Kärnjärv), 3130 vähe-kuni kesktöitelised järved (Saag-, Mäha ja Restu paisjärv), 3140 vähe- kuni kesktöitelised kalgiveelised järved (Lüüs-, Alevi-, Neitsi-, Kalme-, Pääst-ja Kõlli järv) ja 3150 looduslikult rohketoitelised järved (Torni-, Jaanuse, Väike-Juusa, Pilkuse, Nüpli, Kukemäe, Mõrtsuka, Kõver-, Räbi, Nõuni, Trepimäe ja Pühajärv) (kaart 3).

Otepää looduspargi järvede seisundit on hinnatud vaid suurematel järvedel. Üldiselt on järvede seisund hea. Ennetavaid meetmeid tuleb rakendada eelkõige Pühajärvel, millel on suur puhkemajanduslik väärtus. Pühajärve hea seisundi säilitamiseks on oluline reostatud ja kinni kasvanud Neitsijärve seisundi stabiliseerimine (eelkõige taimetoitelementide ning orgaanilise aine väljakande piiramine).

Sportlik kalastamine on looduspargi järvedes olnud väga populaarne. Kalamajanduslikult tüübilt on väärtuslikumad nn latika-, koha- ja haugijärved. Sellised järved on Pühajärv, Nüpli, Nõuni, Pilkuse, Kaarna, Mõrtsuka, Torni- ja Kääriku järv.

Harrastuslik kalapüük ei ohusta kalavarusid. Võrkude, mõrdade ja teiste rõõvkalade püügiks mõeldud vahendite kasutamine ei ole lubatud, kuna see vähendab tugevalt nende arvukust. Rõõvkalad hoiavad aga kontrolli all lepiskalade arvu, kes vastasel korral hävitaksid eutrofeerumist põhjustavast fütoplanktonist toituvat zooplanktoni.

Haugivarude suurendamiseks tuleb maksimaalselt ära kasutada veekogude looduslike eeldusi veetaseme regulatsiooni ja koelmute hoolduse kaudu. Peamiseks kalavarude suurendamise abinõuks on kudealade hooldus, regulaarne asustusmaterjali sisselaskmine ja järelvalve.

Soovitav on lepiskalade intensiivne püük. Vajalik samuti koha- ja haugimaimude sissetoomine.

Aastatel 1993-2006 on vähimõrdadega katsepüükidel põhinevaid uuringuid teostatud 14 Otepää looduspargi veekogus, nendest 12 järves ja paisjärves ning 2 vooluveekogus. Koondatud andmestiku põhjal on **jõevähi arvukus madalseisus**, kuid selle taastumiseks on perspektiivi. Liiki esineb 10 Otepää looduspargi järves. Nendest Kaarna järves esineb vähki kõrgel arvukusel. Juusa ja Mõrtsuka järves leidub vähki keskmisel arvukusel. Nõuni ja Pülme järves oli veel kuni kümme aastat tagasi vähi arvukus kõrge, kuid viimaste uuringute järgi on arvukus juba madal. Jõevähi tegevuskava järgi tuleb vähipopulatsioonide kaitseks rakendada järgmisi tegevusi: võõrvähiliikide sissetoomise ja invasiooni vältimine, vähihaiguste ja -parasiitide levitamise vältimine, ebaseadusliku püügi osas järelevalve tõhustamine, vähi elupaikade kaitse ning asustamise teel vähivaru suurendamine. (Hurt 2007).

5.2.7. Jõed ja ojad

Eesmärk: soodsas seisundis jõed ja ojad on säilinud looduslikus seisundis (tabel 4).

Vooluveekogudest omavad olulist väärtust Väike Emajõgi ja Elva jõgi oma huvitava ökosüsteemiga. Natura-elupaikadest on Otepää looduspargis esindatud jõed ja ojad (3260).

Veekogude seisundi hindamiseks on määratud veeklassid. EL-i vee raamdirektiivi järgi on soovitatud rakendada viieklassilist pinnavee kvaliteedi hindamise süsteemi, kus I klass tähistab kõige kõrgemat ja V klass kõige madalamat (halbemat) kvaliteeti. Otepää looduspargi jõgede ja suuremate ojade seisund on hea, s.t nad kuuluvad vähemalt II veekvaliteedi klassi (Haberman 2003, Järvekülg 2001).

Vooluveekogude vee kvaliteet peab olema piisav, et ka reostuse suhtes tundlikumad liigid veekogus elada saaks. Jõeelustikule mõjub otseselt orgaaniline reostus, vähem oluline on vee reostatus biogeenidega, kuna jões need aineringsse enamasti ei lähe ja ebasoodsaid protsesse (näiteks gaasirežiimi halvenemist) veekogus ei põhjusta.

Viimastel aastakümnetel on enamik suuri reostuskoldeid (Otepää linn, Sihva küla) saanud või saamas normaalselt funktsioneerivad puhastus

seadmed ning oluliselt on vähenenud ka põllumajandusest pärinev hajureostus.

Nõukogude perioodil teostati aktiivselt maaparandust. Selle käigus on kaevatud kanaliteks-kraavideks Väikese Emajõe ülemjooks ligi 4 km pikkuselt Sihva maaparandusobjekti piires. Hoolikalt tuleb kaaluda kraavitatud jõelõigu taas looduslähedasse voolusängi viimist, vanade paisjärvede ning halvas seisundis olevate veekogude (Restu paisjärv, Voki oja paisjärv) parandamise vajadust, keskkonnaeesmärke, seisundi hinnangut ja tegevusprogramme. Endiste paisjärvede taastamist ja korrastamist on ekspert Laanetu (2005) nimetanud pärandkoosluse säilitamiseks ning hinnanud positiivselt mõjuvana liigilisele ja elupaikade mitmekesisusele. Veekogude füüsilise seisundi parandamiseks kavandatud tööd viiakse ellu projektipõhiselt, alustades kõigepealt ökoloogilise seisundi hindamisest, detailsest reostusvoogude uurin- gust ja majandamise kavast.

5.3. Liigid

5.3.1. I kategooria kaitsealused linnuliigid (väike-konnakotkas, musttoonekurg)

Eesmärk: tagada väike-konnakotka ja musttoonekure pesitsuspaikade ja toitumisalade soodne seisund (tabel 5).

Otepää looduspark on Eestis üks parimaid alasid väike-konnakotkale, mistõttu on sinne konnakotkaste arvukus üks kõrgemaid Eestis. Musttoonekure pesapaiku pole looduspargis teada, kuid linde nähakse sageli toitumas. Pesitsuspaigaks on inimtegevusest kaugel asuvad looduslikud metsamassiivid. Toitumas käivad musttoonekured kuni 20 km kaugusel pesast, mistõttu on pesitsusterritooriumi väga raske täpselt määratleda.

Väike-konnakotkas kasutab pesitsuspaigana enamasti vanemate metsade servaalasid ja pesitsuspaiga soodne seisund on tagatud, kui olemasolevate pesapaikade ümber on jäetud vähemalt 4 ha minimaalse majandustegevusega metsaala. Toitumisala suuruseks on Eesti konnakotkastel hinnatud 2 km suurune ala ümber pesa ja toitumisala soodsa seisundi tagamiseks tuleks sellel alal hooldada (säilitada) vähemalt ca 150 ha

Tabel 4. Otepää looduspargi järvede ja vooluveekogude kaitsekorralduslikud väärtused, nende kaitsekorralduslikud eesmärgid, mõjutegurid ja soovitatavad kaitsemeetmed.

Väärtus	Kaitsekorralduslik eesmärk	Mõjutegurid	Tegevused
Järved	järvede säästlik majandamine ja puhkema jandusliku väärtuse tõstmine; kalavarude hea seisundi tagamine	veerežiimi muutmine; ehitustegevus kallastel; kallaste kahjustamine; reostus; mootorsõidukitega sõitmine.	<ul style="list-style-type: none"> teavitustegevus ohtude ennetamiseks; rohevõrgustiku põhimõtete rakendamine; valitsemine ja järelevalve sh reostusseire. kaitse-eeskirja muutmine
		jõevähi arvukuse madalseis peamiselt vähihaiguste ja -parasiitide levi(ta)mise ja ebaseadusliku püügi tõttu.	<ul style="list-style-type: none"> valitsemine ja järelevalve; asustamise teel vähivarude suurendamine.
		röövkalade vähesus (ülepüük);	<ul style="list-style-type: none"> (rööv)kalamaimude asustamine ja asustuse edukuse seire.
		Mõrtsukjärve madal veetase; Pühajärve reostuskoormus sõltub peamiselt Neitsijärve ja Kukemäe järve seisundist; kevadiste üleujutuste puudumine.	<ul style="list-style-type: none"> veekogude ökoloogilise seisundi parandamine.
		vaadete võsastumine ja veekogude risustumine vette langenud puudega;	<ul style="list-style-type: none"> maastikuhooldustööd.
Jõesed ja ojad	jõgede ja ojade säästlik majandamine ja ökoloogilise kvaliteedi tagamine	veerežimii muutmine; ehitustegevus kallastel; kallaste kahjustamine; reostus;	<ul style="list-style-type: none"> veekogude ökoloogilise seisundi parandamine teavitustegevus järelevalve ja valitsemine.
		maastikuliselt väärtulike veekogude kaldad on võsastunud ja risustunud kobraste poolt vette langetatud puudega	<ul style="list-style-type: none"> teavitustegevus, koostöö maaomanikega hooldustööd valitsemine ja järelevalve.

niitusid. Vältida tuleb uute hoonestusalade rajamist ka toitumisaladele jäävatele niitudele.

5.3.2. Kaitsealused ja linnudirektiivi ilisa linnuliigid

Eesmärk: tagada tähtsate linnuliikide elupaikade soodne seisund (tabel 5).

Siinkohal käsitletakse eelkõige neid liike, kelle elupaikade soodsas seisundis hoidmisel on Otepää looduspargil kui linnuhoiualal täita oluline roll. Kuna liikide kaitsel tuleb eelkõige

kaitsta liikide elupaikade soodsat seisundit, on esimese etapina vajalik lisaks kaitsealuste ning linnudirektiivi I lisa linnuliikide pesapaikade kandmisele EELISesse KA Põlva-Valga-Võru regiooniil pidada andmebaasi kõigi teadaolevate ning uute pesa- ja elupaikade üle.

Kanakull on Otepää looduspargi metsades väikesearvuline pesitseja. Liigi looduskaitseline seisund on rahuldav. Mitmete kunagiste elupaikade seisund on halvenenud metsaraie tõttu. Metsade majandamisel tuleb kanakulli teadaolevate pesapaikade ümber jätta vähemalt 1 ha

suurune kaitsetsoon, kus metsaraie on keelatud (Kontkanen 2004).

Herilaseviu on üldlevinud väikesearvuline haudelind. Kuna liigi looduskaitseline seisund on hea, siis peamisena meetmena tuleks vähemalt 20 m ulatuses säilitada pesapaiga ümbrus looduslikuna.

Roo-loorkull on stabiilse arvukusega ja soodsa seisundiga liik, kelle puhul saab rääkida üksnes potentsiaalsetest ohtudest. Kaitse-eeskirja täitmine tagab ühtlasi ka antud liigi jätkuvalt soodsa seisundi ja seega spetsiifilisi tegevusi liigi kaitseks ei kavandata.

Laanepüü on kahaneva arvukusega metsamaastiku oluline linnuliik. Laanepüü sigimiseedukus oli 2005. aastal suhteliselt madal: noorte osakaal vaid 43,9% ja pesakonna keskmine suurus 3,8 poega. Need näitajad on madalamad paljuaastastest keskmistest (Eesti keskkonnaseire 2004/2005). Peamisteks meetmeteks on arvukuse jälgimine, metsamajanduslike soovitude väljatöötamine laanepüü elupaikades ja röövlukite arvukuse piiramine.

Rukkirääk on pigem kahaneva arvukusega liik Otepää looduspargis. Potentsiaalseteks ohtudeks on nii elupaikade võsastumine kui ka intensiivne põllumajandus ja ehitustegevus liigi elupaikades. Eesmärgiks on liigi elupaikade soodsa seisundi säilitamine, milleks on vajalik hooldada väärtuslikke poollooduslikke kooslusi, keelata ehitustegevus liigi elupaikades ja elupaigaks olevate rohumaade hooldamine (eelistatult karjatamine), kuid seejuures ei tohi niitmist läbi viia enne 1. juulit.

Sookurg on Otepää märgaladel väikesearvuline pesitseja, kelle seisundit võib hinnata soodsaks. Eesmärk on seega praeguse olukorra säilitamine, milleks peaks piisama kaitse-eeskirja nõuete täitmisest ja märgalade praeguse seisundi tagamisest.

Karvasjalg-kakk ja värbkakk on väikesearvulised kõikuva arvukusega haudelinnud, kelle looduskaitseline seisund on pigem ebasoodne. Põhjuseks on konkurents suuremate kakulistega ja raietegevus pesapaikade ümbruses. Seetõttu on kaitsekorralduslikult vajalik säilitada mitmekesine ja looduslähedane küps mets mõlema kakuliigi elupaikades ning eelkõige tuleb tähelepanu pöörata õõnsustega puude säilitamisele looduspargi metsades.

Valdavalt vanemates soostuvates lehtmetsades ja kultuurmaastike puistutes pesitseva valgeselgkirjurähni looduskaitseline seisund on soodne. Suurimaks ohuks on soostunud ja (kopra) üleujutusladel surnud lehtpuude maharaiumine.

Laanerähn ja musträhn on Otepää looduspargi metsades arvukad pesitsejad, kelle looduskaitseolist seisundit võib hinnata soodsaks. Kaitsekorralduslikult on vaja säilitada mitmekesine ja looduslähedane vana mets mõlema rähniligi elupaikades.

Hallrähn (*Picus canus*) ja väänkael (*Jynx torquilla*) pesitsevad võrdlemisi hajusalt metsatukkades, aedades ja parkides. Nende seisund on arvatavalt soodne. Kaitsekorralduslikuks ülesandeks on elupaikade soodsa seisundi säilitamine, milleks tuleb säilitada vanu puid eelistatult kultuurpuistutes (parkides, alleedel jne).

Nõmmelõoke (*Lullula arborea*) on väikesearvuline haudelind kuivadel taimestikuväestel niitudel; seisund on soodne. Praeguse seisundi säilitamiseks pole lisaks ülalnimetatud koosluste avatud ilme hoidmisele rohkem abinõusid vaja. Väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*) on hajusalt levinud looduspargi salu- ja laanekuusikutes. Kuna liigi looduskaitseline seisund on hea, siis peamisteks meetmeteks on metsamajanduslike soovitude väljatöötamine väike-kärbsenäpi elupaikades.

Punaselg-õgija on kultuurmaastikus ja raiesmikel tavaline linnuliik, kelle seisund on soodne. Kaitse tagamiseks on vajalik mosaiiksuse säilitamine kultuurmaastikes, seejuures on vajalik mitmekesise madalhaljastuse (kuusehekid, põõsad) säilitamine kultuurmaastikes ja karjamaade karjatamine.

5.3.3. Kaitsealused kahepaikseliigid

Eesmärk: tagada mudakonna ja harivesiliku elupaikade soodne seisund (tabel 5).

Mudakonn ja harivesilik on Otepää looduspargis levinud vaid paiguti. Elupaigad on sageli isoleeritud, kuid asurkonna seisund on rahuldav. Seisundi parandamiseks on vaja olemasolevaid asurkondi kudemisveekogude taastamise ja uute rajamisega tugevdada (Rannap 2006).

Otepää looduspargis on alates 2004. a, taastatud ja rajatud kokku 76 harivesiliku sigimisvee

Tabel 5. Otepää looduspargi liikide kaitsekorralduslikud väärtused, nende kaitsekorralduslikud eesmärgid, mõjutegurid ja soovitatavad kaitsemeetmed.

Väärtus	Kaitsekorralduslik eesmärk	Mõjutegurid	Tegevused
I kategooria kaitsealused linnuliigid: väike-konnakotkas ja musttoonekurg	tagada tähtsate linnuliikide elupaikade soodne seisund	elupaikade hävimine või kahjustamine majandustegevuse läbi (peamiselt raie või ehitustegevus) ning häirimine (müra)	<ul style="list-style-type: none"> püsielupaikade moodustamine metsade majandamise reguleerimine pesapaikades; planeerimis- ja ehitustegevuse suunamine, rohevõrgustiku põhimõtete rakendamine; teavitustegevus ohtude ennetamiseks valitsemine ja järelevalve
		info aegumine elupaikade kohta	<ul style="list-style-type: none"> pidev inventuur ja seire kaitsekohustuse teatiste väljastamine EELISe andmebaasi pidev kaasajastamine
		toitumisalade võsastumine	<ul style="list-style-type: none"> konnakotkapaari toitumisalale jäävate rohumaade hooldamine vähemalt 50 ha ulatuses (niitmine või karjatamine); jõgede ja ojade kallaste hooldamine (võsaraie);
Kaitsealused ja linnudirektiivi I lisa linnuliigid	tagada tähtsate linnuliikide elupaikade soodne seisund	elupaikade hävimine või kahjustamine majandustegevuse läbi (peamiselt raie või ehitustegevus) ning häirimine	<ul style="list-style-type: none"> püsielupaikade moodustamine II kategooria liikide elupaikade kaitseks; metsade majandamise reguleerimine pesapaikades; planeerimis- ja ehitustegevuse suunamine, rohevõrgustiku põhimõtete rakendamine; teavitustegevus ohtude ennetamiseks valitsemine ja järelevalve
		info aegumine pesapaikade kohta	<ul style="list-style-type: none"> inventuur ja seire kaitsekohustuse teatiste väljastamine EELISe andmebaasi pidev kaasajastamine
Tiigilendlane	liigile tähtsate elupaikade soodsa seisundi tagamine	<p>sobiva õõnsusega vanade puude nappus kultuurmaastiku puistutes</p> <p>ebapiisav andmestik nahkhiirte tähtsate elupaikade, talvituspaikade ja leviku kohta.</p>	<ul style="list-style-type: none"> sobivate õõnsustega puude säilitamine nahkhiirte elupaikades ja soovitavalt pesakastide paigaldamine nahkhiirte elupaikadesse; avalikkuse teavitamine nahkhiirte elupaikadest ja kaitse vajadusest EELISe andmebaasi pidev kaasajastamine.
Loodusdirektiivi II lissasse kuuluvad jahilukid (karu, ilves, kobras)	optimaalse arvukuse tagamine	karu ja ilvese elupaikade killustumine metsaraie ja ehitustegevuse tõttu	<ul style="list-style-type: none"> kopra arvukuse reguleerimine; rohevõrgustiku printsiipide rakendamine.

Väärtus	Kaitsekorralduslik eesmärk	Mõjutegurid	Tegevused
Mudakonn ja harivesilik	tagada mudakonna ja harivesiliku elupaikade soodne seisund.	elupaikade hävimine või kahjustamine majandustegevuse läbi; kalade asustamine tiikidesse;	<ul style="list-style-type: none"> planeerimis- ja ehitustegevuse suunamine, rohevõrgustiku põhimõtete rakendamine; teavitustegevus ohtude ennetamiseks valitsemine ja järelevalve
		info aegumine elupaikade kohta	<ul style="list-style-type: none"> inventuur ja seire; kaitsekohustuse teatiste väljastamine; EELISE andmebaasi pidev kaasajastamine
		sobivate kudemisveekogude kinnikasvamine ja reostumine; kudemisveekogude ja asurkondade isoleeritus; soodustavaks teguriks on maaomanike huvi tiikide taastamisse.	<ul style="list-style-type: none"> kudemisveekogude hooldamine ja taastamine; niitude hooldamine kudemisveekogude lähistel; teavitustegevus ohtude ennetamiseks
Nõtke näkirohi	olemasolevate kasvukohtade soodsa seisundi tagamine	sobivate veekogude kinnikasvamine ja reostumine;	<ul style="list-style-type: none"> seire nõtke näkirohu seisundi hindamiseks; teavitustegevus ohtude ennetamiseks valitsemine ja järelevalve
Karvane maarjalepp	olemasolevate kasvukohtade soodsa seisundi tagamine	elupaikade võsastumine; ehitustegevus sh teede ehitus.	<ul style="list-style-type: none"> karvase maarjalepa kasvukohtade iga aastane hooldamine (niitmine); ehitustegevuse reguleerimine.
Kaitsealused käpaliste liigid, kollane kivirik	olemasolevate kasvukohtade soodsa seisundi tagamine	sobivate kasvukohtade (madal-soode ja siirde-soode) seisundi halvenemine veerežiimi muutmise, reostuse või kinnikasvamise tõttu	<ul style="list-style-type: none"> kasvukohtade elupaikade seisundi parandamine; planeerimis- ja ehitustegevuse suunamine, rohevõrgustiku põhimõtete rakendamine; teavitustegevus ohtude ennetamiseks valitsemine ja järelevalve
		vähene info	<ul style="list-style-type: none"> inventuur ja seire EELISE andmebaasi pidev kaasajastamine

kogu. Tähelepanu tuleb pöörata taastatud/rajatud väikeveekogude kallaste ja lähiümbruse hooldamisele. Veekogusid ja nende kaldaalaseid tuleb puhastada esimestel aastatel kõigis kohtades, kuhu uusi veekogusid on rajatud või olemasolevaid taastatud.

5.3.4. Kaitsealused taimeliigid

Eesmärk: olemasolevate kasvukohtade soodsa seisundi tagamine (tabel 5).

Esimese kaitsekategooria taimeliikidest on Päidla Suurjärves ja Ahvenjärves teada nõrke näkirohu kasvukoht, mis on üks väheseid teadaolevaid kasvukohti Eestis. Tema seisund on ebasoodne, kuna järvede madalad kaldaalad on mudastunud ning mänd- ja niitrohevetikad vahavad näkirohule sobivates kasvukohtades (Mäemets 2002).

Karvane maarjalepp on paiguti levinud kuivematel rohumaadel, metsaservades, metsateedel. Üldiselt on tema seisund hea, kuid kasvupaikade soodsat seisundit ohustab kõige enam võsastumine.

Kollane kivirik on hajusalt ja vähearvukalt levinud Otepää ümbruse madalal. (A. Palo suul). Liiki ohustab eelkõige madalal koosluse kinnikasvamise, kuid ka inimtegevusest tingitud veerežiimi muutused.

Käpalised on levinud üle kogu looduspargi territooriumi. Kokku leidub 21 liiki, millest 8 liiki kuuluvad II kategooriasse (Remm 2006). Enamus liike kasvab liigniisketes kasvukohtades nagu madalal, lodudes, kraavide kallastel ning järvede õitsikutel. Peamiselt metsas kasvavad käpalised võivad esineda ka kuivemates kasvukohtades.

II kategooria käpalised on looduspargis levinud vähearvukalt, välja arvatud kärbesõis, mille ainus leiukoht on Ida-Eesti üks elujõulisemaid. III kategooriasse kuuluvate käpaliste seisund on hea, mistõttu sõltub nende edasine käekäik kasvukohtade säilimisest.

Nagu kollast kivirikku, nii ohustab ka käpalisi kasvukohtade võsastumine ja veerežiimi muutused. Metsaraiete puhul peaks vältima ühe kasvukohatüübi piires oluliselt valgustingimusi muutvad raied. Metssea kahjustused hetkel probleemiks pole, kuid kindlasti tuleb seda jälgida ning peamiselt kaitseala äärealadel. Ohtu kujutab ka üha enam ehitus- ja arendustegevus, mille

käigus soovitakse niiskeid kasvukohti pinnasega täita või sinna veekogu rajada.

5.3.5. Kaitsealused imetajad

Eesmärk: tagada kaitsealuste imetajate elupaikade soodne seisund (tabel 5).

Teise kaitsekategooria imetajatest elavad Otepää looduspargis põhja-nahkhiir, pargi-nahkhiir, käabus-nahkhiir, veelendlane, tiigilendlane, Nattereri lendlane, suurkõrv, suurvidevlane. Nahkhiirte staatus looduspargis on ebaselge, kuid arvatavalt soodne. Kaitsekorralduse ülesanne on see säilitada vähemalt samal tasemel. Selleks tuleb säilitada õõnsad puud ja vanad hooned, mis sobivad päevasteks varjupaikadeks ja poegimiskolooniateks suvel, säilitada nahkhiirte jahipidamiseks sobivaid veekogusid ja mosaiikseid puustuid ning talvitumiseks sobivaid keldreid.

Kolmanda kategooria kaitsealustest imetajaliikidest elab kaitsealal saarmas. Liigi seisund kaitsealal on soodne ja kaitsekorralduse ülesanne on see säilitada. Lisategevusi võrreldes üldise kaitsekorra tagamisega ei ole vaja teha.

5.3.6. Loodusdirektiivi II lisasse kuuluvad jahiulukid (karu, ilves, kobras)

Eesmärk: optimaalse arvukuse tagamine (tabel 5).

Otepää looduspargis on kopra arvukus kõrge ja asurkonna seisund hea. Sellest lähtuvalt võib suuremate koprakahjude ilmumisel tiikides, kuivenduskraavides ja väikese langusega looduslikes vooluveekogudes kopraid küttida ja välja püüda.

Ilvese seisund kaitsealal on soodne ja kaitsekorralduse ülesanne on see säilitada. Lisategevusi võrreldes üldise kaitsekorra tagamisega ilves ei vaja.

Kuigi Otepää looduspargis vaadeldakse karu igal aastal, jääb kaitseala arvatavasti mõne karu territooriumi äärealale ja seetõttu pole otstarbekas kaitsekorralduslikke lisameetmeid rakendada.

5.4. Kaitstavad looduse üksikobjektid

Eesmärk: teadusliku, esteetilise või ajaloolis-kultuurilise väärtusega objektide hea seisund (tabel 6).

Otepää looduspargi territooriumile jääb 14 kaitstavat looduse üksikobjektide. Suur osa neist omab lisaks loodusväärtusele ka kultuurilis-ajaloolist väärtust ja on seetõttu suure turismpotentsiaaliga.

Kõik üksikobjektid on tähistatud ja viimastel aastatel on korraldatud ka suure osa objektide ümbruse hooldus. Kahjuks ei ole ühe tuntuima objekti -Pühajärve sõjatamme seisund väga hea ning hädavajalik on tellida ekspertiis ja töötada välja meetmed Pühajärve sõjatammele mõjuvate kahjulike mõjude vähendamiseks.

Vajalik on jätkata kaitstavate looduse üksikobjektide ümbruse hooldust kui ka objektide enda hooldust (nt allikate puhastamine setetest).

5.5. Majanduslikud ja sotsiaalsed väärtused ning kultuuripärand

Eesmärk: traditsioonilise ja säästva elulaadi säilimine (tabel 6).

Otepää kõrgustikule iseloomulikku maastiku on kujundanud pikaajaline põllumajanduslik tegevus. Tänapäevases majandusruumis pole küll enam tegu soodsas põllumajandusliku alaga, kuid siiski on põllumajandus ka täna oluline tööhõive tagaja. Piirkonna põllumajandusliku potentsiaali säilitamine on tähtis ka tuleviku seisukohalt, andes panuse rahva varustamisse kohaliku päritoluga põllumajandustoodanguga ja kindlustades mitmekesise jätkusuutliku majandusmustrit.

Et põllumajandus, eriti pärandkoosluste niitmine ja karjatamine, on elutähtis siinsete liikide ja elupaikade mitmekesisuse säilitamiseks, kuid kuna tänapäevases majandusruumis on see vähetasuv, on riiklikult käivitatud iga-aastaste toetuste süsteem. Selline tegevus on aidanud kaasa maastike hooldusele, kuid mitte traditsioonilise põllumajanduse säilimisele (tabel 6).

Tabel 6. Otepää looduspargi maastiku majanduslikud ja sotsiaalsed väärtused, nende kaitsekorralduslikud eesmärgid, mõjutegurid ja soovitatavad kaitsemeetmed.

Väärtus	Kaitsekorralduslik eesmärk	Mõjutegurid	Tegevused
Majanduslikud ja sotsiaalsed väärtused	Traditsioonilise ja säästva elulaadi säilimine	traditsioonilise põllumajandusliku maakasutuse häääbumine	<ul style="list-style-type: none"> traditsioonilise põllumajandusliku maakasutuse toetamine (maastikuhooldustööd) teavitustegevus ohtude ennetamiseks valitsemine ja järelevalve
		puhkemajandusega tegelevate ettevõtete tegevuse koordineerimatus ja läbirääkimiste puudumine kaitseala valitsejaga, mistõttu võidakse kaitsealal arendada kaitseala väärtusi ohustavaid tegevusi; prügimajanduse funktsioneerimatus;	<ul style="list-style-type: none"> Otepää loodushariduskeskuse arendamine; matkaradade ja puhkekohtade hooldus ning arendamine; teavitustöö; rohevõrgustiku põhimõtete rakendamine KA töötajate aktiivne osalemine piirkondlikes planeerimisprotsessides ja arengukavade väljatöötamisel; valitsemine ja järelevalve;
		raie	<ul style="list-style-type: none"> teavitustöö; rohevõrgustiku põhimõtete rakendamine KA töötajate aktiivne osalemine piirkondlikes planeerimisprotsessides ja arengukavade väljatöötamisel; valitsemine ja järelevalve;

Kalandus ja jahindus on olnud ajalooliselt olulised, kuid täna on nende tähtsus piiratud. Otepää looduspargis on lubatud vaid harrastuslik kalapüük. Jahindus omab kaitsealal mõningat majanduslikku tähtsust.

Metsanduse tähtsus kaitsealal on suhteliselt suur, seda hoolimata looduskaitsealastest piirangutest. Arvestades vajadust taastada avatud maastikke, vaateid ja väärtuslike kooslusi, võiks intensiivsemalt kasutada võsamaterjali kohalikus soojatootmises hakkepuiduna.

Turism on kasvava tähtsusega majandusharu, mille edukus sõltub palju ka looduskaitsetöö tulemuslikkusest - kui kahjustub Otepää kõrgustikule iseloomulik maastikustruktuur ja elustik, väheneb ka külastajate huvi piirkonna vastu; lisaks kasutab turismisektor ka KA Põlva-Valga-Võru regiooni poolt loodud infrastruktuuri. Samas aitab õigesti korraldatud loodusturism edendada ka loodusharidust ja mitmekesistab kohalikku majandust.

5.5.1. Kultuuripärand

Otepää looduspargi pakub oma mitmekesise looduse kõrval huvi ka rahvakultuuri ja ajaloo poolest. Otepää looduspargi puhul on kultuuripärandi ja traditsioonilise elulaadi kaitse osakaal suur. Siiani pole aga kultuuripärandit moodustavaid kaitse-väärtusi sihipäraselt uuritud. Kultuuripärandi kaitse korraldamine eeldab aga head ülevaadet ajaloolise asustumustri kujunemisest ja rahvastiku muutustest, traditsioonilisest elulaadist, ajaloo- ja arhitektuuripärandist jne.

Paljude looduspargis asuvate arheoloogiamälestiste turismipotentsiaal suhteliselt suur. Arheoloogilistest väärtustest asuvad Otepää looduspargis Otepää linnamägi, Sangaste linnamägi, Kuigatsi

linnamägi, mitmed asulakohad, kalmistud, kivi-kalmed ja ohvrikivid. Enamasti on looduses tegemist ainult objekti tähistusega.

Arheoloogilised väärtused on Otepää looduspargile kui tervikule olulised ning nende tähistamine ja heakorrastamine on vajalik. Hoolduse maht peaks olema suhteliselt tagasihoidlik, kuid piisav heatasemelise taseme säilitamiseks. Vajalik on tihe koostöö Muinsuskaitseametiga.

Arhitektuurselt väärtuslikke ja erinevatest ajalooperioodidest pärinevaid hoonete kohta Otepää looduspargis andmed puuduvad.

Otepääga ning selle ümbruse loodusobjektidega seotud rahvapärinus on suhteliselt hästi säilinud. Siin on tegelenud hobikorras mõned aktivistid (H. Mägi jt), kes on talletanud suure hulga pärimusi. Ka kohalikud giidid tunnevad kohalikku pärimust hästi ja annavad seda ka meeeldi edasi.

6. Kaitse-eesmärgid

Otepää looduspargi kaitse-eesmärk on Otepää kõrgustikule iseloomuliku kuppelmaastiku ja bioloogilise mitmekesisuse, kohaliku elulaadi ja kultuuripärandi ning alalhoidliku looduskasutuse säilitamine, uurimine ja tutvustamine.

Selle saavutamiseks ja kaitsekorralduslike väärtuse säilimiseks seatakse käesoleva tegevuskavaga järgmised üldisemad pikaajalised kaitsekorralduslike väärtuste kaitse-eesmärgid:

1. Unikaalse geomorfoloogia ja iseloomulike pinnavormide ning Otepää kõrgustikule iseloomuliku kuppelmaastiku säilimine ning tutvustamine;

2. Elupaikade mitmekesisuse säilitamine. Eesmärk jaguneb kolmeks alameesmärgiks:

- Elustikuliselt väärtuslike, vaateliste ja puhkemajanduslikult väärtuslike veekogude säilitamine. **Natura 2000** alana tuleb seejuures erilist tähelepanu pöörata järgmistele kaitstavatele elupaigatüüpidele: liivaalade vähetoitelised järved (3110), vähe- kuni kesктоitelised mõõdukalt kareda veega järved (3130), vähe- kuni kesктоitelised kalgiveelised järved (3140), looduslikult rohketoitelised järved (3150), jõed ja ojad (3260);
- Tüüpiliste ja väärtuslike metsakoosluste säilitamine. **Natura 2000** alana tuleb seejuures erilist tähelepanu pöörata järgmistele kaitstavatele elupaigatüüpidele: vanad looduspõhised metsad (9010), vanad laialehised metsad (9020), rohunditerikkad kuusikud (9050), okasmetsad oosidel ja moreenikuhjatistel (sürjametsad) (9060), soostuvad ja soolehtmetsad (9080);
- Tüüpiliste ja väärtuslike niidukoosluste ning märgalade säilitamine ja taastamine. **Natura 2000** alana tuleb seejuures erilist tähelepanu pöörata järgmistele kaitstavatele elupaigatüüpidele: liigirikkad niidud lubjavesel mullal (6270), niiskuslembesed kõrgrohustud (6430), lamminiidud (6450), siirde- ja õõtsiksood (7140), lubjarikkad madalsood läänemõõkrohuga (7210), liigirikkad madalsood (7230);

3. Kaitsealuste, haruldaste ja EL loodusdirektiivi II lisa (imetajate-, kahepaiksete-, sisevee-elustiku- ja taimeliikide) ja linnudirektiivi I lisa liikide kaitse ja säilitamine. **Natura 2000** alana tuleb seejuures erilist tähelepanu pöörata järgmistele kaitstavatele liikide elupaikade ja kasvukohtade kaitsele: saarmas, harivesilik, laiujur, paksukojaline jõekarp, karvane maarjalepp, läikiv kuldsirbik, nõtkenäkirohhi, kärbesõis, soohiilakas, kaunis kuldking, kanakull, viupart, sinikael-part, väike-konnakotkas, hallhaigur, laanepüü, väiketüll, must-toonekurg, roolokull, väike-kärbsenäpp, värbkakk, punaselg-õgija, herilaseviu ja roherähn;

4. Kultuuripärandi, rahvapärilise, ajaloomälestiste ja kohalikel tavadel rajaneva traditsioonilise maakasutuse, elulaadi säästva mõtte- ning majandamisviiside tutvustamine ja edendamine.

7. Kaitseala väärtused sihtkaitsevööndite kaupa

Tabel 7. Sihtkaitsevööndite väärtused ja mõjutegurid

Alevijärve sihtkaitsevöönd	
Pindala	37,0 ha
Kirjeldus	Sihtkaitsevööndisse jääb linnurikas Alevijärv koos teda ümbritseva ulatusliku soostunud ala, heinamaade ja metsaga. Sihtkaitsevööndi metsad kuuluvad hoiumetsade kategooriasse, nende kaitse eesmärk on loodusliku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.
Lubatud majandustegevused	Vajalik tegevus on vööndis paiknevate heinamaade taastamine ja hooldamine. Lubatud on hooldusraied Jaanimäe ja Kellamehe kinnistu metsamaal.
Väärtused	Sihtkaitsevööndi väärtuseks on märgala, mille moodustavad Väike-Juusa ja Alevijärv ning neid ümbritsev soostunud ala. Elupaigad 7140, 3140, 3150.
Mõjutegurid	Alevijärve äärset soostunud ala (7140) pindalaga ca 9 ha on hooldatud alates aastast 2002.

Arula sihtkaitsevöönd	
Pindala	94,5 ha
Kirjeldus	Sihtkaitsevöönd hõlmab Arula Perajärve ja seda ümbritseva soostunud ala, liigirikka kinnikasvava Arula Vahejärve ning ca 25 ha suuruse salumetsa. Sihtkaitsevööndi metsad kuuluvad hoiumetsade kategooriasse, nende kaitse eesmärk on loodusliku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.
Lubatud majandustegevused	Vajalikud tegevused on vööndis paiknevate heinamaade taastamine ja hooldamine ning Arula Perajärve kallastel võsaraie. Kõik raied metsamaal on keelatud, välja arvatud endistes kuusekultuurides läbiviidav looduslikule mitmekesisusele kaasaaitamine.
Väärtused	Sihtkaitsevööndi põhiliseks väärtusteks on Kõllimäel kasvav mitmekesine salumets ning linnurikas Vahejärv ja Perajärv koos seda ümbritseva liigirikka sookooslusega. Sihtkaitsevööndisse jäävad järgmiste kaitsealuste ja haruldaste liikide elupaigad ja kasvukohad: lõopistrik, laanepüü, laanerähn, musträhn, kápalised, valge vesiroos. Elupaigad 9010, 9020, 9080, 7230,
Mõjutegurid	Metsaraied
Märkused	Arula Vahejärve äärseid aruniite on hooldatud loodushoiutoetuste kaudu 2002.aastal.

Karja sihtkaitsevöönd	
Pindala	37,7 ha
Kirjeldus	Väikese Emajõe äärde jäävad lamminiidud koos salumetsadega. Sihtkaitsevööndi metsad kuuluvad hoiumetsade kategooriasse, nende kaitse eesmärk on loodusliku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.
Lubatud majandustegevused	Vajalik on poollooduslike koosluste niitmine. Kõik raied metsamaal keelatud, välja arvatud endistes rajatud kultuurpuistutes läbiviidav looduslikule mitmekesisusele kaasaaitamine ja matkaraja ümbruse hooldustööd.
Väärtused	Heas looduslikus seisundis lamminiidud ja salumets. Elupaikade mitmekesisuse tõttu elutseb alal ka mitmekesine loomastik. Elupaigad 9050. Alal elutsevad järgmised ohustatud liigid: väike-konnakotkas, herilaseviu, sookurg. Sihtkaitsevööndis paikneb Eestis seni väga haruldase sammaltaimeliigi purpurpirniku kasvukoht.
Mõjutegurid	Lamminiitude võsastumine
Märkused	Väikese Emajõe lamminiite on taastatud 2002 ja 2003.a.

Kiriku sihtkaitsevöönd	
Pindala	98,3 ha
Kirjeldus	Sihtkaitsevööndisse jääb ca 20 ha heas seisundis olevat salumetsa ja ca 10 ha laanemetsa. Sihtkaitsevööndi metsad kuuluvad hoiumetsade kategooriasse, nende kaitse eesmärk on loodusliku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.
Lubatud majandustegevused	Vööndis paiknevate heinamaade taastamine ja hooldamine, loodusliku veerežiimi taastamine (kraavide sulgemine). Kõik raied metsamaal keelatud, välja arvatud endistes kuusekultuurides läbiviidav loodusliku mitmekesisusele kaasaaitamine.
Väärtused	Sihtkaitsevööndi ulatuslik metsamassiiv koos Elva jõe ja selle äärse luhamastikuga moodustavad elupaiga mitmele inimpegligule metsas elavale loomaliigile. Elupaigad 9010, 9080, 6450, 6430. Alal elutsevad järgmised ohustatud liigid: laanepüü, laanerähn, musträhn, mäger, ilves, saarmas. Elva jões jõevähi varjevõimalused head, boniteet II-III. Viimased uurimisandmed jõevähi esinemise kohta pärinevad 2001. aastast.
Mõjutegurid	Sihtkaitsevööndis ja selle lähedal sõitmine ATV-ga

Kolmjärve sihtkaitsevöönd	
Pindala	87,4 ha
Kirjeldus	Sihtkaitsevööndisse jääb ca 30 ha heas looduslikus seisundis olevat salumetsa ja ca 5 ha soostunud metsa. Sihtkaitsevööndi metsad kuuluvad hoiumetsade kategooriasse, nende kaitse eesmärk on loodusliku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.
Lubatud majandustegevused	Vööndis paiknevate heinamaade taastamine ja hooldamine. Kõik raied metsamaal keelatud.
Väärtused	Sihtkaitsevööndi ulatuslik metsamassiiv koos Elva jõe ja selle äärseluhamaastikuga moodustavad hea elupaiga mitmele inimpelglikule metsaselavale loomaliigile. Sihtkaitsevööndisse jääb Otepää looduspargile iseloomulike heas looduslikus seisundis olevaid salumetsi ja soostunud metsi. Elupaigad 9080, 7140, 6450. Alal elutsevad järgmised ohustatud liigid: väike-konnakotkas, laanepüü, laanerähn, musträhn, mäger, ilves, saarmas. Elva jões jõevähi varjevõimalused head, boniteet II-III. Viimased uurimisandmed jõevähi esinemise kohta pärinevad 2001. aastast.
Mõjutegurid	Häirimine kalameeste poolt

Kortina sihtkaitsevöönd	
Pindala	37,1 ha
Kirjeldus	Sihtkaitsevööndi metsad kuuluvad hoiumetsade kategooriasse, nende kaitse eesmärk on loodusliku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.
Lubatud majandustegevused	Vööndis paikneva loodusliku veerežiimi taastamine (kraavide sulgemine). Kõik raied metsamaal keelatud, välja arvatud endistes kuusekultuurides läbiviidav looduslikule mitmekesisusele kaasaaitamine ning võsaraie siirdesoo.
Väärtused	Sihtkaitsevööndi põhiliseks väärtuseks on liigirikas rabastuv siirdesoo. Alal elutsevad/kasvavad järgmised ohustatud liigid: väike-konnakotkas, sookurg, laanepüü, musträhn, väike-kärbsenäpp, kápalised (sh kärbesõis). Elupaigad 9080, 7140.
Mõjutegurid	Nõukogude ajal rajatud maaparanduse negatiivne mõju, mis on muutnud soo veerežiimi ja põhjustanud ka kraavipoolsel soo-osal võsastumist.
Märkused	Kraavikallast puhastati võsast 2003.a. Kortina talu maadel.

Kukemäe sihtkaitsevöönd	
Pindala	62,3 ha
Kirjeldus	Sihtkaitsevööndisse jääb mosaiikse maastikuga ala, mida ilmestavad linnurikas Kukemä järv koos teda ümbritseva ulatusliku soostunud ala, heinamaade ja metsaga. Sihtkaitsevööndi metsad kuuluvad hoiumetsade kategooriasse, nende kaitse eesmärk on loodusliku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.
Lubatud majandustegevused	Vööndis paiknevate heinamaade taastamine ja hooldamine. Metsamaal on lubatud vaid surnud puude raie.
Väärtused	Elupaigad 7140, 3150, 9050, 9080. Sihtkaitsevööndis paikneb Eestis seni väga haruldase sammaltaimeliigi, madala tömpkaaniku, kasvukoht. Sihtkaitsevööndisse jäävad järgmiste kaitsealuste ja haruldaste liikide elupaigad: hallhaigur, roo-loorkull, sookurg, mustviires.
Mõjutegurid	Neitsijärve seisundi parandamise projektis on üheks võimalikuks lahendiks pakutud Neitsijärve veetaseme muutust, mis tõstaks ka Kukemäe järve veetaset ja muudaks veerežiimi ka järve ümbritseval soostunud alal.
Märkused	Kukemäe järvest idapoole jäävat soostunud niitu taastati 2001.a. 2,3 ha ulatuses ja 2002.a lisaks 1 ha.

Kääriku sihtkaitsevöönd	
Pindala	125,8 ha
Kirjeldus	Sihtkaitsevööndisse jääb ulatuslik metsamassiiv ning linnurikas Kääriku järv koos seda ümbritseva soostunud alaga. Kääriku kinnistul ümber Kääriku järve ja Seinamäel asub tihe loodusliikumisradade võrgustik. Sihtkaitsevööndi metsad kuuluvad hoiumetsade kategooriasse, nende kaitse eesmärk on loodusliku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.
Lubatud majandustegevused	Olemasolevate radade ja teede hooldus. Seinamäel olevate rajatiste korrastamine. Maastiku ilme säilitamiseks teostatavad raietööd Kääriku järve ümbruses.
Väärtused	Kääriku sihtkaitsevööndis asuvad heas looduslikus seisundis olevad laane- (läänetaiga), salu- ja soostunud metsad. Kääriku järv on tüüpiline liigirikaste rohketoiteliste järvede rühma kuuluv järv. Sihtkaitsevööndis asuvatest pinnavormidest on esinduslikuim Seinamägi. Elupaigad 9050. Sihtkaitsevööndi metsad on elupaigaks järgmistele ohustatud liikidele: väikekonnakotkas, lõopistrik, karvasjalg-kakk, laanerähn.

Mõjutegurid	Nugise kinnistul läbiviidud raietegevus on kahjustanud oluliselt metsa väärtust, samuti on raietegevus toimunud olulises ulatuses ka Kääriku kinnistul.
Märkused	2002.a. võsalõikus ha-I Kääriku järve ümbritseval soostunud alal

Kösti sihtkaitsevöönd

Pindala	79,6 ha
Kirjeldus	Sihtkaitsevööndisse jääb ulatuslik ca 70 ha metsamassiiv koos ca 5 ha soostunud luhtadega Voki oja ääres. Sihtkaitsevööndi metsad kuuluvad hoiumetsade kategooriasse, nende kaitse eesmärk on loodusliku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.
Lubatud majandustegevused	Soostunud Voki oja äärsete luhtade hooldamine, olemasolevatele teedele langenud puude koristus, olemasoleva küüni taastamine loomade toitmiskohaks. Kõik raied metsamaal keelatud.
Väärtused	Peamiseks väärtuseks on looduslikus seisundis olev salumets. Alal elutsevad järgmised ohustatud liigid: väike-konnakotkas, kanakull, herilaseviu, laanepüü, laanerähn, muusträhn, ilves, mäger. Sihtkaitsevööndis paikneb Eestis seni väga haruldase sammaltaimeliigi, kõdu-tõmpkaaniku kasvukoht. Metsade säilitamine looduslikus olekus, tagades protsesside loodusliku kulgemise, ning pärandkultuuri elementide (luhad, teed, küün) taastamine ja hooldamine
Mõjutegurid	Prügistamine sihtkaitsevööndi piiri ääres

Lüüsjärve sihtkaitsevöönd

Pindala	18,4 ha
Kirjeldus	Sihtkaitsevööndi metsad kuuluvad hoiumetsade kategooriasse, nende kaitse eesmärk on loodusliku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.
Lubatud majandustegevused	Soostunud heinamaade taastamine ja hooldamine, kraavide hooldamine
Väärtused	Alal elutsevad järgmised ohustatud liigid: roo-loorkull, sookurg, hüüp, käpalised. Elupaigad 7140, 3140.
Mõjutegurid	Põllumajandusreostus
Märkused	

Murru sihtkaitsevöönd	
Pindala	11,6 ha
Kirjeldus	Murru madal soo. Sihtkaitsevööndi metsad kuuluvad hoiumetsade kategooriasse, nende kaitse eesmärk on loodusliku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.
Lubatud majandustegevused	Vajalik võsaraie madal soo alal.
Väärtused	Murru madal soo on Ida-Eestis haruldane raudtarna-madal soo, kus kasvab rikkalikult käpalisi. Elupaik 7210.
Mõjutegurid	Tiikide kaevamine (kuivendamine) naaberkiinnistutel, kõrgepingiliini hool-dustööd.
Märkused	2002.a. korraldas OLP võsalõikuse 3 ha-l.

Mädajärve sihtkaitsevöönd	
Pindala	49,0 ha
Kirjeldus	13,0 ha suurune Mädajärve soo ja seda ümbritsevad metsad. Metsade looduskaitse väärtus on hetkel väike, kuid need moodustavad olulise puhverala ümber soo. Sihtkaitsevööndi metsad kuuluvad hoiumetsade kategooriasse, nende kaitse eesmärk on loodusliku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.
Lubatud majandustegevused	Kõik raied metsamaal keelatud, välja arvatud endistes rajatud kultuurpuis-tutes läbiviidav looduslikule mitmekesisusele kaasaaitamine.
Väärtused	Heas looduslikus seisundis, liigirikas ja esinduslik madal soo. Alale jäävad järgmiste ohustatud liikide elupaigad/kasvukohad: herilaseviu, sookurg, valgeselg-kirjurähn, väike-kärbsenäpp, valge vesiroos, käpalised, samblaliik <i>Riparis loeschi</i> . Elupaik 7140.

Palu sihtkaitsevöönd	
Pindala	116,3 ha
Kirjeldus	Sihtkaitsevööndisse jääb ca 60 ha heas seisundis olevat läänetaiga metsa. Sihtkaitsevööndi metsad kuuluvad hoiumetsade kategooriasse, nende kaitse eesmärk on loodusliku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.
Lubatud majandustegevused	Kõik raied metsamaal keelatud, välja arvatud endistes kultuurides läbiviidav looduslikule mitmekesisusele kaasaaitamine.

Väärtused	Sihtkaitsevööndi ulatuslik metsamassiiv koos Elva jõe ja selle äärsel luhaalaga moodustavad hea elupaiga mitmele inimpegligile metsas elavale loomaliigile. Sihtkaitsevööndisse jäävad järgmiste kaitsealuste ja haruldaste liikide elupaigad: lõopistrik, laanepüü, laanerähn, muusträhn, ilves. Elupaigad: 9010, 9050. Jahimeeste väitel käivad põdrad antud alal poegimas.
Mõjutegurid	Sihtkaitsevööndis ja selle lähedal sõitmine ATV-ga, Tartu Maratoni trassi raja-mine. Metsade majandamine.

Pilkuse sihtkaitsevöönd	
Pindala	128,1 ha
Kirjeldus	Sihtkaitsevööndisse jääb ulatuslik metsamassiiv, mis on oluliseks tuumalaks Otepää looduspargi südames oleva Otepää linna kui aktiivse majanduspiirkonna läheduses. Sihtkaitsevööndi lääneservas Savimäel on tihe radade võrgustik, mida kasutatakse peamiselt talviste suusaradadena. Sihtkaitsevööndi metsad kuuluvad hoiu- ja kaitsemetsade kategooriasse, nende kaitse eesmärk on loodusliku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.
Lubatud majandustegevused	Olemasolevate radade ja teede hooldamine. Kõik raied metsamaal keelatud, välja arvatud endistes kuusekultuurides läbiviidav looduslikule mitmekesisusele kaasaaitamine ja radade ümbruse hooldus.
Väärtused	Sihtkaitsevööndisse jääb ca 54 ha 9020 metsi, lisaks veel fragmentidena laialehiste puudega salumetsi. Sihtkaitsevööndi reljeefi ilmestavad mitmed säilkorud. Elupaigad 9010, 9050, 9080. Alale jäävad järgmiste ohustatud liikide elupaigad/kasvukohad: herilaseviu, laanepüü, muusträhn, väike-kärbsenäpp, mäger, käljalised
Mõjutegurid	Raie ja turismitegevus (mootorsaanidega sõitmine, radade laiendamine).

Pursa sihtkaitsevöönd	
Pindala	81,3 ha
Kirjeldus	Ca 50 ha mitmekesist salumetsa. Sihtkaitsevööndi metsad kuuluvad hoiumetsade kategooriasse, nende kaitse eesmärk on loodusliku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.
Lubatud majandustegevused	Vööndis paiknevate heinamaade taastamine ja hooldamine. Kõik raied metsamaal keelatud, välja arvatud endistes kuusekultuurides läbiviidav looduslikule mitmekesisusele kaasaaitamine.
Väärtused	Alal elutsevad järgmised ohustatud liigid: väike-konnakotkas (vana pesakoht hävinud), laanepüü, laanerähn, mustränh. Sihtkaitsevööndis paikneb Eestis seni väga haruldase sammaltaimeliigi, petlik lõhistanukas kasvukoht.
Mõjutegurid	Paklamäe kinnistul tehtud 1995/96 a. talvel ebaseaduslik raie
Märkused	

Päidla sihtkaitsevöönd	
Pindala	17,24 ha
Kirjeldus	Päidla skv kuuluvad Päidla Suurjärv ja Päidla Ahvenjärv
Lubatud majandustegevused	Vösalõikus järve ja järvedesse suubuvate kraavide kallastelt.
Väärtused	I kategooria kaitsealune taimeliik - nõtki näkirohi.
Mõjutegurid	Päidla Suurjärve mõjutab põhjaosast sissevoolav kraav, mis võib olla reostunud saekaatri jäätmetest. Päidla Ahvenjärve mõjutavad järve kaldavööndis olevate elamute ja lautade reoveed.

Pühajärve sihtkaitsevöönd	
Pindala	613,9 ha
Kirjeldus	Sihtkaitsevööndi metsad kuuluvad hoiumetsade kategooriasse, nende kaitse eesmärk on loodusliku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.
Lubatud majandustegevused	Poollooduslike koosluste taastamine ja hooldamine, järve veetaseme reguleerimine vastavalt eksperthinnangule, olemasolevatele teedele langenud puude koristus,

Väärtused	Peamiseks väärtuseks on Pühajärv, liigirikas Mülke madal soo, ulatuslikud salu- ja laanemetsa massiivid. Elupaigad 9020, 9050, 6270, 7140, 3150. Alale jäävad järgmiste ohustatud liikide elupaigad / kasvukohad: herilaseviu, laanepüü, jäälind, valgeselg-kirjurähn, tamme-kirjurähn, hallrähn, laanerähn, musträhn, saarmas, käpalised. Pühajärve saari iseloomustab väga suur sammaltaimede liigirikkus, kõikidel saartel kasvab II kategooria kaitsealune samblaliik, roheline kaksikhammas, Kloostisaarel paikneb Eestis seni väga haruldase sammaltaimeliigi <i>Dicranodontium denudatum</i> kasvukoht .
Mõjutegurid	Prügistamine sihtkaitsevööndi piiri ääres

Pülme sihtkaitsevöönd	
Pindala	64,7 ha
Kirjeldus	Sihtkaitsevööndisse jääb künkliku maastikuga metsaala, kus valitsevad okas- ja segametsad koos Pülme järve ja tema lõunakaldale jääva soostunud alaga. Sihtkaitsevööndisse jääb esinduslik läänetaiga mets pindalaga ca 22 ha. Sihtkaitsevööndi metsad kuuluvad hoiu metsade kategooriasse, nende kaitse eesmärk on loodusliku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.
Lubatud majandustegevused	Vööndis paiknevate heinamaade taastamine ja hooldamine. Kõik raied metsamaal keelatud, välja arvatud õuema ümbruses ja teede äärtes olevate ohtlike puude raie.
Väärtused	Elupaigad 9010, 3110. Sihtkaitsevööndisse jäävad järgmiste kaitsealuste ja haruldaste liikide elupaigad/kasvukohad: valgeselg-kirjurähn, saarmas, tõmbileheline penikeel. Pülme järv on tuntud vähijärv. 1993. ja ka 1995.a. oli vähi arvukus väga kõrge. Siis hakkas langema, kuni 2004. ja 2005.a. olukord taas paranes. 2006.a. aga vähi arvukus taas madal. Tõenäone vähivaru vähenemise põhjus on mingi kõrge asustustihedus. Levinud oli ka lapihaigus, kuid viimaste aastate katsepüükides lapihageid vähke ei ole esinenud.
Mõjutegurid	Ebaseaduslik raie ja ehitustegevus.

Trepimäe sihtkaitsevöönd	
Pindala	18,8 ha
Kirjeldus	Sihtkaitsevööndisse jääb Trepimäe järv koos teda ümbritseva soostunud ala, salumetsa ja avatud maastikuga.
Lubatud majandustegevused	Vööndis paiknevate heinamaade taastamine ja hooldamine. Metsamaal on lubatud hooldusraied, eesmärgiga soodustada laialehiste puude järelkasvu.
Väärtused	Sihtkaitsevööndi väärtuseks on märgala, mille moodustavad Trepimäe järv ja seda ümbritsev soostunud ala, Pilkuse tammed. Elupaigad 7140, 3150.
Mõjutegurid	

Voki sihtkaitsevöönd	
Pindala	48,8 ha
Kirjeldus	Sihtkaitsevööndisse kuulub Otepää kõrgustikule iseloomulik mosaiikse maastikuga ala, kuhu jääb Voki oja koos seda ümbritsevate üleujutatud niitude ja soostunud metsamassiiviga. Sihtkaitsevööndi metsad kuuluvad hoiumetsade kategooriasse, nende kaitse eesmärk on loodusliku mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.
Lubatud majandustegevused	Vööndis paiknevate heinamaade taastamine ja hooldamine. Kõik raied Voki ojast lääne poole jääval metsamaal keelatud, idapoolsetel metsaaladel on lubatud hooldusraied.
Väärtused	Sihtkaitsevööndi peamisteks väärtusteks on Voki oja äärsed üleujutatavad niidud ja soomets. Sihtkaitsevööndisse jäävad järgmiste kaitsealuste ja haruldaste liikide elupaigad: laanerähn, värbkakk. Elupaigad 9060, 6430.
Mõjutegurid	
Märkused	Voki oja soostunud niite taastati 2003. aastal.

8. Kaitsekorralduslikke väärtusi mõjutavad tegurid

Kaitseala väärtusi mõjutavate tegurite analüüsil käsitletakse vaid kohalikke mõjutegureid. Samas mõjutavad kaitseala väärtusi ka sellised tegurid nagu majandustingimuste ja riikliku poliitika muutlikkus, mis ei soosi veel säästlikku majandamist, üldiste keskkonnatingimuste muutumine (nt ilmastiku soojenemine, happevihmade levik jne) jms.

Lisaks allpool analüüsitud teguritele eksisteerib veel terve rida kaitseala väärtusi mõjutavaid tegureid - veereostus, jahipidamine ja kalapüük, kuid lähitulevikus pole nende mõju kaitse-eesmärkide saavutamiseks oluline.

8.1. Ehitustegevus

Uute hoonete ehitamine, mobiilimastide püstitamine, mäesuusanõlvade ehitus ning tiheasulate rajamine on seadnud Otepää maastiku tugeva surve alla. Suurim on surve just maastikuliselt väärtuslikematel aladel -Pühajärve ümbrus, Nüpli, Mäha, Pilkuse ja Kääriku külas.

Nimetatud piirkondade maastike väga kõrge esteetiline väärtus on tingitud liigestatud maastikevormidest ja traditsioonilise hajaasustuse struktuurist. Uute hoonete või hoonekomplekside ehitamine nendesse piirkondadesse vähendab märkimisväärselt Otepää kõrgustikule iseloomulike maastike väärtust. Samuti piirab ehitiste püstitamine veekogude kaldaaladele inimeste ligipääsu nendele veekogudele.

Ehitiste rajamisel ning hilisemal kasutusel kõrgendike lagedel ja nõlvadel kaasneb erosioonioht, mis võib vallanduda nii majade ehitamisel, kommunikatsioonitrasside ja teede rajamisel kui ka kõrgendikele rajatavate jalgradade liigsel kasutamisel.

Suusamägede ja mobiilimastide hulk peaks rahuldama piirkonna vajadusi ja selliseid uusi rajatise ei tohi enam kaitsealale planeerida.

Ehituskeeluvööndite laius järvede kallastel:

- 100 m – vastavalt Otepää valla üldplaneeringule Püha- ja Neitsijärvel ja Nüpli järvel;

- 50 m – üle 5 ha suuruse pindalaga järvede kallastel;

- 25 m – alla 5 ha suuruse pindalaga järvedel. Ehituskeelu vööndi laiuse määrab veekaitsevööndi laius.

Ehituskeeluvööndi laius jõgede kallastel:

- 50 m – 10–25 km² valgala pindalaga vooluveekogude kallastel sh Väike Emajõgi ja Elva jõgi;
- 25 m – alla 10 km² valgala pindalaga vooluveekogudel;
- 1 m – maaparandusobjektide eesvooludel kuni nende suubumiseni looduslikesse veekogudesse.

Selleks, et säilitada Otepää looduspargile iseloomulikku asustust ja kauneid maastikuvaateid, on vajalik rakendada järgmised ehitamise printsiibid:

- Otepää piirkonna maaasustusele on omane hajaasustuse levik. Valdavaks peab jääma hajaasustus, st kruntimine uute suvilapiirkondade rajamiseks on üldjuhul keelatud. Kruntimine on keelatud säilinud asustusstruktuuriga aladel (Mägestiku, Miti, Meegaste, Päidla, Nõuni, Räbi, Neeruti, Vana-Otepää, Pilkuse, Sihva, Märdi, Restu, Mäeküla, Risttee ja Arula). Hajaasustuse tagamine on eelduseks Otepää piirkonnale iseloomulike maastike säilimisel. (Kalda & Arik 2006)
- ehitustegevuseks mitte kasutada niite ja karjamaid, liigirikaste elupaikadega alasid;
- hoone paigutamisel peab arvestama hoone lähima ümbruse kõrval ka kaugemat ümbrust
  - kogu vaatevälja ulatuses nähtavat maastikku;
- vältida elamute ja rajatiste ehitamist sihtkaitsevöönditesse ning metsamaale, välja arvatud matkaradade rajatised;
- likvideerida varemets nõukogudeaegsed tootmishooned;
- töötada välja arhitektuurilised nõuanded hoonestusele maastikus;
- vältida uute tehisveekogude rajamist, eelistada sellele olemasolevate tehisveekogude

hooldust ja kunagiste tehisveekogude taastamist.

- hoonete ja rajatiste rajamisel jälgida, et need rajataks ühtse hoonetekompleksina. Sellisel juhul on inimtegevuse võimalikud negatiivsed mõjud maastikule ja loodusele väiksemad.

Neid ohte saab lahendada:

- looduspargi maa-alale jäävate omavalitsuste üldplaneeringute kaudu, kus täpsustatakse piirangud ehitustegevusele, lähtudes rohevõrgustikust ja kaitse-eesmärkidest (meede 11.3);

8.2. Metsade majandamine ebasobivate viisidega

Metsade majandamine on siinsele piirkonnale omane juba aastasadu ning see on ka üheks oluliseks traditsioonilise eluviisi osaks. Viimase aastakümnega on saanud aga metsade majandamisest maainimeste peamine sissetulekuallikas, mis eeldab intensiivsemaid metsamajandamise meetodeid. Puhtäriliste kaalutluste valdamine on põhjustanud tugeva surve metsadele ja sealsele elustikule.

Metsade raiumine ebasobivate viisidega vähendab nende alade looduslikku mitmekesisust, häirib seelast elustikku, eriti kevadel ja suvel ning puhkemaastikus vähendab maastiku esteetilist väärtust. Metsade majandamise käigus võidakse muuta metsade vanust, puuliikide osakaalu, vähendada õõnsate ja kuivade puude osakaalu, kuivendada metsi, häirida loomi pesitsusajal, mis kokkuvõttes viib loodusliku mitmekesisuse vähenemiseni.

Kaitseala metsadest moodustavad ligi 50% kuusikud. Hoolimata kõrge keskmisest boniteedist on kaitsealal siiski rohkesti vanu hõrenenud kuusikuid, mille täius on 0,6 või alla selle. Samuti pole kuusikute sanitaarne seisund kõikjal hea (kahjustustest on sagedasemad juurepess, üraskikahjustused, tormimurrud). Selliste kuusikute majandamine aegjärgse raiega on problemaatiline.

Peamiseks ohtude vähendamise võimaluseks on:

- teavitustöö kohalike maaomanikke seas säästliku metsamajanduse võimalustest ja

võtetest ning looduspargi väärtustest õppepäevade, loodushariduskeskuse ja infomaterjalide kaudu (meede 11.3).

8.3. Traditsioonilise põllumajanduse lakkamine, avatud maastike vähene hooldamine

Inimmõju kaitseala ökosüsteemidele on avaldunud kõige enam põllumajandusliku tootmise kaudu. Otepää maastikke iseloomustab suur mosaiiksus, kus metsatukad vahelduvad lagedate kultuuristatud alade – heinamaade, põllumaade -ja märgaladega. Ainult 3% kõlvikutest on pindalaga 10 ha ja enam, samas on üle 50% kõlvikuid pindalaga kuni 2 ha.

Otepää kõrgustiku pinnamoe tõttu on põllumaade kvaliteet kogu kõrgustiku maa-alal oluliselt madalam riigi keskmisest. Kuigi muldade lõimis (liivsavi, saviliiv) on enam-vähem ühesugune, erinevad mullad siiski harimisvõimalustelt, viljakuselt ning erosiooniohtlikkuse astmelt.

Tulenevalt eeltoodust on ajavahemikus 1986-2000 kahanenud hooldatud niitude pind 60%. Seeläbi väheneb ka looduslik mitmekesisus ja avatud maastiku esteetiline väärtus. Maastik on esteetiliselt ja puhkemajanduslikult väärtuslik, kui seal esineb avatud ja suletud (puistud) alade vaheldumist, samuti mitmekesisus taimestikust ja biotoopides (sh servaalades) ning rohkesti märgalaid.

Antud probleemi saab lahendada järgmiste kaitsekorralduslike meetmetega:

- maastike hooldamine ja rohumaade majandamine ning taastamine (meede 11.1);
- vaatekohtade ja vaatamisväärsuste hooldamine (meede 11.1);
- kala- ja kahepaiksete koelmute hooldamine (meede 11.1);
- koostöös kohaliku omavalitsusega kohalike maaomanike teavitamine õppepäevade kaudu säästliku majandamise võimalustest ja eesmärkidest (meede 11.3).

8.4. Massturism sh mootorsõidukite kasutamine

Turismikoormus kasvab pidevalt: iga-aastane piirkonda külastavate turistide arvu kasv on ~15 %. See protsess on ettevõtjaid viinud mõttele suuremate äriprojektidest, millede eesmärgiks on suuremate kasumite teenimine. Need äriprojektid eeldavad aga suuri rahvamasse ja sellega suurt survet kohalikule keskkonnale – nii kohalikele elanikele kui ka loodusele. Sellisteks negatiivseteks näideteks on lähiajalooost teada Pühajärve Beach Party, suusakomplekside arendamised jms.

Senini puuduvad arvestatavad uuringud koor-mustaluvuse kohta. Seetõttu tuleb tundlikumatel aladel, kus turism on ilmselt saavutanud oma taluvusläve – nt Pühajärve ümbruses – rakendada ennetavaid meetmeid ja keskkonnasuuniseid, vältimaks konflikte turismi ja looduse vahel.

Kontrollimatu külastamine võib põhjustada kaitseala prügistamist, taimede tallamist, loomade häirimist, veekogu kallaste erosiooni (mootor-paatide kasutamine), mäenõlvade erosiooni (maastikujalgrataste, hobuste, mootorsõidukite kasutamine väljaspool selleks ettenähtud teid).

Meetmed nende ohtude vähendamiseks:

- osalemine planeeringuprotsessis, kuna planeeringu üldeesmärgiks on paikkonnale omaste maastikke säilitamine ning kus täpsustatakse piirangud, aktiivse turismi tsoonid, massüritusteks ettevalmistatud kohad ja tingimused (meede 11.3); üldplaneeringu protsessis (koostöös RMK-ga) välja töötada ATV ja saaniradade võrgustik (meede 11.3).
- koostöös kohalike omavalitsustega kohalike ettevõtjate teavitamine õppepäevade kaudu säästliku majandamise võimalustest ja eesmärkidest ning Otepää looduspargi väärtuste tutvustamine teemaväljapanekute/loodusõhtute, trükimeedia ja interneti kaudu (meede 11.4);
- loodusturismi infrastruktuuri arendamine (meede 11.4);
- Otepää looduspargi loodushariduskeskuse rajamine (meede 11.4);

8.5. Elupaikade soodsa seisundi halvenemine

Ebasoodsas seisundis olevate liikide (must-toonekurg, kanakull, laanepüü) peamiseks probleemiks looduspargis on praeguste teadmiste valguses metsaelupaikade ebasoodne seisund ja killustumise suurenemine. Väike-konnakotkale, rukkiräägule, mudakonnale, harivesilikule mõjub halvasti sobivate rohumaade pindala vähenemine ja ehitustegevus nendel. Seega on nimetatud liikide soodsa seisundi taastamine võimalik vaid ehitustegevuse ja turismimajanduse suunamise ning traditsioonilise põllumajandusliku maakasutuse toetamise kaudu.

Soodsas või ebamäärases seisus olevate liikide puhul võib metsadega seotud liikidele nagu väike-konnakotkas, herilaseviu, karvasjalg-kakk, laanerähn, valgeselg-kirjurähn, hallrähn jmt potentsiaalseks ohuks lugeda metsade raiet senisest suuremas ulatuses, eriti vanade ja surnud puude väljaraiet. Teisalt on mõnedele neist liikidest ebasoodne ka metsade mosaiiksuse võimalik vähenemine. Seega tuleb nende liikide kaitsel põhiülesandena tagada metsaelupaikade mitmekesisuse, eriti vanade puude ja metsas esinevate häilude ning harvikute jätkuv säilimine.

Soodsas seisus liikide hulgas on mitmed (näit. rukkirääk, sookurg, suurkoovitaja, valge-toonekurg) seotud kultuurmaastiku mitmekesisusega, s.h. avatud rohumaade olemasoluga. Senine töö niitude säilitamiseks on antud liikidele ilmselt soodus, olulised muutused maastikus - sealhulgas niitude kinnikasvamine -aga potentsiaalseks ohuks. Üldiselt on käsitletavate liikide elupaikade kaitseks vajalik senise elupaikade kaitse jätkamine. Seejuures need liigid selles loendis, kes pesitsevad märgadel niitudel (rukkirääk, suurkoovitaja) on seotud eelkõige kõrge rohuga. Ebasoodsas seisus olevate madalamuruseid alasid vajavate liikide kaitseks ettevõetavad abinõud võivad seega halvendada näiteks mõne koovitajapaari pesitsustingimusi, kuid arvestatavat negatiivset mõju nende liikide asur-kondadele need abinõud eeldatavasti ei avalda. Elupaikade kadumine on arvatavalt peamiseks potentsiaalseks ohuks ka nahkhiirtele. Seega peab nende soodsa seisundi tagamiseks kindlustama vanade puude ja mosaiiksete puistute, s.h. parkide säilimine ning vanade ehitiste, eelkõige

keldrite säilimise. Soodusteguriks on antud juhul kehtivast kaitsekorrast tulenevad raiepiirangud.

Kahepaiksetele on samuti peamiseks potentsiaalseks ohuks elupaikade seisundi halvenemine, kusjuures senise kaitsekorralduse jätkumine peaks nendele olema piisavalt soodne.

Kaitsealustele taimedele on ohuks valdavalt niitude kinnikasvamine, soodusteguriks toimiv niitude hooldussüsteem.

Seega ilmneb eelnevast tihe seos liikide ja elupaikade säilitamise eesmärkide vahel.

Antud probleemi saab lahendada järgmiste kaitsekorralduslike meetmetega:

- rohumaade kui oluliste elupaikade majandamine ning taastamine, sh kala- ja kahepaiksete koelmute hooldamine (meede 11.1);
- metsade majandamisel tingimuste seadmine lähtudes kaitstava liigi elupaiga soodsast seisundist;
- ehitustegevuse reguleerimine;

8.6. Vähene teadlikkus ja huvi loodushoiu vastu, looduskaitse madal maine

Looduskaitset seostatakse tihti ainult keeldude, käskude ja piirangutega. Ühest küljest tuleneb see sellest, et meil ei teadvustata enda jaoks, mis väärtust omab puhas vesi ja õhk, kaunid maastikud ning looduslikud alad. Teisalt on säästev areng ja traditsiooniline elulaad jäänud märksõnadeks, neile suunatud poliitiline toetus on jäänud väga üldsõnaliseks.

Otepää looduspark on viimastel aastatel olnud katseobjektiks. 1996.a. liideti toonane Otepää Maastikukaitseala kohaliku metskonnaga. Selle tulemusena tekkis ainulaadne organisatsioon Eestis - Otepää Metskond-Looduspark, kes tegeles nii loodusväärtuste intensiivse majandamise kui ka kaitsega. Sellisel vastuolulisel ajajärgul rikuti Väike-Munamägi, kerkisid mobiilmast ja elamud Pühajärve kallastele jne. Kõige selle tulemusena on vähenenud nii kohaliku kogukonna kui ka loodushuviliste toetus looduskaitsele.

Teadlikkuse tõstmiseks ja kohalike poolehoiu taastamiseks on planeeritud koostöö kohaliku kogukonnaga järgmiste meetmete elluviimiseks:

seks:

- osalemine planeeringuprotsessis, kuna planeeringu üldeesmärgiks on paikkonnale omaste maastikke säilitamine (meede 11.3);
- koostöös kohaliku omavalitsusega teavitada kohalikke maaomanike ja ettevõtjaid õppepäevade kaudu säästliku majandamise võimalustest ja eesmärkidest (meede 11.3);
- Infomaterjalide trükkimine ja looduspargi kodulehe arendamine (meede 11.4).

9. Looduskasutuse tingimused maastikku mõjutavatel töödel

Üldised põhimõtted metsade majandamiseks Otepää looduspargis:

kehtestada sesoonne raiekeeld ajavahemikus 01.04 - 31.07 vähendamaks kevadsuviste raiete kahjulikku mõju metsaelustikule, alustaimestikule, kasvamajäänud puudele ning metsa puhkeväärtusele.

niisketes ja märgades kasvukohatüüpides tehakse kõik raietööd ainult külmunud mullapinnasel, vältimaks muldade kahjustamist.

Raiete läbiviimisel arvestada looduses väljakujunenud biotoopidega, vältida sirgjoonelisi kokkuveoteid ja metsaservi.

Erilisi võtmeelemente nagu vooluveekogud, märgalad, kivikülvid ja järsakud säilitatakse. Kui need on saanud mingil moel majandustegevusest kannatada, taastatakse nende endine seisund.

Erosiooniohtlikel nõlvadel eelistada põllumajanduslikule kasutamisele metsastamist.

Rakendada metsades säästlikke metsandusvõtteid (eelistada valik-, häil- ja veerraiet).

Säilitada vanad ja surnud puud ning tagada nende pidev tekkimine puistutes – vanade puude olemasolu ja surnud puude pidev tekkimine puistus on väga oluline suurele hulgal metsakooslustes esinevatele liikidele. Eriti oluline on jämedamõotmelise surnud puidu ning igasuguses kõdunemisastmes oleva surnud puidu olemasolu.

Igasugune metsamajanduslik tegevus viiakse läbi nii, et säilib sobival hulgal kõrge loodusväärtusega puid. Kõrge loodusväärtusega puud on:

- ülejäänutest erinevad puud, eelkõige suured ja vanad (eelmise metsapõlvkonna) puud;
- puud, mis on väljapaistvalt jämedad, suurte okstega või laia võraga;
- surnud ja surevad seisvad puud ning mahalangenud puud (eelkõige jämedad) (võiks alles jääda 10 tm/ha).
- suurte linnuliikide pesapuud ja potentsiaalsed pesapuud;

- suured, varem üksikuna kasvanud puud, mille peamiseks tunnuseks on madalalt algavad jämedad oksad;
- suured lehtpuud ja laialehised puud puistutes, kus neid on vähe (okaspuupuistutes);
- künnapuud kui kaitsealune liik;
- suured kadakad, remmelgad, pihlakad, vahtrad, pärnad, toomingad ja sarapuud;
- puud, millel on põlemisjäljed;
- õõnsad puud ja suluspesitsejate pesadega puud;
- ajaloolis-kultuurilise tähtsusega puud.

Puhketsoonides ja teede äärtes koristada raiejäätmed; kommunikatsioonide hooldamisel tuleb raiutud võsa põletada ja jäägid likvideerida.

Eelistada looduslikku puistu uuenemist, mille käigus liigiline koosseis kujuneb looduslikult vastavalt keskkonnatingimustele. Puistu uuendamisel külvamise või istutamise kasutada kohalike puuliikide (ja rasside) seemneid või istikuid.

Väga pika aja jooksul kujunenud ja iseloomuliku maastikupildi säilitamiseks tuleb:

püüda säilitada maastiku üldilmet vähemalt kaasaegses seisus põllusiilude ja metsatukkadega ning hajaasustusega. Vaadete avamiseks ning endiste niitude-põldude kasutuselevõtuks on vajalik lubada ja toetada lageraieid (vajadusel ka raadamist) halllepikutes. Seejuures ei tohi teostada liigilise mitmekesisuse aspektist ulatuslikke raieid järvede ja jõgede kaldavööndites ning kaitsealuste liikide elupaikades.

Teostada kasutusest välja jäänud niitude valikulist hooldamist vastavalt nende tähtsusele, Püüda likvideerida varemetses nõukoguaegsed tootmishooned, asustada mahajäetud talumajapidamised, Töötada välja arhitektuurilised nõuanded hoonestusele maastikus.

Hajutada turiste vähem koormatud piirkondadesse, tehes seda vähetuntud piirkondade reklaamimise ja väljaehitatud matkaradade süsteemi kaudu.

Tagada loodusväärtuste, ajaloo- ning arheoloogiamälestiste säilitamine ja hooldamine.

Suuremad avatud karjäärid jäävad väljapoole looduspargi territooriumit, seega on suuremates kogustes (riigi-, valla-, metskonnateede korrastamiseks) võimalik maa-ainest saada väljastpoolt loodusparki. Maaomanikud saavad kaevandada maa-ainest oma tarbeks omalt maalt järgmiste põhimõtete alusel:

- maa-ainese kaevandamine tuleb igal üksikjuhul kooskõlastada Otepää looduspargi valitsejaga;
- olemasolevaid kruusaauku (Arula, Kastolatsi) võib kasutada selle ammendumise ja rekultiveerimiseni.
- võimalusel tuleb maa-ainest kaevandada varjatud kohtadest;
- erosiooni vältimiseks tuleb kaevandada ainult laugelt pinnavormidelt;
- erosiooni vältimiseks ja vaate säilitamiseks võib kaevandada järve kaldast kaugemalt kui 50 m.

Veekogude hooldamise põhimõtted

Veekogude peamine hooldustöö on järvede, tiikide, kraavide ja ojade voolusängide puhastamine risust ja settest, koprapaisude likvideerimine ja voolusängi kallastel ning kõrval paisutusest tingitud kuivanud puude mahavõtmine koos äravedamisega ning truupide uuendamine. Looduskaitseks on nimetatud töid soovitatav teha hilissügisel või talvel, et vältida pinnase kahjustamist.

Järvekaldaid puhastades tuleb silmas pidada järgmist:

- ei tohi muuta veekogu veepiiri;
- ei tohi kahjustada loodusväärtusi;
- tuleb säilitada võimalikult palju järveäärseid õõtsiksoid ning samuti surnuid puid;
- truupide paigaldamise ja muude maaparanduslike tööde korral ei tohi muuta järve veetaset.

Vooluveekogu tuleb puhastada nii, et säiliks looduslik vooluveesäng ehk looked.

Kraavide puhastamisel tuleb väljatõstetav pinnas paigaldada kraavi kaldale juhul, kui seal on tarvis parandada pinnasteed, vastasel juhul hajutada materjal ümbritsevatele aladele, et vältida pinnavee valgumist tõkestava valli tekkimist kraavikaldale.

Vooluveekogude hooldamisel tuleb silmas pidada, et säiliks madalsoometsad, lodumetsad, madalsood, õõtsiksood, allikasoo, rabad, lontsikud, niidud ning järvede looduslik veetase.

Olemasolevate eesvoolude hooldustöid tuleb teha kasutades tehnoloogiat, millega ei kaasneks setete kandumine vooluveekogudesse.

Tiikide kinnikasvamise vältimiseks on soovitatav tiike aegajalt puhastada. Puhastamise käigus eemaldatav põhjamuda ladustatakse nii, et see ei vajuks tagasi tiiki. Pärast sette tahenemist ja lagunemist tuleb väljatõstetud materjal hajutada või kasutada väetiseks.

Tiikide mudast puhastamine toimub ajavahe- mikus 1. septembrist kuni lumesulamiseni juhul, kui on tegemist mudakonna elupaigaga. Iga tiigi hooldamise korral kontrollitakse eksperdi esitatud elupaigakaarti ja täpsustatakse tiigi hooldamise aeg.

10. Kaitsekorralduslik tegevuskava aastateks 2010 - 2012

Vastavalt Otepää looduspargi kaitse-eesmärkidele, kaitstavatele väärtustele ja neid ohustavatele tegevustele on planeeritud kaitsekorralduslik tegevuskava aastateks 2010-2012. Tabelis 1-6 on esitatud kaitse-eesmärkide saavutamiseks vajalikud tegevused peatükis 5 sõnastatud eesmärkide kaupa. Iga eesmärgi juures on toodud selle täitmiseks planeeritud tegevused.

Kaitseala väärtused vajavad säilitamiseks erinevaid tegevusi, mis aitavad kaasa kaitsekorralduslike eesmärkide saavutamisele ja on mõeldud neutraliseerima või ära hoidma eesmärkide saavutamist negatiivselt mõjutavaid tegureid. Selleks on tegevuskavas aastateks 2010-2012 planeeritud kokku 7 meetmegruppi, kus iga meede sisaldab erineval arvul tegevusi. Arvestades asjaolu, et Otepää looduspargis on intensiivne inimõju, on suurim osakaal regulatiivsetel ning funktsionaalsetel meetmetel, s.o nõusolekute andmine ja tingimuste määramine lähtudes seadustest, Otepää looduspargi kaitse-eeskirjast ja kaitsekorralduskava üldosas toodud kaitse-põhimõtetest. Samas tuleb järjest rohkem tähelepanu pöörata ka ennetavatele, säilitavatele ja taastatavatele meetmetele.

Alljärgnevalt loetletakse tegevused, selgitatakse nende olemust ja seost ülesannete ja eesmärkidega ning antakse ligikaudne eelarve (tabel 10). Ettenähtud tegevused on jagatud kolme tähtsusklassi:

- Esimesse tähtsusklassi (A) kuuluvad kohest teostamist vajavad tegevused, mis on seotud Otepää looduspargile iseloomulike väärtuste säilitamisega (kaitseala tähistamine, niitude hooldamine, teavitustegevus, seire jms).
- Teise tähtsusklassi (B) kuuluvad mitmesuguste väärtuste taastamiseks olulised tegevused (looduslikkusele kaasaaitamine kutsuurpuistutes jms).

10.1. Elupaikade ja maastike hooldustööde korraldamine.

Selles punktis käsitletakse vahetult looduses tehtavaid töid maastikuilme ja elupaikade soodsa seisundi tagamiseks. Looduskaitseeaduse tähenduses on tegemist kaitstaval loodusobjektidel vajaliku tegevusega, kuhu liigituvad poollooduslike koosluste esinemisaladel nende ilmet ja liigikoosseisu tagav tegevus nagu niitmine, loomade karjatamine, puu- ja põõsarinde kujundamine ja harvendamine või raadamine; metsa- ja sookoosluse taastamiseks vajalikud tegevused nagu kraavide sulgemine, häilude rajamine ja maapinna mineraliseerimine, vaadete avamine. Nende kõikide tegevuste eest vastutajaks on KA Põlva-Võru-Valga regioon ja tegevusi tehakse koostöös RMK ja maaomanikega.

10.1.1. Poollooduslike koosluste hooldamine ja taastamine.

Karjatamise ja niitmise korraldamise näol on tegemist peamise abinõuga niitude soodsa seisundi tagamiseks. Tegevus korraldatakse vastavalt loodushoiutoetuste määruuses ja loodushoiutööde käskkirjas sätestatule. Alljärgnevalt esitatakse vajalikud hooldamise mahud ja selle maksumus. Siinkohal ei käsitleta raietöid, mida vaadeldakse eraldi, talgute korras tehtavaid taastamis- ja hooldustöid ega tegevuse korraldamisega (läbirääkimised hooldajate ja maaomanikega ning lepingute sõlmimine ja ülevaatamine) seotud kulusid, mis on esitatud allpool valitsemiskulude juures. Maksumuse arvutamisel on hektarihinnad võetud vastavalt kehtivale loodushoiutoetuste määrusele ja loodushoiutööde käskkirjale. Summa arvutamisel ei ole eristatud loodushoiutoetuste maksmist ja loodushoiutööde tellimist, sest tegu on muutuva vahekorraga sõltuvalt riigimaade kasutuse vormistamisest ning looduskaitsest seisukohast ei oma loodushoiutööde ja -toetuste eristamine sisulist tähtsust.

moodustavad esinduslikumad ja looduskaitse-
selt väärtuslikumad poollooduslikud kooslused.
Seejuures on vajalik aruniitude kõrval hooldada
ka soostunud niite suuremate jõgede ja ojade
kallastel (Elva jõgi, Väike-Emajõgi, Voki oja),
lagedaid suuremapinnalisi kõrgendikke, järvede
kalakudealasi ning mudakonna ja harivesiliku
tiikide ümbrusi. Iga konkreetse niidu hooldamist
ei pea läbi viima igal aastal, kuid soovitatav on
seda teha vähemalt 3 aasta tagant. **Soovitatav**
on niitude hooldamine sellises ajavahemiku
tagant, mille korral niiduelupaikade seisund
paraneb ja ebasoodsas seisus olevate niiduli-
kidele tagatakse suure tõenäosusega soodne
seisund kaitsekorraldusperioodi lõpuks.

Niitude hooldamisel tuleb eelistada karjatamist.
Niitmise käigus saadud hein eelistatult kas-
utada loomasöödaks, kokku koguda või
komposteerida. Erandjuhtudel on lubatud
purustajate kasutamine.

Maksumus: Tulenevalt eeltoodust on
esmatähtis korraldada aastas vähemalt 250 ha
niidu hooldus (kaart 5), eelistades kõrgema
looduskaitseliku väärtusega kooslusi ning mille
maksumus on aastas 250 000 kr. Soovitatav on
hooldada/taastada lisaks eelmainitule veel kuni
50 ha, aastase maksumusega 50 000 kr.

Oodatud tulemus: kaitsealal on säilinud vähe-
malt 500 ha liigirikkaid loodusliku taimkattega
niite ning traditsiooniline põllumajandustegevus.

10.1.2. Raietööd kaitstavate loodusobjektide hooldamiseks ja vaadete avamiseks, maastikuhooldustööd ning talgulaagrid

Praegune Otepää kõrgustikule iseloomulik
maastik on kujunenud suures osas põllumajan-
dusliku kasutuse läbi. Põllumajanduslik kasutus
on välja kujundanud maastikumustri ning
hoidnud ka vaated avatuna. Praegusel hetkel
võsastuvad rohumaad ja söötis põllud rikuvad
nii esteetilisest küljest maastikupilti kui ka
seavad ohtu Otepää kõrgustikule omase
maastikumustri.

Raietööd on tähtsaks abivahendiks pärandkoos-
luste piisava hoolduse tagamisel, elupaikade
soodsa seisundi ja puistute mosaiiksuse säilita-
misel, sobimatute metsakultuuride
eemaldamisel, vaadete avatuna hoidmisel ning
külustusinfrastruktuuri korrashoiul.

Esmatähtsaks loetakse

eelkõige sellised raietööd, mille tegemata
jätmisel suure tõenäosusega halveneb
asjaomaste elupaikade ja liikide seisund juba
kaitsekorraldusperioodi jooksul; vajalikeks
loetakse sellised tööd, mis võimaldavad
prognoosida stabiilset seisundit mõnevõrra
pikemaks ajaks; ja soovitatavateks tööd, mille
täitmisel tagatakse suure tõenäosusega
ebasoodsas seisus olevate liikide seisundi
paranemine. Vastavalt looduskaitseadusele ei
rakendata seejuures metsaseaduse sätteid
raielangi suuruse ja puistu täiuse kohta. Teisalt
on kohati soovitatav ka puude istutamine
vaadete parandamiseks (sobimatute vaadete
varjamine) ning parkide ja alleede seisundi säili-
tamiseks. Istutamisel kasutada maastikku sobi-
vaid kohalikke puuliike. Hektarihinnad on võetud
vastavalt kehtivale loodushoiutoetuste määru-
sele ja loodushoiutööde käskkirjale, summa
arvutamisel ei ole eristatud loodushoiutoetuste
maksmist ja loodushoiutööde tellimist, sest tegu
on muutuva vahekorraga sõltuvalt riigimaade
kasutuse vormistamisest ning looduskaitsest
seisukohast ei oma loodushoiutööde ja –
toetuste eristamine sisulist tähtsust. Istutamise
puhul on lähtutud analoogiliste tööde
keskmisest kulust Eestis.

**Metsanduslikud tööd metsades mitmeke-
sisuse tõstmiseks.** Esmatähtis on teostada
metsanduslikke töid metsade looduslikkusele
kaasaaitamiseks Pühajärve, Kääriku, Palu,
Kiriku ja Pilkuse sihtkaitsevööndite
kultuurpuistutega eraldustes, eesmärgiga
suurendada metsade mitmekesisust ja muuta
nad looduslikult mitmekesisemaiks. Sii
kuuluvad ka tööd teeäärte (matkaradade)
korrastamiseks ja maastikuilme säilitamiseks.
Esimese sammuna tellitakse taastamiskava
metsanduslikeks töödeks, mille maksumus on
100 000 kr ja seejärel tellitakse kavas
ettenähtud metsanduslikud tööd, mille
orienteeruv aastane maksumus on 50 000 kr.

Raietööd vaadete avamiseks.
Maastikukaitsest on esmatähtis võsa ja
puude raiumine Pühajärve, Nõuni järve,
Neitsijärve, Mäha, Kaarna, Pilkuse, Kääriku
järve, Elva jõe, Väikese Emajõe ja Voki oja
kallastel ning Kiigemäel, Sangaste ja Kuigatsi
linnamäel.

**Kaitstavate üksikobjektide ümbruse
hooldustööd** on vajalikud Pilkuse tammede,
Trepimäe tamme, Ristitammede, Tsuura kuuse,
Jaanimäe männi ja Märdi korgipuude juures;
parkide ja alleede hooldustööd Pühajärve ja
Arula külas.

Üksikobjektide hooldustööde käigus tuleb eemaldada võsa ja niita üksikobjekti ümbrus vähemalt 25 m raadiuses ning objektini viivad rajad kahel korral suve jooksul.

Armuallika, Väikese Munamäe allika ja Emalätte puhastamine settest. Lisaks on vajalik vähemalt iga kolme aasta tagant puhastada Armuallikas, Väikese Munamäe allikas ja Emalätte sinna kogunenud settest. Parkide ja alleede hooldus piirdub võsa tõrjumise ja allede puhul heina niitmise ja vähemalt puude võra ulatuses ning ohutuse kaalutluses surnud puude või okste eemaldamisega. Maksumus hooldustöödel kokku ca 90 000 kr aastas (kaart 5).

Hooldustööd avatud maastiku säilitamiseks. Otepää looduspargi kaitse-eeskirjast tulenevalt on Otepää looduspargi eesmärgiks Otepää kõrgustikule iseloomulike maastike kaitse. Valga maakonna teemaplaneeringuga "Valgamaa väärtuslikud maastikud" on Otepää looduspargi maastikud tunnistatud kõige väärtuslikemaks maastikeks maakonnas, millel on väga kõrge kultuurilis-ajalooline väärtus, esteetiline väärtus, looduslik väärtus, identiteediväärtus ning rekreatiivne ja turismipotentsiaal (Valgamaa väärtuslikud maastikud 2002). Otepää looduspargi maastike kõrge väärtus tuleneb reljeefi, järvede kui ka kultuuriliste väärtuste kõrval ka metsaste alade ning avamaastike vaheldumisest. Avamaastike, pärandkultuurimaastiku elementide ning looduspargi esteetilise väärtuse säilitamiseks on vajalik hooldada söötis põlde ja võsastuvaid rohumaid ning hooldada ka endisi teid ja radu ning kraave. Võsastunud aruniitude taastamistööd tuleb korrata 3-4 aastat järjest, soostunud niitudel isegi kuni 5-6 aastat. 2007.a. viidi LKK Põlva-Valga-Võru regiooni töötajate poolt läbi inventuur avatud maastiku hoolduse kohta, mille tulemuste järgi seati prioriteedid järgmiste aastate hoolduse korraldamiseks.

Talgulaagrid võimaldavad kuluefektiivselt ühitada koosluste taastamist loodusaridusega. Talguid korraldatakse koos kohaliku kogukonna ning õpilastega. Talguid viiakse läbi ka eelpool loetletud raietööde korraldamiseks ja matkaraadade hooldamiseks. Talgupäeva maksumuseks on arvestatud ligikaudu 3000 kr ja see sisaldab väikevahendite kulusid, talguliste transporti ja toitlustust. Istutustöid on soovitatav teha parkide ja alleede taastamisel.

Oodatud tulemus: kaitsealal olevad maastiku-kaitsealal olulised vaated ja kaitstavate loodusobjektide ümbrus on järjepidevalt hooldatud. Taastatud ja hooldatud on suuremate järvede olulised kalakudealad, kaitsealuste linnuliikide ja kahepaiksete avamaastike elupaigad. Hooldatavate sihtkaitsevööndite kultuurpuistud on mitmekesisemad ja loodusilmelised.

10.1.3. Veekogude ökoloogilise seisundi parandamine

Kuigi Otepää looduspargi järvede seisundit on hinnatud heaks, on selle seisundi hoidmiseks vaja lähitulevikus rakendada ennetavaid meetmeid. Need on vajalikud eelkõige Pühajärvel, millele on suur puhkemajanduslik surve. Pühajärve hea seisundi säilitamiseks on oluline reostatud ja kinni kasvanud Neitsijärve seisundi stabiliseerimine (eelkõige taimetoitelementide ning orgaanilise aine väljakande piiramine) (Võrtsjärve alamvesikonna veemajanduskava 2007). Teiseks suureks probleemiks on järvede veerežiimi muutused lumevaesete talvede ja kevadiste suurvetede puudumise tõttu. Veerežiimi muutuste ja kudealade võsastumise tõttu on tunduvalt halvenenud haugi kudemistingimused (Järvalt, 1998).

Veerežiimi muutuste tõttu on ka halvenemas Mõrtsuka järve seisund. Nimetatud järvede seisundi parandamiseks tellitakse vastavad uuringud ja keskkonnamõtjude hinnangud. Kääriku järve ökoloogilise seisundi hindamise käigus leidsid eksperdid, et hetkel parim viis järve seisundit parandada on seda teha biomanipulatsiooni kaudu - s.t suurendada röövkalade hulka. Nimetatud meetodit on võimalik kasutada kõigil suurematel Otepää järvedel. Teiseks võimaluseks on veetaimestiku niitmine, kuid nimetatud meetme puhul tuleb jälgida, et koristatakse (eemaldatakse veekogust) võimalikult suur osa niidetud taimestikust.

Maaparanduse käigus on kaevatud kanaliteks-kraavideks Väikese Emajõe ülemjooksu ligi 4 km pikkuselt Sihva maaparandusobjekti piires. Hoolikalt tuleb kaaluda kraavitatud jõelõigu taas looduslähedasse seisundisse viimist, vanade paisjärvede ning halvas seisundis olevate veekogude (Restu paisjärv, Voki oja paisjärv) parandamise vajadust. Veekogude füüsilise seisundi parandamiseks kavandatud tööd viiakse ellu projektipõhiselt, alustades kõigepealt ökoloogilise

seisundi hindamisest, detailsest reostusvoogude uuringust ja majandamise kavast.

1998-1999.a. viis Otepää linnavalitsus ellu projekti, mille raames uuriti ja koostati Pühajärve ja Neitsijärve saneerimine projekt (PHARE projekt BSPF/98-03/086). Nimetatud projekt on seotud Pühajärve reostuskoormuse vähendamise ja Otepää valla arengukava oluliseks osaks. Pühajärve reostuskoormus sõltub järvestu neljast ülemisest järvest, peamiselt Neitsijärve ja Kukemäe järve seisundist. Pühajärve ja sellest ülespoole jäävate järvede saneerimiseks on koostatud rakenduslik uurimistöö, mis selgitas praegust olukorda ning osutas Neitsi- ja Kukemäe järvede komplekse saneerimise vajadusele. Järvede saneerimiseks on koostatud eraldi töö: Pühajärve reostuskoormuse vähendamine, Pühajärve, Neitsijärve ja Kukemäe järve, Pühajärve pargi ja puhkealade kompleksne saneerimiskava, Ideekavand ja projekteerimisülesanne, ENNO PROJEKT OÜ, töö E-00-100. Pühajärve saneerimiseks on koostatud omaette ideekavand-lähteülesanne: Väikese Emajõe valgla veejõud ning Pühajärve veetaseme reguleerimine, Eeluuring ja lähteülesanne, ENNO PROJEKT OÜ, töö E-00-98 (Järvet 2004).

Otsene reostuse sissevool Pühajärve puhkekoost Neitsijärve on lõpetatud, Kukemäe järve jõuab Kannistiku küla heitvesi, kuid selle hulk on äärmiselt väike (keskmiselt kuni 6 m³/d), mis ei ohusta järve seisundit. Pühajärve reostuskoormuse vähendamiseks on vajalik saneerida Neitsijärv (PHARE projekt BSPF/98-03/086). Kirikuoja kannab Neitsijärve sadeveereostuse Hundisoo tööstusterritooriumi lõunapoolselt alalt. Kirikuoja saneerimiseks ja Neitsijärve kaitseks on kõige otstarbekam rajada Kirikuoja tiikide (paisjärvede) kaskaad hajureostuse looduslikuks puhastamiseks. Kirikuoja paisjärved ilmestaks ka maastikuliselt ala piki Pühajärve–Pedajamäe teed.

Tegevuse kirjeldus:

- viiakse läbi uuringud Pühajärve, Mõrtsuka järve ja Väikese Emajõe seisundi hindamiseks.
- tellitakse nimetatud veekogude majandamise kavad ja vajadusel projektid ökoloogilise seisundi parandamiseks ning keskkonnamõjude hinnangud.

- koostöös Otepää Vallavalitsuse ning kohalike ettevõtjatega viiakse ellu Neitsijärve saneerimisprojekt.

Maksumus: Ilma veekogude majandamiskavata on keerukas vältida ebasoovitavaid arenguid. Ennetavate tegevuste maksumuseks on hinnatud kokku ligi 1 miljon krooni.

Oodatav tulemus: leitakse efektiivseim meetod Pühajärve, Mõrtsuka järve ja Väikese Emajõe ökoloogilise seisundi parandamiseks.

10.1.4. Karuputke tõrjumine

Sosnovski ja hiid-karuputk, nagu paljud võõrliigid, vaesestavad kodumaist loodust. Taimed on kiire kasvuga ning suudavad juba varakevadel saavutada kodumaiste liikide ees tuntava edumaa. Nende suured lehed varjutavad maapinda ning võtavad sellega teistelt taimedelt kasvamisvõimaluse. Peamised karuputke tõrjemeetodid on niitmine, juurte läbilõikamine, aga ka karjatamine ning õisikute ära korjamine. Tõrje on tõhus, kui seda suve jooksul korrata. Tähtis pole korduste arv, vaid see, et taime seemnetel ei lastaks valmida ja levida. Ühe koloonia hävitamisega tuleb järjepidevalt tegeleda vähemalt 5 aastat.

Oodatud tulemus: kaitsealal on hävitatud kõik karuputke kolooniad.

10.1.5. Kortina soo kuivenduse mõju vähendamise

Kortina sihtkaitsevööndis oleva liigirikka soo säilimiseks on vajalik vähendada sooservas oleva kraavi mõju soo veerežiimile. Selleks tuleb tellida kuivenduse mõju vähendamise projekt ja lähtuvalt seadusandlusest ka keskkonnamõjude hinnang.

Oodatud tulemus: säilib Kortina liigirikas soo.

10.2. Liigikaitse tööd

Peamised kaitsealuste liikide kaitsega seotud meetmed on käsitletud alapeatükkides 10.1 Elupaikade ja maastike hooldustööde korraldamine ja 10.3 Maastike kaitse, alalhoidlike majandusviiside edendamine, kohaliku elulaadi ja kultuuripärandi säilitamine

10.2.1. Röövloomade arvukuse ohjamine

Nugis, rebane, mink ja kährik on Otepää looduspargis tüüpilised röövloomad, kellele leidub siin rohkesti toitu ja varjumispaiku. Vana-Otepää külas on lihatööstuse ja sigala jäätmetest toituvad rongad suure arvukusega.

Nende röövloomade arvukust tuleb kaitsealal reguleerida, et vähendada rüüstest tekkivat kahju jõevähi ja lindude populatsioonidele.

Tegevuse kirjeldus:

- Kaitsealal toimub kähriku, nugise, rebase, mingi, ronga arvukuse pidev kontroll ja vajadusel arvukuse piiramine.
- väljapüügi normid ja tingimused kehtestab kaitseala valitseja seadusega ettenähtud korras.
- röövloomade püük toimub kaitsealale jäävate jahipiirkonna jahimeeste poolt vastavalt kaitseala valitsejaga või KA Põlva-Valga-Võru regiooniga sõlmitud lepingu alusel.

Oodatav tulemus: kaitsealal on röövloomade arvukus optimaalne.

10.2.2. Mudakonna ja harivesiliku tiikide rajamine ja hooldamine

Väikeveekogude taastamine ja uute veekogude rajamine peab looduspargis kindlasti jätkuma. Veekogusid tuleb rajada ja taastada kõigis neis piirkondades, kus harivesilikku on leitud ning kus pole tagatud tingimused liigi pikaajaliseks säilimiseks.

Juhul kui veekogu on täielikult taimestunud ning mudastunud, on vajalik tiiki puhastada. Parima tulemuse saamiseks tuleb tiik veest tühjaks pumbata või vesi tiigist muul moel (tammi avades) välja lasta. Tiigi puhastamiseks on sobivaim aeg hilissügis ja talv (septembri lõpust veebruarini), kui harivesiliku vastsed on veekogust lahkunud ning veekogus on üldse võimalikult vähe elustikku. Tiigi puhastamisel väljavõetavat muda ja orgaanilist materjali ei tohi laotada veekogu kallastele, kust see vihma- ja lumesulamisveega tagasi tiiki uhutakse. Kõige parem on tiigi puhastamisel väljavõetud muda kompostiga segada või põllul kohe sisse künda. Juhul kui see pole võimalik, tuleb väljavõetud setted ja muda tiigi kaldast eemal tasandada (Rannap 2006).

Kudemisveekogude ümbruse hooldamiseks tuleb kudemisveekogude kaldaid ja nende ümbrust (kuni 50 m raadiuses) igal teisel aastal niita ning niidetud hein ja võsa kokku koguda ning koristada.

Oodatud tulemus: kaitsealal on elujõuliste asurkondade elupaikades piisavalt veekogusid sigimiseks ja migratsiooniks. Mudakonna ja harivesiliku asurkond suureneb.

10.2.3. Kalastiku ja jõevähi taastamine

Kalavarude ja vähistiku taastamine on pikaajaline ning asjatundlikku suhtumist ja planeerimist nõudev tegevus. Selle eelduseks on ülevaade veekogu seisundist ja elupaikadest ning põhjalik info varude esinemise või mitteesinemise kohta. Äärmiselt tähtis on asustamise tulemuste hindamine, et saadud kogemuste ja teadmiste põhjal järgnevat tegevusi kavandada.

Röövkalade ja jõevähi asustusmaterjali on võimalik saada kasvandustest või vähki võib asustada ümber teistest veekogudest, kus vähi kõrge arvukus seda võimaldab. Kalade noorjärke on vaja asustada järgmistesse järvedesse: Pühajärve kohamaimu ja esimestel aastatel ka haugimaime ning Kääriku järve haugimaime.

Tulonen jt (1998) järgi on soovitatavad asustamise kogused, et tekiks 8-10 aasta pärast püüki kannatav jõevähi populatsioon, järgmised: samasuvised alla 2,5 cm – vähemalt 6000 tk; samasuvised 2,5-3,5 cm – vähemalt 3000 tk; kahesuvised või vanemad – vähemalt 800 tk. Antud kogus on soovitatav jagada 2-4 aasta peale. Asustamiskoht veekogus tuleb hoolikalt valida. Selleks sobib rohkete varjevõimalustega (kivine põhi, kaldaalused uurded, järsult sügavnev savikas kaldaprofiil vms) kaldaosa. Kindlasti ei tohi asustada laugele ja liivasele ning loomulikult ka mudasele alale. Igati positiivne on asustamiseelne varjupaikade lisamine. Soovitatav asustamise tihedus on varjevõimalustest lähtuvalt samasuviste vähkide puhul 10-20 tk ja suuremate puhul 2-5 tk kaldameetri kohta. Sellest tulenevalt on asustamiseks valitava kaldalõigu (järve puhul) või jõelõigu pikkuseks 50-200 m (Hurt 2007).

Viimastel aastatel on Valgamaa veekogudesse lastud kahe-kuni neljasuviseid vähke. Nende asustamist on peetud efektiivsemaks kui samasuvisel materjali kasutamist. Arvestades kahe- kuni

neljasuvisse vähi tükihinnaks 15 krooni, on minimaalse jõevähi populatsiooni loomiseks vajaliku asustusmaterjali koguse (800 tk) maksumus 12 000 krooni. Tegemist on aga minimaalse kogusega, mis tähendab, et parema efekti saavutamist eeldab suurem kogus. Nagu eespool öeldud, on soovitatav see jagada 2-4 aasta peale. Mitme aasta vältel samasse veekogusse vähkide sisseviimisel on soovitatav kasutada sama päritolu asustusmaterjali.

Alltoodud tabelis on esitatud 2008-2012. a jõevähi asustusmaterjali vajadus. Parema efektiivsuse tagamiseks võivad olla asustamise kogused ka suuremad. Asustusmaterjali hinnaks on arvestatud 15 kr/tk, mille muutudes tuleb planeeritavad summad ümber arvutada (Hurt 2007).

Veekogu	Asustamise kogus (vanus 1+ ja üle), tk	Maksumus, kr	Aeg
Nõuni järv	5000	75 000	2008-2009
Nüpli järv	1500	22 500	2009-2011
Elva jõgi	1500	22 500	2009-2011

Oodatav tulemus: kaitsealal on elujõulised ja majanduslikult kasutatavad vähi- ja kalavarud.

10.3. Maastike kaitse, alalhoidlike majandusviiside edendamine, kohalikelulaadi ja kultuuripärandi säilitamine

Otepää kõrgustiku maastike ilme on tihedalt seotud nii traditsioonilise põllumajanduse säilimise/hääbumisega, turismimajanduse arendamisega, asustuse muutustega kui ka inimeste suhtumisega ümbritsevasse keskkonda. Kohalikel tavadel rajanev traditsiooniline elulaad, loodushoidlik ja säästev mõtteviis ning majandamine on märksõnad, mille suunas näeb KA siinse piirkonna edasist edukat arenguteed ning mida toetab ka riiklik poliitika. Siinjuures säästev mõtteviis ning suhtumine hõlmab nii kohalike ja taastuvate ressursside säästlikku kasutamist, müra ja reostuse minimaliseerimist kui ka kohaliku toodangu eelistamist.

Üks efektiivsemad meetmeid kaitsekorralduslike eesmärkide saavutamiseks on osalemine piirkondlikes arengukavade koostamises ja planeerimisprotsessides. Planeeringu tegevus on suunatud maastiku pikaajalise ja säästliku kasuta

mise planeerimiseks. Üld- ja detailplaneeringute koostajad peavad arvestama Otepää looduspargi funktsionaalsete tzoneeringutega (kaitsetsoonid ja roheline võrgustik).

Kohaliku elulaadi säilitamiseks on vajalik loodushoiutoetuste ja KA poolsete teenuste tellimisel (maastikuhooldus) eelistada elujõulisi kohalikke ettevõtjaid-talunikke. KA on eestvedajaks traditsioonilist elulaadi edendavatel projektidel.

Kaitseala piirkond on väga vana asustusega ala. Samas on Otepääl olemas pikaajaline kodu-uurimise traditsioon. Kohaliku kultuuri jäädvustamiseks on oluline ka edaspidi jätkata pärimuste ja kohanimede kogumist. Andmete paremaks süstematiseerimiseks on vajalik andmebaasi loomine.

See tegevuste rühm seostub tihedalt ka loodushoiuga ja loodushariduse edendamise seotud tegevustega.

Planeeritavad meetmed on

- Osalemine omavalitsuste üldplaneeringutes ja arengukavades;
- Õppepäevade ja ümarlaudade korraldamine, et koostöös kohaliku omavalitsusega teavitada kohalikke ettevõtjaid ja maaomanikke säästliku majandamise võimalustest, KA poolt läbiviidud uuringute tulemustest. Õppepäeva maksumuseks on arvestatud ligikaudu 8000 kr ja see sisaldab lektorite honorari, ruumide ja esitlustehnika renti, õppematerjalide paljundamist ning kohvilauda.
- Pärimuste ja kohanimede kogumine ja kasutusele võtmine.

Oodatav tulemus: Otepää looduspargis väljatöötatud rohevõrgustiku põhimõtete arvestatakse nii kohalike omavalitsuste kui ka teistes planeerimisprotsessides ja arengukavades. Otepää looduspargi kohta on olemas kohaliku kohanimede ja pärimuste andmekogu ja seda täiendatakse pidevalt.

10.3.1. Rohevõrgustik

Väärtuslike maastike, ökosüsteemide ja liikide kaitse efektiivsemaks korraldamiseks koostati 2004.a T. Kalda ja A. Ariku poolt Otepää looduspargi roheline võrgustik (kaart 6). Nende tööle tuginetakse ka järgnevas alapeatükis.

Rohelise võrgustiku põhimõtte rakendamine (maastiku-)planeerimises võimaldab esile tõsta, väärtustada ja sihipäraselt arvesse võtta looduslike alade laias mõttes keskkonda kujundavat mõju. Tekivad täiendavad võimalused ruumiliselt tasakaalustada ühiskonna loodust kahjustavaid mõjusid, paranevad võimalused ökoloogiliselt kõrge väärtusega elukeskkonna kujundamiseks.

Võrgustikus toimub inimtekkeliste mõjude suunamine või ennetamine, mis loob eeldused koosluste arenguks looduslikkuse suunas. See tagab inimesele elutähtsate keskkonda kujundavate protsesside (põhja- ja pinnavee teke, õhu puhastumine, keemiliste elementide looduslikud ringed) jätkumise.

Roheline võrgustik koosneb kolmest struktuurielemendist, mis koos tagavad süsteemi kui terviku toimimise: tuumalad, ribastruktuurid ehk koridorid ja puhveralad.

Tuumaladel põhineb rohelise võrgustiku toimimine ning nad on ümbritseva suhtes kõrgema väärtusega alad. Seal paiknevad vastava süsteemi seisukohalt kõige olulisemad elemendid (suured looduslikud alad, liikide sh kaitsealuste liikide elupaigad ja levikualad, vääriselupaigad jne). Tuumalad on laiaulatuslikud, kompaktsed, vähe häiritud, loodusliku mitmekesisuse seisukohast olulised (hea maa- ja metsakasutusega) metsa- ja soolad. Tuumalade kogupindalaks on 9796,8 ha ja seega moodustab nende kogupindala Otepää looduspargi territooriumist 43,7%.

Suurtele tuumaladele ja koridoridele ei tohiks reeglina rajada suuri infrastruktuuriobjekte, välja arvatud juhtudel, kui see on mõõdapääsmatu. Sellisel juhul tuleb nende asukohta hoolikalt valida, hinnata kavandatava tegevuse keskkonnamõjusid ning töötada välja abinõud võimalike negatiivsete mõjude korvamiseks.

Tuumaladele ei rajata uusi asustusalasid (sealhulgas tiheasustusalasid). Olemasolevaid asustusalasid ja nende kasutuse intensiivsust ei suurendata. Olemasoleva maakasutuse intensiivsus peab olema võimalikult madal ja keskkonda säästev.

Rohelise võrgustiku ühendatuse ja terviklikkuse tagamiseks on oluline tuumalade omavaheline ja ruumiline seotus. Sellist seotust iseloomustavad **rohelised koridorid**.

Rohelised koridorid toetavad tuumalade toimimist, ühendades need terviklikuks ja toimivaks võrgustikuks. Koridorid tagavad aine- ja energiaringluse tuumalade vahel ning moodustavad levikuteid või juhu- ja tugiteid loomade liikumiseks ühelt tuumalalt teisele. Koridorid on vahelduva laiusega looduslike alade ribastruktuurid (üldjuhul tuumaladest vähem massiivsed ja kompaktsed) või nn metsa-põllu ketid (üleminekualad), jõed.

Rohelisest võrgustikust peab lähtuma ehitusalade valik. Oluline on jälgida just kohaliku tasandi planeeringutes, et kavandatav asustus ei lõikaks läbi rohelise võrgustiku koridore.

Ojade, jõgede ja järvede kaldad tuleb säilitada võimalikult looduslikuna, et oleks tagatud bioloogiliselt mitmekesise ökotonide olemasolu ja säiliks seis- ja vooluveekogude tähtsus ökoloogiliste koridoridena.

Veekogude kallaste hooldamine ja kasutamine peab olema selline, et see muudaks võimalikult vähe veekogude looduslikku seisundit. Veekogude kuju (voolusängi) muutmine (lihtsustamine) enamasti vähendab nende ökoloogilist tähtsust rohelise võrgustiku osana.

Puhverala on ala, mis omab vaadeldava kultuurmaastiku suhtes kõrgemat potentsiaali (metsamaa väljaspool tuumalaid, kasutusest välja jäetud põllud, rohumaad jne) ja kus konkureerivate süsteemide surve on vähetõenäoline. Neid võib vaadelda kui alasid, mida saab kasutada põhisüsteemi ehk rohelise võrgustiku arendamiseks ja samuti kui kaitsvaid puhveralasid.

Puhveralad võivad olla erinevatele, ka vastandlikele süsteemidele reservalaks. Neid võib vaadelda kui madalamat järku, tasakaalus toimivate võrgustike kogumit. Puhveralad moodustuvad tuumalade ümber või vahetus-läheduses asuvatest looduslikest ja poollooduslikest aladest.

Väga oluline on teadvustada tuumalade äärealade säilitamise vajadust – need on loodusliku või poolloodusliku maakasutusega alad, mis jäävad tuumalast välja, kuid on nende moodustamise aluseks. Äärealade maakasutuse muutmisel, eelkõige looduslikkuse vähendamisel, väheneb koheselt ka tuumala suurus ja elujõulisus.

Tuumalade ökoloogilise sidususe ja potentsiaali säilimise ning liikide levikukoridoride tagamise seisukohast on väga oluline säilitada tuumalaid

ühendavate metsaalade (metsa puhvervöönd) olemasolu ja senine ekstensiivne maakasutus. Maakasutuse muutmine sellistel aladel (ehitus-tegevus, teede ja kommunikatsioonide rajamine) vähendab rohevõrgustiku territoriaalset terviklikkust ning võib rohevõrgustiku osasid isolatsiooni jätta.

Metsa puhvervööndis on üldjuhul keelatud metsamaa raadamine ja sihtotstarbe muutmine, raadamise vajadusel tuleb maa sihtotstarbe muutmiseks koostada detailplaneering ning hinnata raadamisega kaasnevat keskkonnamõjusid.

Poollooduslike rohumaade puhvervööndis on vajalik nende ilmet ja liigikoosseisu tagav tegevus nagu niitmine, loomade karjatamine, puu- ja põõsarinde harvendamine.

10.4. Kaitstavate loodusobjektide tutvustamine, loodushariduse edendamine, rekreatsiooni ja puhkevõimaluste pakkumine

Üha enam muutub loodus- ja keskkonnakaitstes keskseks teemaks haridustöö. Sest ainult siis, kui kohalikud elanikud ise väärtustavad ümbritsevat keskkonda, saab hakata rääkima seatud eesmärkide saavutamisest. Seejuures on oluline suunata tähelepanu just noortele, kes omavad loomulikku huvi avastada ja jälgida loodust. Inimeste järjepidev teavitamine aitab omakorda kaasa ala ja selle elustiku kaitsele. Otepää piirkonnas on läbi aastate olnud küllastajate ning seejuures kooliekskursioonide hulk väga suur. Viimaste aastatega on astunud esimesed suuremad sammud loodushariduskeskuse rajamiseks ja kaitseala tutvustamiseks (püsiekspositsioon, arvutis kasutatav multimeediaprogramm Otepää looduspargi kohta).

Selleks tuleb:

- ehitada välja Otepää loodushariduskeskus;
- tegeleda pidevalt Otepää looduspargi tutvustamise ja populariseerimisega;
- organiseerida maastikukujundus- ja looduskaitsealaseid hooldustöid;
- korraldada kohalikele elanikele teabepäevi. üritusi eesmärgiga tutvustada säästliku

majandamise võimalusi ning propageerida loodushoidlikku hoiakut;

- küllastajate paremaks suunamiseks arendada välja matkaradade võrgustik;
- Pühajärve ümbruse maastiku paremaks eksponeerimiseks taastada Hobusemäe vaatetorn;
- uute rajatiste ehitamise asemel eelistada olemasolevatele ja ümber ehitatud hoonetele rakenduse leidmist;
- soodustada ühiskondlike organisatsioonide tegevust loodushariduse alal;
- soodustada spetsialistidele täiendkoolitust.

Planeeritavad meetmed on:

- **Keskkonnalaagrite ja õppepäevade korraldamine, suviste praktikate läbi viimine, erinevate teemaväljapanekute/loodusõhtute korraldamine.** Koolituspäeva maksumuseks on arvestatud ligikaudu 5000 kr ja see sisaldab lektorite honorari, ruumide ja esitlustehnika renti, õppematerjalide paljundamist ning kohvilauda.
- **Loodushariduskeskuse arendamine.** KA Põlva-Valga-Võru regiooni Otepää kontorit on soovitatav täiendavate investeeringutega kujundada loodushariduskeskuseks, mis aitaks tõhustada loodusharidust ja looduslähedast turismi. Selleks on 2006. aastal tellitud ehitusprojekt keskusehoone renoveerimiseks, kus oleks võimalik sisse seada lihtne majutus koolitavatele, õppeklassid, ekspositsiooniruum, töötajate kabinetid, samuti abiruumid, kus oleks võimalik hoida tehnikat. Pärast projekti valmimist alustatakse ehitustöödega ning tellitakse ekspositsiooni ja õppeklasside eskiislahendus. Ehituse lõppedes tellitakse vajalik mööbel ja ekspositsioon. Maksumus: ca 2,5 milj krooni.
- **Infomaterjalide valmistamine. Otepää looduspargi internetikodulehe, multimeediaprogrammi arendamine, videoprogrammi valmistamine.** Voldikud, raamatud jm infomaterjalid on vajalikud erinevate huvirühmade ja küllastajate jätkuvaks informeerimiseks Otepää looduse kaitseväärtustes ja –korraldusest. Looduspargi kohta on välja antud mitmeid trükiseid (matkaradade voldikud, Otepää loodusparki tutvustav brožüür, postkaartide komplekt, fotoalbum)

Tabel 8. Loodusinfoga matkarajad Otepää looduspargis, nende iseloomustus ja soovitatavad arengusuunad.

Raja nimetus ja pikkus	Orienteeruv külas-tatvus 2007.a.	Iseloomustus	Soovitatavad tegevused matkaraja arendamiseks
Pühajärve matkarada (13 km) koos Murrumetsa matkarajaga (16 km)	12000	Rajal 5 puhkekohta: 3 välikäimlat, 4 puukuuri, 1 varjualune, 1 laavu, 850 m laudteed, 25 infotahvliit, 3 lauda ja pingid, 3 lõkkegarnituuri, 2 külakiike. Rajal 2 loendurit.	Kooskõlastatult maaomanikega rajada uus lõik piki Pühajärve kallast mööda Murrumetsast üle Muru, Kangro, Ristipealse, Kangrolahe kinnistute kuni Otepää-Kääriku jalgteeni. Parandada tähistust, teostada matkaraja rajatiste ja inventari uuendust. Taastada Hobusemäe vaatetorn.
Pühajärve tunnetusrada	500	Rajal 15 infotahvliit, hüppekast, 1 laste ronimisatraktsioon, 1 atraktsioon "Eluslooduse mitmekesisus", 1 "Lombielustik", 1 "Metsabörs", 1 "Puu kõrguse mõõtmine", laudtee.	Seoses hoonete rajamisega Sihva külas raja lähistele "Puu kõrguse mõõtmise" atraktsiooni juurde on otstarbekas rada viia eemalt ning otsida uus, sobivam koht puu kõrguse mõõtmise atraktsioonile, rekonstrueerida laudteed.
Laste puude rada	500	Rajal välikäimla, prügikastid, kiik, ronimisatraktsioon "Ämblikuvõrk" ja mullaprofiil ning 10 infotahvliit puude iseloomustusega ning ülesannetega. Raja kohta koostatud töölehed.	Taastada mullaprofiili atraktsioon
Kekkose rada koos Amfiteatri, Purakamäe ja Harimäe ringiga (kokku 20 km)	1500025000	Rajal Harimäe vaatetorn koos Harimäe puhkekohaga, 9 infotahvliit. Harimäe puhkekohas prügikastid, DC, varjualune, kividega tähistatud lõkkekoht. Matkarajal 2 loendurit. Tänapäevaks on Kääriku ümbruses välja kujunenud radade võrgustik, mis oma väga hea reljeefi ja loodusliku lumekatte poolest on üks Eesti parimatest aastaringselt kasutatavatest loodusliikumise radadest, neist tuntuim on Kekkose rada.	Harimäe vaatetorn vajab pidevat hooldust. Rajada varjualune lõkkepuude hoidmiseks, taastada Purakamäe vaatlusplatvorm.

Raja nimetus ja pikkus	Orienteeruv külastatus 2007.a.	Iseloomustus	Soovitavad tegevused matkaraja arendamiseks
Apteekrimäe metsarada (4 km)	Kuni 3000	Rajal 4 rajaskeemi, 3 prügikasti ja kahes kohas atribuudid füüsilise treeningu läbiviimiseks. Vahelduva reljeefiga 4 km pikkune rada Apteekrimäe metsas sobib treeninguks ning Otepää gümnaasiumile ning lasteaiale "Pähklake" õppekäikudeks.	Ehitada välja uus lõik 0,5 km kuni 1km läbi metsa, eesmärgiga viia rada Nüpli sporditeelt metsa alla.
Rada Tsuura kuuse juurde	kuni 3000	Rada algab Lutsu turismitalu juurest ning viib Eesti kõige jämedama kuuse - Tsuura kuuse juurde. Tsuura kuuse juures 1 infotahvel.	Rada tähistada.
Väikese Emajõe matkarada (4 km)	2000	Koosneb praegu 2 lõigust Restust Kunstimäeni (3,5 km) ja Otepää-Sangaste maanteest kuni Märdi paisuni (0,5 km). Rajal 2 infotahvli, 1 sild, 26 m laudteed.	Puhastada rada tuulemurrust, rajada käsipuud kaldal olevatele rajalõikudele, rekonstrueerida sild üle Väikese Emajõe, ehitada välja kaks puhkekohta.

ning esmane ülesanne on nende trükiste uuendamine ja trükkimine vastavalt vajadusele. Kodulehekülje toimimise tagamine ja värske info pidev ülespanek, multimeediaprogrammi kaasajastamine ning selle täiendamine slaidiprogrammiga on vajalik ajakohastatud teabe piisava kättesaadavuse tagamiseks huvirühmadele ja külastajatele. Eestikeelsele infole lisaks võiks elementaarne info (kodulehe info ja trükised) olla kättesaadav veel neljas keeles: inglise, soome, vene ja saksa keeles. Liskas kodulehele on vajalik looduskaitse temaatikat ja probleeme kajastada kohalikus ajalehes "Otepää Teataja" ja maakondlikus ajalehes "Valgamaalane". Maksumus aastas: ca 100 tuhat krooni.

• **Loodusliikumisradade ja puhkekohtade võrgustiku hooldamine.**

Otepää looduspargi maastiku ja looduse tutvustamise seisukohal on vaja jätkata olemasoleva matkaradade võrgustiku hooldamist ja arendamist. Olulised matkarajad on: Pühajärve matkarada koos Murru

metsa matkaraja, Pühajärve tunnetusraja ja Puude rajaga (kokku 17 km), Kekkose matkarada koos Kääriku järve matkarajaga (20 km), Apteekrimäe matkarada (4 km), Lutsu-Tsuura matkarada ja Väikese Emajõe matkarada (4 km) (Tabel 8). **KA Põlva-Valga-Võru regiooni esmaseks ülesandeks on korraldada Pühajärve matkaraja, Murrumetsa matkaraja, Pühajärve tunnetusraja, Puude raja, Apteekrimäe metsaraja ja Väikese Emajõe matkaraja ja nende matkaradadele jäävate puhkekohtade ning Harimäe vaatetorni hooldus ning arendamine.** Matkaradade hoolduse korraldamiseks on iga aasta vajalik nende niitmine vähemalt 2 m laiuselt 3-4 korda, vaadete korrastamine ja inventari (viidad, infostendid, tõkkepuud, laudteed jms) hooldus. Puhkekohtade hooldus peab sisaldama maist septembrini 3-4 korda niitmist, prügikoristust, prügikastide tühjendamist, inventari (tornide, infotahvlite, kiikede, välikäimlate, pinkide, laudade, puukuuride ja laavude) hooldust vastavalt vajadusele, väli

käimlate koristust ja lõkkepuude hankimist.
Maksumus ca 170 000 krooni aastas.

- **Looduspargi välispiiri ja vööndipiiride tähistamine.** **Maksumus** ca 35 000 krooni aastas
- **Harimäe vaatetorni remont** on vaja läbi viia vastavalt ehitusekspertiisile. **Maksumus** ca 100 000 krooni.
- **Hobusemäe vaatetorni ehitamine.** Ehitusprojekt koostati aastal 2005. Ehitustegevus nõuab planeeritava torni teeninidamiseks vajaliku maa kasutusõiguse lahendamist maaomanikuga. **Maksumus** ca 1,2 miljonit krooni.

Oodatav tulemus: Looduslähedase turismi edendamiseks on väljaehitatud loodushariduskeskus ja Hobusemäe vaatetorn. Külastajad ja kohalikud inimesed saavad piisavat infot looduskaitse kohta KA ja Otepää looduspargi kodulehelt, trükistest.

10.5. Teadustöö ja seire

Seire ja rakendusuringute põhiliseks ülesandeks looduspargis on kaitse korraldamiseks ja selle tõhususe hindamiseks vajaliku info tagamine. Esmatähtsaks tuleb lugeda teavet, milleta pole pädevad otsused kaitsekorralduses võimalikud. Esmatähtis seire teostatakse valdavalt kaitse korraldaja poolt, vastavad rakendusuringud/inventuurid tellitakse. Võimalusel teostatakse ka vähemprioriteetsete liikide seiret ja uuringuid. Kõiki kaitsekorralduse seisukohalt vähemprioriteetseid uuringuid, mis võivad tuleneda teadlaste huvist, ei ole võimalik kaitsekorralduskavas ette näha, küll aga tuleb nendega arvestada dokumendihalduses (vastavate lubade vormistamine) ja üldise koostöö korraldamisel ning vastavate võimaluste loomisel. Seire ja korduvate uuringute/inventuuride eristamine on kohati tinglik, alljärgnevalt loetakse seireks neid töid, mida tehakse korduvalt kaitsekorraldusperioodi jooksul, rakendusuringuteks või inventuurideks aga kaitsekorraldusperioodi jooksul üks kord läbiviidavaid projekte.

Kaitsekorralduskava uuendamise aluseks on eelmise kava täitmise analüüs, mis eeldab nii uurimistööde ja seire teostamist senise tegevuse tulemuslikkuse hindamisel kui ka teostavate tööde analüüsi.

Alljärgnevalt on toodud Otepää looduspargis käimasolevad seireprojektid:

Taimestiku seire:

haruldased ja kaitstavad taimeliigid – teostatakse Lõuna-Eesti Keskkonnainstituudi koordineerimisel. Kuulub riiklikku seireprogrammi.

Linnustiku seire:

röövlindude seire püsialadel – (190 km² UTM ME) alates 1997. aastast. Seire käigus registreeritakse kulliliste ja kakuliste arvukus ning sigimisedukus. Hõlmab ka kaitsealuse väikekonnakotka seiret. Kuulub riiklikku seireprogrammi;

rähnliste seire – aastast 1999. Seire käigus registreeritakse rähnide arvukus ja elupaigad. 2007. aastast toimub rähnliste seire kahel 25 km² suurusel püsialal.

metsislaste seire – alates aastast 2005. Riikliku seire raames paikneb looduspargis üks ca 7 km pikkune marsruut, kus registreeritakse augustikuus metsislaste arvukus.

sookure seire – alates aastast 2003. Seire käigus registreeritakse sookure arvukus ja elupaigad.

Keskkonnakeemia seire:

sademete keemia seire Lõuna-Eestis Otepää proovipunktis (Sihval) – alates aastast 1999.

Seire edasisel korraldamisel on soovitatav arvestada järgmisi teemasid:

- efektiivsuse kontroll kaitsemeetmete üle – kaitse korraldamisel on peamiseks ülesandeks jooksev kontroll kaitsemeetmete efektiivsuse üle ja selle vastavus kaitseala eesmärgile. Kaitseala tegevuskavas on enamike meetmete juures ära toodud ka parameetrid, mille seire aitab hinnata meetme vastavust kaitse-eesmärkidele. Seire tulemused aitavad tulevikus rakendada paremaid abinõusid tulemuste saavutamiseks nii Otepää looduspargis kui ka teistel kaitsealadel.
- turismist tulenevate mõjude hindamine – säästlikuks majandamiseks on vajalik välja töötada tundlike alade taluvuspiirid: Otepää ja Pühajärve lähikond, kus peamist mõju avaldab suur inimkoormus, samuti kõrgen-

dike erosiooniohtlikkus inimtegevusest (mägijalgrattasõit, ATV-dega sõitmine ja lumevaesel ajal mootorsaaniaidega sõitmine) lähtuvalt. Nende mõjude hindamine eeldab pikaajalist vaatlust.

- kaitsealal tehtavate tööde (poollooduslike koosluste hooldamine, seire, teadusuuringud jne) korraldamine;
- loodushoiutoetuste lepingute sõlmimine;
- loodushariduse edendamine, külastuskorraldus.

Esmajärjekorras vajalikud (kõrge prioriteetsusega) inventuurid ja rakendusuuringud:

- putukate inventuur;
- samblike inventuur
- järvede limnoloogiline ja hüdroloogiline uurimine (vaata 11.1.3. Veekogude ökoloogilise seisundi parandamine);
- pärandkultuurimaastike uuring – maastike hindamine ja väärtustamine kultuurilisajaloolisest seisukohast ja suuremat kaitset vajavate vaadete, maastikukomplekside, -elementide ja pärandkultuuriobjektide väljaselgitamine. Töö käigus koostatakse koostöös Muinsuskaitseameti, kohalike omavalitsuste, kolmanda sektori ja kohalike inimestega kultuurilooline kaart ja andmebaas ning meetmed ja tsoneering;
- rahvapärismuste ja kombestiku kogumine

-pidev töö, mida teostab KA loodushariduse spetsialist koostöös Eesti Kirjandusmuuseumi ja ERM-iga.

Planeeritavad seired on :

- kaitsealuste linnuliikide seire (vajalik korraldada seiresammuga 6 aastat vastavalt Natura 2000 ala seirele). Kaitsealalt leitud kaitsealused liikide pesapaigad tuleb kanda EELIS-e andmebaasi ja lisada sinna pidevalt uued leiuandmed;
- pisiimetajate eluspüük – soovitatav.
- kahepaiksete loendused – esmatähtis hari-vesiliku ja mudakonna puhul.
- kalastiku ja jõevähiresursi ning bioproduktiooni seire – vajalik kalastiku seisundi jälgimiseks, asustuse edukuse ja pädevate otsuste langetamiseks.
- nõtkete näkirohude seire.
- esmatähtsate Natura elupaikade seire.
- külastusuuring - soovitatav on iga aasta registreerida matkaradade külastatavus ning iga 3 aasta tagant viia läbi talvel ja suvel ankeetküsitlus kohalike elanike ja külastajate seas, et hinnata nende rahulolu pakutava teenuse

ning hinnata looduskaitse eesmärkide saavutamist;

- maakasutuse seire eesmärgiks on jälgida majandus- ja hooldustegevuste ulatust ja levikut hoiualal ning hinnata selle mõju prioriteetsete liikide arvukusele, levikule ja pesitsusedukusele ning maakasutuse vastavust tsoneeringule. Selleks kaardistab KA Põlva-Valga-Võru regiooni spetsialist igal aastal kogu kaitsealal või valitud 50 km² suurusel proovialal toimunud tegevused augustis-septembris ning koostab põllumajandusliku maakasutuse kaardid.

Tulemuslikkuse kontroll

Tulemuslikkuse hindamise käigus analüüsitakse saavutatud tulemust kavandatud tegevuse osas. Kaitsekorralduslikult väärtusliku elupaiga ja liigi kaitse (soodsa seisundi) eesmärgil tehtavate tegevuste tulemuslikkust saab hinnata kaitstava liigi seisundi järgi (arvukuse muutused, sigimisedukus, elujõulise populatsiooni säilimine jne). Seire ja rakendusuuringud peavad aitama hinnata, kas kaitsekorralduslikud võtted aitavad täita ala kaitse-eesmärke, milleks tuleb teostatavad kaitsetegevused registreerida. Tulemuslikkuse hindamisel tuleb analüüsida, kas tegevus aitas kaasa kaitse-eesmärgi saavutamisele ja kui edukad olid meetmed. Analüüs peab sisaldama hinnangut tehtud kulutuste ja saavutatud tulemuste suhtes. **Kogu kava analüüsitakse kaitsekorraldusperioodi lõpus, millest lähtudes koostatakse järgmiseks perioodiks uus kaitsekorralduskava.**

10.6. Kaitseala valitsemine ja kaitse korraldamine, järelevalve

Otepää looduspargi valitseja on KA Põlva-Valga-Võru regioon, kelle ülesanneteks on:

- koostöö korraldamine teiste huvigruppidega (kohalik elanikkond, ettevõtjad, kohalikud omavalitsused, õppeasutused, RMK);
- kaitseala valitsejale ekspertarvamuse andmine ehitustegevuseks ja metsamajandustegevuseks;

KA Põlva-Valga-Võru regiooni majandamiskulud kaetakse riigieelarvest.

Järevalve on üks olulisemaid meetmeid kehtestatud reeglite elluviimisel, vähendades kõiki kaitsealasiseseid inimeste poolt põhjustatavaid ohte. Vajadus tõhusa järelevalve järgi on Otepää looduspargis väga suur, iga kahe nädala tagant on vaja teha kogu loodusparki hõlmav patrullreid. Et Keskkonnainspeksioon (KKI) suudaks tagada kaitse-eeskirjast ja kaitsekorralduskavaga määratletud prioriteetidest tulenevat pidevat järelevalvet, on vajalik võtta KKI eraldi töötaja tööle, kes teostab järelevalvet Otepää looduspargis ja kelle töökoht on Otepääl. Samas peab ka KA Põlva-Valga-Võru regioon oma jõududega järelevalves osalema ning seetõttu on vajalik loodusvahi töökohta loomine Valgamaale.

10.7. Otepää looduspargi kaitse eeskirja muutmine

Otepää looduspargi kaitse-eeskiri on koostatud 1997.a., ehkki üksikuid parandusi on sisse viidud 1998, 1999, 2002 ja 2006.aastal. Selle aja jooksul on oluliselt muutnud looduskaitseline seadusandlus ning Otepää maastike ohustavad mõjutegurid. Suureks probleemiks on ka looduspargi välispiiri ja sihtkaitsevööndite piiride kirjeldus, kuna nende kirjeldamisel on kasutatud Eesti Maauuringud maakasutuskaardi ja NSVL Ministrite Nõukogu Geodeesia ja Kartograafia Valitsuse 1986. aasta topograafilise kaardi ning

Eesti Metsakorralduskeskuse endise Pühajärve ja Otepää metskonna 1993. aasta puistuplaanide ning Sangaste metskonna 1985. aasta puistuplaani alusel ja talumaade osas vastavalt 1940. aasta kinnistukaartidele

Seetõttu on hädavajalik korrigeerida ja täpsustada maastiku kaitset ja hooldust kaitse-eeskirja punktid ning ülevaadata kaitse-eeskirja tsoneering.

10.8. Kaitsekorralduskava uuendamine

Käesolev kaitsekorralduskava eelarve on koostatud 2012. aastani. Kava täiendatakse 2012. aastal eelarve osas kuni 2017. aastani. Järgmist kava tuleb ette valmistada pidevalt käesoleva kaitsekorralduskava täitmise ajal. Kaitsekorralduskava järgmiseks korraldusperioodiks (2018 -2027) koostatakse 2016. aastal. Järgmise kaitsekorralduskava koostamise aluseks on käesoleva kava täitmise analüüs: kava alusel tehtud tööde dokumentatsioon, kava täitmise käigus tehtavate teadusuuringute ja seire tulemused ning nende põhjal teostatud tulemuslikkuse kontrolli hinnangud.

Kava koostamiseks tuleb välja töötada lähteülesanne ning kooskõlastada see Keskkonnaministeeriumiga. Koostatakse kava projekt, vajadusel täiendatakse andmeid lühiajaliste inventuuride abil, kogutakse kava projekti kohta ekspertarvamused ning korraldatakse projekti avalik arutelu. Kaitsekorralduskava lõplik variant valmib 2016. aasta lõpuks.

Planeeritav tegevus

- 2012.a. käesoleva kaitsekorralduskava täiendamine ja uue eelarve tabeli koostamine maksumusega 10 000 krooni.
- Uue kaitsekorralduskava ettevalmistamine 2015-2016.a.

Planeeritavate tegevuste tabel on elektrooniliselt esitatud eraldi failina.

11. Otepää looduspargi kaitsekorralduskava eelarve, rakendamise kava ja tulemuslikkuse kontroll

Eelarve kokkuvõte on esitatud alltoodud tabelis 9. Kaitsekorralduskava elluviimist rahastatakse riigieelarvest, SA Keskkonnainvesteeringute Keskuse, regionaalarengu arendusprogrammide, riigitoetuste ja investeeringute kaudu, erasektori, mittetulundussektori, välisriikide, rahvusvaheliste organisatsioonide investeeringutest, abi- ja koostööprogrammide kaudu.

On oluline, et käesolev välja töötatud kaitsekorralduskava saaks korralikult rakendatud ning ellu viidud jagades vastavalt tegevusele ja ajagraafikule ülesanded konkreetsetele vastutavatele isikutele (sest vastasel juhul on tehtud mõttetuid kulutusi).

Otepää looduspargi kaitsekorralduskava viiakse ellu KA Põlva-Valga-Võru regiooni tegevuse kaudu koostöös Riigimetsa Majandamise Keskuse (RMK), Keskkonnaministeeriumi, kohalike omavalitsuste, Valga Maavalitsuse, ettevõtete ja teiste asjast huvitatud isikutega.

Kaitsekorralduskava ajakohastamist algatab ja koordineerib KA Põlva-Valga-Võru regioon.

Kaitsekorralduskava täitmist kontrollitakse üks kord aastas. Kõikide muudatuste elluviimisel on vaja nende rakendajatel olukorda objektiivselt hinnata. Selleks on vaja pidevat head informatsiooni vahetust ja kohapealsete ekspertide hin

nanguid. Samuti jälgida Keskkonnastrateegia ja kohalike omavalitsuste arengukavade elluviimist ja nendes tehtavate jooksvate muudatustega kursis olemist

KA Põlva-Valga-Võru regiooni tegevuse üle peetava kontrolli iseloom on kindlasti kõige rangem KA ja Keskkonnaministeeriumi tasandil. Samuti on oluline, et kontrollimehhanism toimiks ka alamate meetmeteni välja. Selleks on tabelis 10 toodud iga väärtuse kohta indikaator ja selle väärtus, mille järgi hinnatakse meetme tulemuslikkust. Seejuures ei peaks ega isegi tohiks teostatav kontroll olla üles ehitatud kriitika ning karistamise põhimõtetele, vaid see peaks olema enam analüüsivam ja rohkem tulevikku suunatud. See tähendab, et tuleb saavutada olukord, kus iga kontrolli teostav töötaja (juht) suudab oma meeskonnale selgitada soovitud eesmärgi, motiveerida neid ning seeläbi saavutada olukord kus töötajad on ise huvitatud parematest töö tulemustest.

12. Kasutatud allikate loetelu

- Anton, H. 1985. Otepää maastikukaitseala.
- Evestus, T. 1999. Otepää piirkonna alalhoidliku turismi arengukava aastateks 2000-2003. Käsikiri KA Põlva-Valga-Võru regiooni Otepää kontorisis.
- Eesti keskkonnaseire 2004-2005. 2006. Keskkonnaministeeriumi Info-ja Tehnokeskus. http://eelis.ic.envir.ee:88/seireveeb/aruanded/5060_Keskkonnaseire04_05.pdf.
- Eesti looduskaitse arengukava aastani 2035. 2006. Keskkonnaministeerium. http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=181566/Looduskaitse_arengukava100506.pdf.
- Haberman, J., Pihu, E., Raukas, A. 2003. Võrtsjärv. Loodus aeg inimene.
- Hang, E., Karukäpp, R. 1979. ENSV saarkõrgustike tekkest ja kujunemisest.
- Hurt, M., 2007. Tegevuskava jõevähi (*Astacus astacus*) kaitseks, varude taastamiseks ja kasutamiseks Valgamaal. Tartu.
- Hurt, V. 1986. Kõrgussuhted, pinnaehitus, maavarad. Otepää maastikukaitseala arengukava. Eesti NSV Metsamajanduse ja Looduskaitse Ministeerium Eesti Metsanduse ja Looduskaitse Teadusliku Uurimise Instituut. Käsikiri KA Põlva-Valga-Võru regiooni Otepää kontorisis.
- Hurt, V., Örd, A. 1986. Maafondi kõlvikuline struktuur. Otepää maastikukaitseala arengukava. Eesti NSV Metsamajanduse ja Looduskaitse Ministeerium Eesti Metsanduse ja Looduskaitse Teadusliku Uurimise Instituut. Käsikiri KA Põlva-Valga-Võru regiooni Otepää kontorisis.
- IUCN, 1994. Kaitsealad elule: Euroopa kaitsealade tegevuskava: lühikokkuvõte.
- Järvalt, A. 1998. Kalastiku liigiline koosseis, arvukus ja biomass Eesti väikejärvedes. Tartu.
- Järvekülg, A. (koost). 2001. Eesti Jõesed. Tartu.
- Järvet, A. 2004. Veekogude funktsionaalne tsoneerimine ja eesmärkide püstitamine. Võrtsjärve alamvesi konna veemajanduskava II etapp. Tartu. <http://www.envir.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=268576/II+Veekogude+tsoneerimine.pdf>
- Kalda, A. 1986. Taimestik. Otepää maastikukaitseala arengukava. Eesti NSV Metsamajanduse ja Looduskaitse Ministeerium Eesti Metsanduse ja Looduskaitse Teadusliku Uurimise Instituut. Käsikiri KA Põlva-Valga-Võru regiooni Otepää kontorisis.
- Kalda, T., Arik, A. 2000. Otepää looduspargi maastikuinventuur. Käsikiri KA Põlva-Valga-Võru regiooni Otepää kontorisis.
- Kalda T., Arik, A. 2001. Otepää looduspargi maastikuanalüüs ja funktsionaalne tsoneering. Bakalaureusetöö maastikukaitse-ja hoolduse erialal. EPMÜ Keskkonnakaitse Instituut. Käsikiri KA Põlva-Valga-Võru regiooni Otepää kontorisis.
- Kalda T., Arik, A. 2004. Rohelise võrgustiku ja keskkonnatingimuste määratlemine Otepää looduspargis. Pärnu-Tartu. Käsikiri KA Põlva-Valga-Võru regiooni Otepää kontorisis.
- Kalda T., Arik, A. 2006. Otepää looduspargi maa-asustuse muutused. Käsikiri KA Põlva-Valga-Võru regiooni Otepää kontorisis
- Kaljuste, T. (koost.) 1998. Kaitseala kaitsekorralduskava koostamise juhised. Keskkonnaministeerium. Tallinn.
- Kangur, P., Kangur, A. 1999. Pühajärve Kääriku ja Kaarna järve kalastiku inven-

- tuur. Käsikiri KA Põlva-Valga-Võru regiooni Otepää kontoris.
- Kontkanen, H., Nevalainen, T., Lõhmus A. 2004. Rõõvlinnud ja metsamajandus. Eesti Entsüklopeediakirjastus.
- Kukk, Ü. 1999. Eesti kaitstavad taimeliigid. EPMÜ Keskkonnakaitse Instituut. Tartu.
- Kull, T. (toim.). 1999. Eesti bioloogilise mitmekesisuse kaitse strateegia ja tegevuskava. Keskkonnaministeerium, ÜRO Keskkonnaprogramm, EPMÜ Keskkonnakaitse Instituut. Tallinn-Tartu.
- Laanetu, N. 2001. Tegevuskava kopra (*Castor fiber* L.) kaitseks ja kasutamiseks. Tartu.
- Laanetu, N. 2005. Elva jõel asuva Elva veskipaisu taastamise detailplaneeringu ja selle projektlahenduse keskkonnamõjude hindamise aruanne.
- Laasimer, L. 1935. Eesti NSV taimkate. Tallinn.
- Leibak, E., Lutsar, L. (toim.). 1996. Eesti ranna- ja luhaniidud. Estonian coastal and flood plain meadows. Tallinn.
- Lippmaa, T. 1935. Eesti geobotaanika põhijooni. Acta et Comm. Univ. Tartuensis. A XXVIII.
- Luuse, R. 2000. Otepää looduspargi ressurside ja majandusliku situatsiooni uuring. Käsikiri KA Põlva-Valga-Võru regiooni Otepää kontoris.
- Lõhmus, A. & Eesti Ornitoloogiaühingu linnukaitsekomisjon. 1999. Eesti metsalinnustiku kaitse. Tartu.
- Metsaordu. 1999. Otepää looduspargi loomastiku inventuur. Otepää looduspargi looduskaitsealuste põlispuude inventuur. Käsikiri KA Põlva-Valga-Võru regiooni Otepää kontoris.
- Miidel, A., Pirrus, E. 1998. Geoloogilise arengu omapära ja eluta looduse harulduste mitmekesisus Eestis. Eesti looduse mitmekesisus ja selle kaitse: 7–24.
- Nugin, U. 1998. Pühajärve veetasemete reguleerimisest ja koostatud regulaatori projektist. Ekspertarvamus. Käsikiri KA Põlva-Valga-Võru regiooni Otepää kontoris.
- Paal, J., Turb, M., Rooma, I. 2002. Looduskaitse programmi projekti "Otepää looduspargi sürjametsade mitmekesisuse inventuur" aruanne. Tartu.
- Paal, J. 2004. Otepää ümbruse spordikeskuste puhkemetsade majandamise kavade koostamine ja rakendamine. Käsikiri KA Põlva-Valga-Võru regiooni Otepää kontoris.
- Palang, H., Printsman, A., Pungas, P., Sooväli, H. 2000. Valgamaa väärtuslike maastike määramine. Tartu Ülikooli Geograafia Instituut. Tartu.
- Palang, H., Mander, Ü., Jagomägi, J. 1998. Eesti maastikuline mitmekesisus ja selle muutumine. Eesti looduse mitmekesisus ja selle kaitse: 27–42.
- Rannap, R., Pappel, P., Linnamägi, M. 2006. Tegevuskava harivesiliku kaitse korraldamiseks Eestis 2007-2012. Tallinn - Tartu.
- Raukas, A. (koost.). 1995. Eesti. Loodus.
- Reintal, M. 2003. Otepää looduspargi floristiline nimestik ja selle analüüs. Käsikiri TÜ Ökoloogia ja Maateaduste Instituudi botaanika osakonnas.
- Remm, K. 2001. Elupaikade kaardistus Otepää Looduspargi kaitsekorralduskava jaoks. Käsikiri KA Põlva-Valga-Võru regiooni Otepää kontoris.
- Remm, K., Linder, M. 2006. Otepää looduspargi taimkatte inventuuri esialgse kaardistusetapi aruanne. Käsikiri KA Põlva-Valga-Võru regiooni Otepää kontoris.
- Tokko, U. 1997. Otepää looduspargi sihtkaitsevööndite taimestiku inventuur. Käsikiri KA Põlva-Valga-Võru regiooni Otepää kontoris.
- Tokko, U. 1999. Õpilasekursioonide korraldamisest ja õpperadadest Otepää looduspargis. Käsikiri KA Põlva-Valga-Võru regiooni Otepää kontoris.

Turb, M. 1999. Otepää looduspargi turismiobjektid, nende seisund ja eksponeerimine. Käsikiri KA Põlva-Valga-Võru regiooni Otepää kontoris.

Valgamaa väärtuslikud maastikud. 2002. Valga Maavalitsus. http://www.valgamaa.ee/failid/teemaplaneering/PDFvariant/Valgamaa_vaartuslikud_maastikud_koos_fotodega.pdf.

Voolaid, P., Kohv, K., Jõgi, M., Külvik, M. 2005. Metsandusliku näidis-teemaplaneeringu koostamine Kääriku mudelalal, I etapp. Käsikiri KA Põlva-Valga-Võru regiooni Otepää kontoris.

Võrtsjärve alamvesikonna veemajanduskava. (Eelnõu). 2007. Keskkonnaministeerium.

Örd, A. 1986. Otepää maastikukaitseala arenduskava. Eesti NSV Metsamajanduse ja Looduskaitse Ministeerium Eesti Metsanduse ja Looduskaitse Teadusliku Uurimise Instituut. Käsikiri KA Põlva-Valga-Võru regiooni Otepää kontoris.

Lisa 1. Otepää looduspargi kaitse-eeskiri

I. ÜLDSÄTTED

1. Otepää looduspargi (edaspidi looduspargi) moodustati Eesti NSV Ministrite Nõukogu 11. juuli 1957. a määrusega nr 242 «Abinõudest looduskaitse organiseerimiseks Eesti NSV-s» (ENSV Teataja 1957, 14, 125) Pühajärve, Väikese Munamäe ja Tedremäe maastikuliste keelualadena ning reorganiseeriti Eesti NSV Ministrite Nõukogu 24. septembri 1979. a määrusega nr 497 «Looduskaitsealade edasise väljaarendamise kohta» (ENSV Teataja 1979, 43, 521) Otepää maastikukaitsealaks. Looduspargi põhieesmärk on Otepää kõrgustikule iseloomulike maastike kaitse.

2. Looduspargi maa-ala on määratletud Otepää looduspargi välispiiri kirjeldusega.

3. Looduspargi maa-ala jaguneb vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele kahekümne üheks sihtkaitsevööndiks ja üheks piiranguvööndiks.

4. Looduspargi ja selle vööndite piirid kantakse riiklikusse maakatastrisse.

5. Looduspargi ja selle vööndite piiride kirjeldus on koostatud riigiettevõtte Eesti Maauuringud maakasutuskardi (möötkava 1:20 000), Eesti Metsakorralduskeskuse Otepää ja Pühajärve metskonna 1993. aasta puistuplaanide ja Sangaste metskonna 1985. aasta puistuplaani alusel ning talumaade osas Katastri Ameti 1940. aastal väljaantud skeemiliste kaartide (möötkava 1:10 000) alusel.

II. KAITSEKORRA ÜLDPÕHIMÕTTED

6. Inimestel on lubatud viibida ning marju ja seeni korjata kogu looduspargi maa-alal. Liikumine eramaal toimub vastavalt asjaõigusseadusele (RT I 1993, 39, 590; 1999, 44, 509) ja kaitstavate loodusobjektide seadusele (RT I 1994, 46, 773; 1998, 36/37, 555; 1999, 54, 583).

7. Telkimine ja lõkke tegemine on lubatud ainult looduspargi valitseja poolt selleks ettevalmistatud ja tähistatud paikades, välja arvatud õuemaal. Telkimine ja lõkke tegemine õuemaal on lubatud omaniku loal.

8. Jalgratastega liiklemine väljaspool teid ja radu ning mootorsõidukitega liiklemine ja nende parkimine väljaspool selleks ettenähtud teid ja parklaid on keelatud, välja arvatud teaduslikel välitöödel, järelevalve- ja päästetöödel, käesoleva kaitse-eeskirjaga lubatud metsa- ja põllumajandustöödel, samuti mootorsaamidega liiklemisel looduspargi valitseja nõusolekul turistide teenindamiseks ning suusaradade hooldustöödel. Looduspargis on lubatud mootorita ujuvvahendiga liiklemine. Veemootorsõidukiga on liiklemine lubatud ainult teaduslikel välitöödel, järelevalve- ja päästetöödel ning on lubatud ühe mootorpaadi kasutamine looduspargi valitseja nõusolekul Pühajärvel ja Kaarnajärvel turistide ja veesportlaste teenindamiseks.

9. Looduspargis on lubatud alla 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata kohtades. Üle 50 osalejaga rahvaürituste korraldamine selleks ettevalmistamata kohtades on lubatud üksnes looduspargi valitseja nõusolekul.

10. Looduspargis on keelatud uute ehitiste püstitamine:

1) üle 10 ha suuruse pindalaga järve, Väikese Emajõe ning Elva jõe tavalisest veepiirist 50 meetri ulatuses;

2) 5–10 ha suuruse pindalaga järve ning veehoidla ja 10–25 km² suuruse valgalaga jõe tavalisest veepiirist 25 meetri ulatuses.

11. Looduspargi valitseja nõusolekuta on looduspargis keelatud:

1) katastriüksuse kõlvikute piiride ja pindala muutmine;

- 2) maakorralduskava kinnitamine;
- 3) metsamajandamiskava väljastamine;
- 4) detail- ja üldplaneeringu kehtestamine;
- 5) projekteerimistingimuste andmine.

12. Looduspargi valitseja nõusoleku saamiseks käesolevas kaitse-eeskirjas ettenähtud juhtudel peab vastava loa taotleja või projekti või kava kooskõlastuse taotleja esitama looduspargi valitsejale kirjaliku taotluse. Looduspargi valitseja, lähtudes looduspargi kaitse-eesmärgist, vastab taotlusele kirjaliku nõusoleku ja vajaduse korral omapoolsete tingimuste esitamise või motiveeritud keeldumisega nii taotlejale kui ka vastava loa hiljemalt ühe kuu jooksul pärast taotluse saamist. Keskkonnamõju hindamise vajaduse korral on looduspargi valitsejal õigus taotlusele vastamist edasi lükata kuni ekspertiisiakti saamiseni, teavitades sellest nii nõusoleku taotlejat kui ka loa andjat. Looduspargi valitseja vaatab metsaraie taotluse läbi ja tulenevalt koosluse liigilise ning vanuselise mitmekesisuse säilitamise eesmärgist annab oma kirjaliku nõusoleku ja vajadusel omapoolsed tingimused või esitab motiveeritud keeldumise kümne päeva jooksul pärast taotluse saamist.

13. Looduspargi piiranguvööndisse jääva kaitstava looduse üksikobjekti kaitset korraldatakse kaitstavate loodusobjektide seaduse paragrahvi 5 lõike 5 kohase kaitse-eeskirja alusel. Sihtkaitsevööndisse jääva kaitstava looduse üksikobjekti kaitset korraldatakse käesoleva kaitse-eeskirja alusel.

14. Teaduslikke välitoid looduspargis tehakse kaitstavate loodusobjektide seaduse paragrahvis 25 sätestatud korra alusel.

15. Vabariigi Valitsuse seaduse (RT I 1995, 94, 1628; 1996, 49, 953; 88, 1560; 1997, 29, 447; 40, 622; 52, 833; 73, 1200; 81, 1361 ja 1362; 87, 1468; 1998, 28, 356; 36/37, 552; 40, 614; 107, 1762; 111, 1833; 1999, 10, 155; 16, 271 ja 274; 27, 391; 29, 398 ja 401; 58, 608) paragrahvi 44 lõike 2 alusel on looduspargi piires asuva kinnisasja võõrandamisel riigi esindajaks ostueesõiguse teostamisel keskkonnaminister, kellele teatatakse kinnisasja võõrandamisest asjaõigusseaduses sätestatud korras.

III. SIHTKAITSEVÖÖND

16. Sihtkaitsevöönd on looduspargi osa seal väljakujunenud või kujundatavate looduslike ja poollooduslike koosluste säilitamiseks.

17. Looduspargis on 21 sihtkaitsevööndit: 1) **Kõsti sihtkaitsevöönd**, kuhu kuuluvad: Pühajärve vallas Pühajärve metskonna kvartalid 37 (nii riigimaa kui ka kinnistute 53A, 53B ja Pursa B lahusmaatükkide osas), 38 ja 39;

2) **Kolmjärve sihtkaitsevöönd**, kuhu kuuluvad:

Pühajärve vallas Otepää metskonna kvartalid 58 (ainult eraldised 5 ja 11–13 täielikult ning eraldise 10 loode-kagusuunalisest kraavist kirde poole jääv osa; nii riigimaa kui ka kinnistute A5 ja A3 maa osas), 59 (nii riigimaa kui ka kinnistute A1, A3, A7, A9 ja A16 maa osas), 63 (ainult eraldis 7 täielikult ning eraldise 6 loode-kagusuunalisest kraavist kirde poole jääv osa; kinnistu A6 maa osas), 64 (ainult eraldised 1–10, 15 ja 16 täielikult ning eraldiste 20, 21 ja 22 ida-läänesuunalisest kraavist põhja poole jäävad osad ja eraldise 12 idapoolseimast kraavist ida poole ja Jaanimäe (A15) talu põhjapiirist põhja poole jääv osa; nii riigimaa kui ka kinnistute A12, A16, A6 ja A17 maa osas) ja 65 (ainult eraldised 1–12 ja 14–20 täielikult ning eraldiste 13 ja 21 ainult riigimaale jäävad osad; nii riigimaa kui ka kinnistute A9, A19 ja A20 maa osas) ning Kolmjärv Lodi (7) talu maale jäävas osas;

3) **Lepassaare sihtkaitsevöönd**, kuhu kuulub:

Pühajärve vallas Pühajärve metskonna kvartal 18 (ainult eraldised 26–28; kinnistu A 19 maa);

4) Pühajärve sihtkaitsevöönd, kuhu kuuluvad:

Pühajärve vallas Pühajärve metskonna kvartalid 15, 16, 17, 18 (ainult eraldised 5–12 ja 25; nii riigimaa kui ka kinnistu A19 maa ja talude A36 ning A37 Marguse oja äärsete lahusmaatükkide osas), 20 (ainult eraldised 3–5 ja 9–23), 21 (ainult eraldised 24, 7, 9–17, 23–32, 36 ja 49 täielikult ning eraldise 6 Metsajärve (A18) talu maale ja eraldiste 5 ja 8 riigimaale ning Metsajärve (A18) talu maale jääv osa; nii riigimaa kui ka Metsajärve (A18) talu maa osas), 22 (ainult eraldised 2–10 ja 14–31 täielikult ning eraldise 34 riigimaale jääv osa; nii riigimaa kui ka Metsajärve (A18), Paluotsa (2) ja Põhjala metsa osas), 23 (ainult eraldised 1–6 ja 14–18 täielikult ning eraldise 15 riigimaale jääv osa; nii riigi metsamaa kui ka riigi tagavaramaa lit. V–VIII osas), 24 (ainult eraldised 1–5 ja 19–48; Saare (3) ja Raudsepa (6D) talu maa osas), 25 (ainult eraldised 1–11 ja 13–29; Saare (3), Ojasuu (A3), Raudsepa (6A) ja Raudsepa (6D) talu maa osas), 26 (ainult eraldised 1–18 täielikult ning eraldise 20 kirdeedelasuunalisest pinnasteest loode poole jääv osa; Saare (3), Raudsepa (6D) ja Vilka (6E) talu maa osas), 27 (ainult eraldised 1–21, 24–27, 32 ja 36; Raudsepa (6D) ja Raudsepa (6A) talu maa osas) ja 28 (ainult eraldised 1–7, 9, 17, 18, 20 ja 22 täielikult ning eraldiste 14 ja 16 Paina (A4) talu maale jääv osa; Ojasuu (A3) ja Paina (A4) talu maa ning Kellamäe (A1), Palava (9) ja Kööri (A23) talude Mülke soo äärsete lahusmaatükkide osas), samuti järgmiste talude maa: Raudsepa (6A) talu maa põhitüki Saare–Raudsepa teest ida poole jääv osa, Ojasuu (A3) talu maa Saare–Meoski pinnasteest lõuna poole jääv osa, Kellamäe (A1) ja Kööri (A23) talude Mülke soo äärsed lahusmaatükid, Meoski (A2) talu maa Meoski–Paina pinnasteest lääne ja edela poole jääv osa ning Paina (A4) talu maa Meoski–Paina pinnasteest edela poole jääv osa;

5) Päidla sihtkaitsevöönd, kuhu kuuluvad:

Palupera vallas Päidla Ahvenjärvi Silla (A12) ja Aksli (A14) talude maal ning Päidla Suurjärvi Saaremäe (A17), Pödra (A11), Päidla (A9) ja Silla (A12) talude maal;

6) Murru sihtkaitsevöönd, kuhu kuulub:

Pühajärve vallas Murru (6) talu maa Vana-Otepää–Pikajärve teest lõuna poole jääv osa (välja arvatud Kaarnamäe tee äärne puistu talu maa lääneosas ja Vana-Otepää–Pikajärve tee äärne puistu talu maa idaosas ning elamumaa, õuemaa ja haritav maa);

7) Pursa sihtkaitsevöönd, kuhu kuuluvad:

Pühajärve vallas Pühajärve metskonna kvartalid 33 (ainult eraldised 1–3 ja 11–27 nii riigimaa kui ka Pursa (A19) talu maa osas), 34 (ainult eraldised 1–4, 6 ja 9), 35 (nii riigimaa kui ka Pursa (A19) talu maa osas), Paklamäe (42) talu maa loode-kagusuunalisest elektriliinist põhja poole jääv osa, Aaviku (A19) talu maa Arula oja praeguse ja 1940. a sängi vaheline osa (soo ja mets) ja kinnistu A9 lahusmaatükk Arula oja ääres;

8) Karja sihtkaitsevöönd, kuhu kuuluvad:

Sangaste vallas Sangaste metskonna kvartal 61 (ainult eraldised 1–15 ja 19–21) ning Karja (A15) talu maa Sihva–Sangaste maanteest lääne poole jääv osa;

9) Pilkuse sihtkaitsevöönd, kuhu kuuluvad:

Pühajärve vallas Pühajärve metskonna kvartalid 7, 8 (ainult eraldised 1–7 ja 9–21 täielikult ning eraldise 8 riigimaale jääv osa), 9 (ainult eraldised 1–7 ja 17–22), 10 (ainult eraldised 1–9, 12, 13, 15–19 ja 21–30) ja 11;

10) Lüüsjärve sihtkaitsevöönd, kuhu kuuluvad:

Pühajärve vallas kinnistute A21, A22 ja A23 Lüüsjärve-äärsed lahusmaatükid, Tammemäe (A43) talu maa Otepää–Neeruti maanteest ida poole ja elektriliinist lõuna poole jääv osa, Järvesaare (88) talu maa Kaarnamäe–Kooli pinnasteest põhja poole jääv osa (välja arvatud elamumaa, õuemaa ja haritav maa), Järvesaare (87) talu maa Kaarnamäe–Kooli pinnasteest põhja poole jääv osa (välja arvatud elamumaa, õuemaa ja haritav maa) ning Järvesaare (87) talu lahusmaatükk Lüüsjärve idakaldal, Jaanimäe (A7) talu maa elektriliinist lõuna poole jääv osa ning maatükkide I, II ja III Otepää–Neeruti maanteest ida poole jäävad osad;

11) Kukemäe sihtkaitsevöönd, kuhu kuuluvad:

Pühajärve vallas Saaremäe (A15) talu maa ida-läänesuunalisest teest lõuna poole jääv osa (välja arvatud elamumaa, õuemaa ja haritav maa), Käsemäe (A14) talu maa ida-läänesuunalisest teest lõuna poole ja elektriliinist kagu poole jääv osa, Kalda (A17) talu maa ida-läänesuunalisest teest lõuna poole ja elektriliinist lääne poole jääv osa (välja arvatud elamumaa, õuemaa ja haritav maa), Oru (A18) talu maa elektriliinist lääne poole jääv osa (välja arvatud haritav maa, maatüki edelanurga põõsastu ning rohumaa ja Neitsijärve kraavi läänekaldal olev puistu ning sellest lõuna poole jääv soine ala) ning elektriliinist ida poole jäävad puistud, soo ja rohumaa talu õuemaast põhja pool ning kinnistute A8, A9, A10, A11 ja A38 lahusmaatükid Kukemäe järve ääres;

12) Arula sihtkaitsevöönd, kuhu kuuluvad:

Pühajärve vallas Pühajärve metskonna kvartal 30 (ainult eraldised 8–17, 19–28 ja 32–46 täielikult ning eraldiste 18, 30 ja 31 pinnasteest lõuna poole jäävad osad; nii riigimaa kui ka Variku (A23) ja Lõuna (A15) talu maa ning kinnistu A28 Arula Perajärve-äärse maa osas), Perajärve (A42) talu maa (välja arvatud elamumaa ja õuemaa), Arula vesiveski (A18) talu maa (välja arvatud haritav maa), kinnistu A12 Arula Perajärve-äärne lahusmaatükk, kinnistu A21 Arula Vahejärve-äärne lahusmaatükk ja Järve (A22) talu maa (ainult Perajärve ja selle veekaitsevööndi osas). Puka vallas Koolimaa Rebase (28a) talu maa kirde-edelasuunalisest teest kagu poole jääv osa (välja arvatud elamumaa, õuemaa ja haritav maa), Rebase (28) talu maa kirde-edelasuunalisest teest kagu poole jääv osa (välja arvatud elamumaa, õuemaa ja haritav maa), Rebase Tõnise (30) talu maa kirde-edelasuunalisest pinnasteest kagu poole ning Rebaselt Sikamäele suunduvast pinnasteest lõuna poole jääv osa (välja arvatud haritav maa) ja Sikamäe talu maa Sikamäelt Rebasele ning Sikamäelt Arula-Mägestiku maanteele suunduvate pinnasteede vaheline osa (välja arvatud elamumaa, õuemaa ja haritav maa);

13) Mäda järve sihtkaitsevöönd, kuhu kuuluvad:

Pühajärve vallas Mäda järve (A36) talu maa (välja arvatud elamumaa, õuemaa ning Äidiku–Silla pinnasteest kirde poole jääv osa); Puka vallas Mäda järve (A36) talu maa, Vaela (A96) talu maa idaosa soo ning mets (lääne suunas kuni haritava maa, rohumaa ja pinnasteeni) ja Ala Albi (63) talu maa lääneosa soo ning mets (ida suunas kuni haritava maa ja rohumaani);

14) Voki sihtkaitsevöönd, kuhu kuuluvad:

Pühajärve vallas Ala-Ruusa (38b) talu idaosa puistud ja lamminiit (haritavast maast ida ja kagu pool), Suur Jusa (41B) talu ida-läänesuunalisest pinnasteest lõuna poole jääv soo ning metsa- ja rohumaa (välja arvatud pinnaste-äärne rohumaa), Suur Jusa (41A) talu maa ida-läänesuunalisest pinnasteest lõuna poole jääv osa (välja arvatud elamumaa, õuemaa ning taluhoonetest ida poole jääv haritav maa), Voki talu maa Voki–Väike-Jusa põhja-lõunasuunalisest teest lääne poole ja Voki–Arula maanteest põhja poole jääv osa (välja arvatud haritav maa ja tootmismaa) ning kinnistu 45B lahusmaatükk Voki oja ääres;

15) Palu sihtkaitsevöönd, kuhu kuuluvad:

Palupera vallas Otepää metskonna kvartalid 28 (ainult eraldised 12 ja 13), 33 (ainult eraldised 1–6 ja 8–24 täielikult ning eraldise 7 riigimaale jääv osa), 34, 40 (ainult riigimaa ja Vallamaa (A87) talu maa osas), 41 (ainult eraldised 1–10 ja 14–16 nii riigimaa kui ka Vallamaa (A87) talu maa osas), 42 (ainult eraldise 5 Palu jõe vasakkaldale jääv osa), 49 (ainult eraldised 3, 9–15, 22, 23 ja 27–30 nii riigimaa kui ka Vallamaa (A87) ja Pullisaare (A88) talu maa osas) ja 50 (ainult eraldis 35 täielikult ja eraldise 1 Palu jõe vasak-kaldale jääv osa ning eraldiste 2, 21 ja 22 Palu jõe vasemharu vasakkaldale jääv osa);

16) Kiriku sihtkaitsevöönd, kuhu kuuluvad:

Pühajärve vallas Otepää metskonna kvartalid 56 (ainult eraldiste 7, 11 ja 13 kinnistu A7 maale jääv osa), 57 (ainult riigimaa ning kinnistute A7 ja A4 lahusmaatükid eraldistel 114, 16 ja 18–23), 58 (ainult eraldised 1–4 ja 6–9 täielikult ning eraldise 10 loode-kagusuunalisest kraavist edela poole jääv osa; nii riigimaa kui ka kinnistute A4 ja A37 maa osas), 62 (ainult riigimaa ning kinnistute A7 ja A16 maa eraldistel 5–13, 20, 21 ja 23), 63 (ainult riigimaa ja kinnistute A37, A6 ja A26 maa eraldistel 15, 811, 15–23 ja eraldise 6 loode-kagusuunalisest kraavist edela poole jääval osal), 64 (ainult riigimaa ja kinnistute A6, A26 ja A17 maa eraldistel 11, 13, 14 ja 17–19 ning eraldise 12 idapoolseimast kraavist lääne

poole jääval osal), 68 (ainult eraldis 8 täielikult ning eraldise 7 kustutatud sihist ida poole ja ida-lääne-suunalisest pinnasteest põhja poole jääv osa), 69 (ainult eraldiste 1–6 riigimaale jääv osa) ja 70 (ainult eraldiste 1 ja 2 riigimaale jääv osa);

17) **Pülme sihtkaitsevöönd**, kuhu kuuluvad:

Pühajärve vallas Pühajärve metskonna kvartal 69 (ainult eraldised 2, 5–12 ja 14 täielikult, eraldise 4 pinnasteest lõuna poole jääv osa ning eraldise 25 vallapiirist põhja poole jääv osa; Männimäe (A307) ja Jaasi (A306) talu maa osas) ja Jaasi (A306) talu maa Jaasi–Mesila pinnasteest kagu poole jääv osa; Sangaste vallas Pühajärve metskonna kvartalid 64 (ainult eraldised 11, 12, 21–23 ja 28 täielikult ning eraldise 4 pinnasteest lõuna poole jääv osa, eraldise 16 pinnasteest ida poole jääv osa ning eraldise 27 põhja-lõunasuunalisest pinnasteest ida poole ja kirde-edelasuunalisest pinnasteest loode poole jääv osa; Lõõndre Lauri (A1) ja Mesila talu (158) maa osas), 68 (ainult eraldised 1–17, 19, 23–25 ja 40 täielikult ning eraldiste 18 ja 26 Lõõndre Lauri (A1) talu maale jääv osa; Lõõndre Lauri (A1) ja 58 talu maa osas) ja 69 (ainult eraldised 22, 23, 26–29 ja 32 täielikult ning eraldiste 24, 30, 31 ja 36 Lõõndre Lauri (A1) talu maale jääv osa ja eraldise 25 vallapiirist lõuna poole jääv osa; talude A1 (Lõõndre Lauri) ja A164 maa osas);

18) **Kortina sihtkaitsevöönd**, kuhu kuuluvad:

Pühajärve vallas Otepää metskonna kvartal 84 (nii riigimaa kui ka talu A10 maa osas), Kondi (82) ja Kondi (83) talude maa Vana-Otepää–Kintsli teest ida poole jäävad osad (välja arvatud elamumaa, õuemaa ja haritav maa), Kortina (78) talu maa kirde-edelasuunalisest teest kagu poole jääv osa (välja arvatud elamumaa, õuemaa ja haritav maa) ja Kortina (79) talu maa Vana-Otepää–Kintsli teest ida poole jääv lõunapoolseim osa (välja arvatud haritav maa);

19) **Alevijärve sihtkaitsevöönd**, kuhu kuuluvad:

Pühajärve vallas Jusa (7) talu maa Otepää–Kanepi maanteest lõuna poole ja loode-kagusuunalisest pinnasteest lääne poole jääv osa (välja arvatud elamumaa ja õuemaa), Linnamäe (A34) talu maa Otepää–Kanepi maanteest lõuna poole ja Tehvandile suunduvast pinnasteest ida poole jääv osa (sealhulgas Linnamäe (A34) talu maa Pühajärve (nüüd Otepää) metskonna kvartali 1 eraldiste 5 ja 8–10 pinnasteest ida poole jääval osal), Jaanimäe (93) talu maa Otepää–Kanepi maanteest lõuna poole jääv osa (välja arvatud elamumaa ja õuemaa), kinnistu A30 lahusmaatüki Otepää–Kanepi maanteest lõuna poole jääv osa, Jusa (8) talu Juusa järve lahustükk ning Alevijärv;

20) **Trepimäe sihtkaitsevöönd**, kuhu kuuluvad:

Pühajärve vallas Trepimäe (A9) talu maa kirde-edelasuunalisest pinnasteest lõuna poole jääv osa (välja arvatud elamumaa, õuemaa ja haritav maa), Kungla (A11) talu maa põhja-poolseimast kraavist ja selle mõttelisest sirgjoonelisest idasuunalisest pikendusest põhja poole jääv osa ja kinnistu A27 Trepimäe järve äärsel lahusmaatüki Otepää–Kanepi maanteest ida poole jääv osa;

21) **Kääriku sihtkaitsevöönd**, kuhu kuuluvad:

Pühajärve vallas Pühajärve metskonna kvartalid 56 (Kerke (31), Kondi (5), Nugise (34) ja Kerre (33) talu maa eraldistel 1–25, 29 ja 30) ja 57 (Kerke (31), Nugise (34) ja Kerre (33) talu maa eraldistel 1–14, 18 ja 29), Kerke (31) talu maa Sihva–Kääriku maanteest lõuna poole ja Tornioja kraavist, Kääriku järve läänekaldast ja Kääriku järve edelast suubuvast ojast ida poole ning Kääriku–Nugise teest põhja poole jääv osa (välja arvatud spordiväljaku maa), Kerre (33) talu maa Kääriku–Nugise teest põhja poole jääv osa ja Nugise (34) talu metsamaa Pühajärve (nüüd Otepää) metskonna kvartalitest 56 ja 57 ida pool (lõuna suunas kuni Kääriku–Nugise pinnasteeni ning kirde suunas kuni loode-kagusuunalise pinnasteeni).

18. Sihtkaitsevööndis on keelatud majandustegevus ja loodusvarade kasutamine, välja arvatud käesoleva kaitse-eeskirja punktides 6–9 lubatud ja järgmised lubatud tegevused:

1) jahipidamine, välja arvatud Pühajärve, Kukemäe ja Lüüsjärve sihtkaitsevööndis;

2) mittetootmisliku iseloomuga ehitiste rajamine looduspargi valitseja nõusolekul, välja arvatud veekogude kallastel paiknevas ehituskeeluvööndis;

3) harrastuslik kalapüük spinningu, vedeli, ankurdamata unna ja mitme käsiõngega, välja arvatud Kõsti, Kolmjärve ja Lepassaare sihtkaitsevööndis;

4) puu-ja põõsarinde harvendamine vastavalt kaitse eesmärgile, välja arvatud Kõsti, Kolmjärve ja Lepassaare sihtkaitsevööndis, kusjuures looduspargi valitsejal on õigus esitada nõudeid raie tehnoloogia, raieaja, puidu kokku- ja väljaveo ning puistu koosseisu ja täiuse osas;

5) olemasolevate maaparandussüsteemide hooldustööd, välja arvatud Kõsti, Kolmjärve ja Lepassaare sihtkaitsevööndis.

19. Sihtkaitsevööndi metsa kaitse eesmärk on:

Kõsti, Kolmjärve ja Lepassaare sihtkaitsevööndis – metsaökosüsteemi arengu tagamine üksnes loodusliku protsessina;

Pühajärve, Päidla, Murru, Pursa, Karja, Pilkuse, Lüüsjärve, Kukemäe, Arula, Mäda järve, Voki, Palu, Kiriku, Pülme, Kortina, Alevijärve, Trepimäe ja Kääriku sihtkaitsevööndis – bioloogilise mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.

20. Sihtkaitsevööndi poollooduslike koosluste (looduslike rohumaade) esinemisaladel on nende ilme ja liigilise koosseisu tagamiseks kohustuslik heina niitmine ja võsa raiumine, kusjuures heinatöid ei tohi alustada Karja, Kukemäe, Arula, Voki ja Alevijärve sihtkaitsevööndis varem kui 25. juunil.

IV. PIIRANGUVÖÖND

21. Piiranguvöönd on looduspargi majanduslikult kasutatav ning pärandkultuurmaastikuna säilitatav osa, kus majandustegevuses tuleb arvestada kaitstavate loodusobjektide seaduses ning selle alusel käesolevas kaitse-eeskirjas kehtestatud tingimustega.

22. Piiranguvöönd on looduspargi piires olev maa-ala, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse.

23. Piiranguvööndis on lubatud majandustegevus ja harrastuslik kalapüük ning käesoleva kaitseeeskirja punktides 6–9 loetletud lubatud tegevused. Keelatud on:

1) uute maaparandussüsteemide rajamine;

2) uuendusraie, välja arvatud turberaie perioodiga vähemalt 40 aastat, kusjuures looduspargi valitsejal on koosluse liigilise ja vanuselise mitmekesisuse säilitamiseks õigus esitada nõudeid turberaie liigi, raie tehnoloogia, raieaja, raielangi suuruse, puidu kokku- ja väljaveo, raielangi puhastamise viiside ning puistu koosseisu ja täiuse osas;

3) puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine;

4) jäätmete ladustamine, välja arvatud kodumajapidamises tekkinud tavajäätmete ladustamine kohaliku omavalitsuse ja looduspargi valitseja juures registreeritud kohtades ning omanikul õuemaal. Mujal oma kinnisasja piires jäätmete ladustamine on lubatud looduspargi valitseja nõusolekul;

5) väetiste ja mürkkemikaalide kasutamine veekogude veepiirile lähemal kui 25 m, üle-ujutatud aladel ja külmunud pinnasel ning metsamaal ja looduslikul rohumaal;

6) jahipidamine Pühajärve metskonna kvartalites 12, 18, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26 ja 27 ning Kärnjärvel ja Neitsijärvel.

24. Piiranguvööndis on looduspargi valitseja nõusolekuta keelatud:

1) maavarade ja maa-ainese kaevandamine, välja arvatud aktiivseteks varudeks kinnitatud ja kasutamisohtudega leiukohtades kõrgusega vähem kui 150 m üle merepinna ning maapõueseaduse (RT I 1994, 86/87, 1488; 1995, 75, 1321; 1996, 49, 953; 1997, 52, 833; 86, 1461; 93, 1562; 1998, 64/65, 1005; 1999, 10, 155; 54, 583) paragrahvides 26 ja 62 sätestatud juhtudel looduspargi valitsejaga kooskõlastatud kohtades tema igakordsel nõusolekul;

2) teede, õhuliinide ja muude kommunikatsioonide rajamine;

3) uute ehitiste püstitamine; 4) veekogude veetaseme muutmine ja

nende kallaste kahjustamine.

25. Piiranguvööndi metsa kaitse eesmärk on bioloogilise mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine.

26. Piiranguvööndis on kuppelmaastiku ilme ja liigilise koosseisu tagamiseks kohustuslik poollooduslike koosluste looduslike rohumaade niitmine, kuid mitte varem kui 25. juunil, või loomade karjatamine nendel, samuti praeguste metsata nõlvade ja kuplite hoidmine lagedana.

V. LÕPPSÄTTED

27. Isikud, kes rikuvad käesoleva kaitse-eeskirja nõudeid, kannavad haldus-, kriminaal- või tsiviilvastutust seaduses ettenähtud korras.

28. Järelevalvet kaitsealal teevad looduspargi valitseja ning teised selleks volitatud isikud.

29. Käesolevast kaitse-eeskirjast tulenevad vaidlused lahendatakse kohtus, kuid huvitatud isik võib looduspargi valitseja tegevuse vaidlustamiseks pöörduda ka keskkonnaministri poole.

Keskkonnaminister Heiki KRANICH

Lisa 2. Otepää Looduspargis registreeritud haudelinnud ja nende arvukus

Nr.	Linnuliik	Arvukus	Kaitsekorralduslikult väärtuslike linde optimaalne arvukus
1.	Tuttpütt <i>Podiceps cristatus</i>	15...20	
2.	Hallpösk-pütt <i>Podiceps grisegena</i>	0...3	
3.	Kormoran <i>Phalacrocorax carbo</i>	0...1	
4.	Hüüp <i>Botaurus stellaris</i>	0...2	
5.	Hallhaigur <i>Ardea cinerea</i>	10...30	
6.	Valge-toonekurg <i>Ciconia ciconia</i>	15...20	
7.	Must-toonekurg <i>Ciconia nigra</i>	0...1	0...1
8.	Kühmnokk-luik <i>Cygnus olor</i>	4...8	
9.	Viupart <i>Anas penelope</i>	2...5	2...10
10.	Rääkspart <i>Anas strepera</i>	0...1	
11.	Piilpart <i>Anas crecca</i>	2...5	
12.	Sinikael-part <i>Anas platyrhynchos</i>	+++	
13.	Rägapart <i>Anas querquedula</i>	2...5	
14.	Luitsnokk-part <i>Anas clypeata</i>	0...1	
15.	Punapea-vart <i>Aythya ferina</i>	0...5	
16.	Tuttvart <i>Aythya fuligula</i>	++	
17.	Sõtkas <i>Bucephala clangula</i>	15...20	
18.	Jääkoskel <i>Mergus merganser</i>	1...3	
19.	Herilaseviu <i>Pernis apivorus</i>	10...15	
20.	Roo-loorkull <i>Circus aeruginosus</i>	7...10	5...8
21.	Välja-loorkull <i>Circus cyaneus</i>	0...1	
22.	Kanakull <i>Accipiter gentilis</i>	3...6	3...6
23.	Raudkull <i>Accipiter nisus</i>	10...20	
24.	Hiireviu <i>Buteo buteo</i>	35...50	
25.	Väike-konnakotkas <i>Aquila pomarina</i>	6...8	5...8
26.	Kalakotkas <i>Pandion haliaetus</i>	0...1	
27.	Tuuletallaja <i>Falco tinnunculus</i>	0...1	
28.	Lööpistik <i>Falco subbuteo</i>	4...6	
29.	Laanepüü <i>Bonasa bonasia</i>	40...80	
30.	Teder <i>Tetrao tetrix</i>	5...15	

Nr.	Linnuliik	Arvukus	Kaitsekorralduslikult väärtuslike linde optimaalne arvukus
31.	Nurmkana <i>Perdix perdix</i>	+	
32.	Pöldvutt <i>Coturnix coturnix</i>	2...5	
33.	Täpikhuik <i>Porzana porzana</i>	0...1	
34.	Rukkirääk <i>Crex crex</i>	10...20	
35.	Tait <i>Gallinula chloropus</i>	+	
36.	Lauk <i>Fulica atra</i>	+	
37.	Sookurg <i>Grus grus</i>	10...15	
38.	Väiketüll <i>Charadrius dubius</i>	3...5	5...10
39.	Kiivitaja <i>Vanellus vanellus</i>	1...10	
40.	Tikutaja <i>Gallinago gallinago</i>	+++	
41.	Metskurvits <i>Scolopax rusticola</i>	+++	
42.	Suurkoovitaja <i>Numenius arquata</i>	1...5	
43.	Metstilder <i>Tringa ochropus</i>	+++	
44.	Vihitaja <i>Actitis hypoleucos</i>	+++	
45.	Naerukajakas <i>Larus ridibundus</i>	++	
46.	Kalakajakas <i>Larus canus</i>	5...10	
47.	Höbekajakas <i>Larus argentatus</i>	0...1	
48.	Jögitiir <i>Sterna hirundo</i>	1...5	
49.	Mustviires <i>Chlidonias niger</i>	0...20	
50.	Kodutuvi <i>Columba livia</i>	++	
51.	Kaelustuvi <i>Columba palumbus</i>	+++	
52.	Turteltuvi <i>Streptopelia turtur</i>	+	
53.	Kägu <i>Cuculus canorus</i>	+++	
54.	Värbkakk <i>Glaucidium passerinum</i>	2...5	3...10
55.	Kodukakk <i>Strix aluco</i>	4...10	
56.	Händakakk <i>Strix uralensis</i>	7...15	
57.	Kõrvukräts <i>Asio otus</i>	3...10	
58.	Karvasjalg-kakk <i>Aegolius funereus</i>	0...2	1...2
59.	Öösorr <i>Caprimulgus europaeus</i>	+	3...6
60.	Piiritaja <i>Apus apus</i>	+++	
61.	Jäälind <i>Alcedo atthis</i>	1...3	
62.	Väänkael <i>Jynx torquilla</i>	+++	
63.	Hallpea-rähn <i>Picus canus</i>	8...12	
64.	Roherähn <i>Picus viridis</i>	0...1	1

Nr.	Linnuliik	Arvukus	Kaitsekorralduslikult väärtuslike linde optimaalne arvukus
65.	Musträhn <i>Dryocopus martius</i>	12...15	15...20
66.	Suur-kirjurähn <i>Dendrocopos major</i>	+++	
67.	Tamme-kirjurähn <i>Dendrocopos medius</i>	1...3	
68.	Valgeselg-kirjurähn <i>D. leucotos</i>	15...20	10...15
69.	Väike-kirjurähn <i>Dendrocopos minor</i>		
70.	Laanerähn <i>Picoides tridactylus</i>	18...30	20...30
71.	Pöidlõoke <i>Alauda arvensis</i>	+++	
72.	Nõmmelõoke <i>Lullula arborea</i>	5...15	5...15
73.	Kaldapääsuke <i>Riparia riparia</i>		
74.	Suitsupääsuke <i>Hirundo rustica</i>	+++	
75.	Räästapääsuke <i>Delichon urbica</i>	+++	
76.	Metskiur <i>Anthus trivialis</i>	+++	
77.	Sookiur <i>Anthus pratensis</i>	+++	
78.	Hänilane <i>Motacilla flava</i>	0...5	
79.	Linavästrik <i>Motacilla alba</i>	+++	
80.	Vesipapp <i>Cinclus cinclus</i>	0...1	
81.	Käblik <i>Troglodytes troglodytes</i>	+++	
82.	Võsaraat <i>Prunella modularis</i>	+++	
83.	Punarind <i>Erithacus rubecula</i>	+++	
84.	Ööbik <i>Luscinia luscinia</i>	+++	
85.	Must-lepalind <i>Phoenicurus ochruros</i>	1...3	
86.	Lepalind <i>Phoenicurus phoenicurus</i>	+++	
87.	Kadakatäks <i>Saxicola rubetra</i>	+++	
88.	Kivitäks <i>Oenanthe oenanthe</i>	++	
89.	Musträstas <i>Turdus merula</i>	+++	
90.	Hallrästas <i>Turdus pilaris</i>	+++	
91.	Laulurästas <i>Turdus philomelos</i>	+++	
92.	Vainurästas <i>Turdus iliacus</i>	+++	
93.	Hoburästas <i>Turdus viscivorus</i>	+	
94.	Võsa-ritsiklind <i>Locustella naevia</i>	++	
95.	Jõgi-ritsiklind <i>Locustella fluviatilis</i>	++	
96.	Kõrkja-roolind <i>Acr. schoenobaenus</i>	+++	
97.	Aed-roolind <i>Acr. dumetorum</i>	+(+)	
98.	Soo-roolind <i>Acr. palustris</i>	+++	

Nr.	Linnuliik	Arvukus	Kaitsekorralduslikult väärtuslike linde optimaalne arvukus
99.	Tiigi-roolind <i>Acr. scirpaceus</i>	1...5	
100.	Rästas-roolind <i>Acr. arundinaceus</i>	1...3	
101.	Käosulane <i>Hippolais icterina</i>	+++	
102.	Vööt-põõsalind <i>Sylvia nisoria</i>	0...3	
103.	Väike-põõsalind <i>Sylvia curruca</i>	+++	
104.	Pruunselg-põõsalind <i>Sylvia communis</i>	+++	
105.	Aed-põõsalind <i>Sylvia borin</i>	+++	
106.	Mustpea-põõsalind <i>Sylvia atricapilla</i>	+++	
107.	Nõlva-lehelind <i>Phylloscopus trochiloides</i>	0...5	
108.	Mets-lehelind <i>Phylloscopus sibilatrix</i>	+++	
109.	Väike-lehelind <i>Phylloscopus collybita</i>	+++	
110.	Salu-lehelind <i>Phylloscopus trochilus</i>	+++	
111.	Pöialpoiss <i>Regulus regulus</i>	+++	
112.	Hall-kärbsenäpp <i>Muscicapa striata</i>	+++	
113.	Väike-kärbsenäpp <i>Ficedula parva</i>	40...60	40...60
114.	Must-kärbsenäpp <i>Ficedula hypoleuca</i>	+++	
115.	Sabatihane <i>Aegithalos caudatus</i>	++	
116.	Salutihane <i>Parus palustris</i>	+++	
117.	Põhjatihane <i>Parus montanus</i>	+++	
118.	Tutt-tihane <i>Parus cristatus</i>	+++	
119.	Must-tihane <i>Parus ater</i>	++	
120.	Sinitihane <i>Parus caeruleus</i>	+++	
121.	Rasvatihane <i>Parus major</i>	+++	
122.	Puukoristaja <i>Sitta europaea</i>	+++	
123.	Porr <i>Certhia familiaris</i>	+++	
124.	Peoleo <i>Oriolus oriolus</i>	++	
125.	Punaselg-õgija <i>Lanius collurio</i>	20...40	30...50
126.	Hallõgija <i>Lanius excubitor</i>	0...2	
127.	Pasknäär <i>Garrulus glandarius</i>	+++	
128.	Harakas <i>Pica pica</i>	+++	
129.	Mänsak <i>Nucifraga caryocatactes</i>	++	
130.	Hakk <i>Corvus monedula</i>	+++	
131.	Künnivares <i>Corvus frugilegus</i>	++	

Nr.	Linnuliik	Arvukus	Kaitsekorralduslikult väärtuslike linde optimaalne arvukus
132.	Vares <i>Corvus corone</i>	+++	
133.	Ronk <i>Corvus corax</i>	+++	
134.	Kuldnokk <i>Sturnus vulgaris</i>	+++	
135.	Koduvarblane <i>Passer domesticus</i>	+++	
136.	Pöldvarblane <i>Passer montanus</i>	+++	
137.	Metsvint <i>Fringilla coelebs</i>	+++	
138.	Rohevint <i>Carduelis chloris</i>	++	
139.	Ohakalind <i>Carduelis carduelis</i>	++	
140.	Siisike <i>Carduelis spinus</i>	+++	
141.	Kanepilind <i>Carduelis cannabina</i>	+	
142.	Kuuse-käbilind <i>Loxia curvirostra</i>	+++	
143.	Karmiinleevike <i>Carpodacus erythrinus</i>	+++	
144.	Leevike <i>Pyrrhula pyrrhula</i>	+++	
145.	Suurnokk <i>C. coccothraustes</i>	+	
146.	Talvike <i>Emberiza citrinella</i>	+++	
147.	Rootsiitsitaja <i>Emberiza schoeniclus</i>	++	

Tabelis kasutatavad lühendid: + - haruldane, ++ - vähearvukas, +++ - tavaline

Lisa 3. Ettepanekud uute sihtkaitsevööndite loomiseks

Otepää looduspargi kõrge loodusväärtusega loodusmaastiku paremaks kaitseks on otstarbekas luua 3 uut sihtkaitsevööndit:

Tsorro sihtkaitsevöönd	
Pindala	80,3 ha
Kirjeldus	Sihtkaitsevööndisse jääb künkliku maastikuga erineva vanuse ja struktuuriga metsaala ja kokku ca 4 ha soolasid.
Maaomandus	31,7 ha jätkuvalt riigimaal, 20,5 ha asub Aakre metskonna maal (riigimaadel), 9,0 ha Tsorro-1 (60802:003:1180) 5,1 ha Tsorro-1 (58201:002:1440) 8,3 ha Tsorro (58201:002:0780) 5,6 ha Tsorro (60802:003:0641)
Lubatud majandustegevused	Metsamaal on lubatud noorendikes mitmekesisust suurendavad hooldusraied ning teeservade hooldus.
Väärtused	Sihtkaitsevööndi väärtuseks eelkõige ca 30 ha suurune kõrge looduskaitselise väärtusega salu- ja laanemetsa kooslused (eelkõige Tsorro ja Tsorro-1 kinnistutel) ning kauni kuldkinga (<i>Cypripedium calceolus</i>) kasvukoht. Elupaigad: 9020, 7230. Sihtkaitsevööndisse jäävad järgmiste kaitsealuste ja haruldaste liikide elupaigad: herilaseviu, laanerähn, valgeselg-kirjurähn. Negatiivse asjaoluna tuleb märkida, et ala kompaktsuse huvides on sihtkaitsevööndisse arvatud ka ulatuslikud noorendikud.

Välkjärve sihtkaitsevöönd	
Pindala	15,6 ha
Kirjeldus	Sihtkaitsevööndisse jääb kõrge looduskaitselise väärtusega künkliku maastikuga metsaala ja kokku ca 0,4 ha suurune rabastunud Välkjärv.
Maaomandus	Sihtkaitsevöönd jääb täies ulatuses RMK Aakre metskonna maadele.
Lubatud majandustegevused	Sihtkaitsevööndis on majandustegevused keelatud.

Väärtused	<p>Sihtkaitsevööndi väärtuseks eelkõige kõrge looduskaitselise väärtusega salumetsa kooslused pindalaga ca 12 ha.</p> <p>Elupaigad: 9050.</p> <p>Sihtkaitsevööndisse jäävad järgmiste kaitsealuste ja haruldaste liikide elupaigad: herilaseviu, laanerähn, musträhn.</p>
-----------	---

Paluoja sihtkaitsevöönd	
Pindala	68,1 ha .....
Kirjeldus	Sihtkaitsevööndisse jääb künkliku maastikuga erineva vanuse ja struktuuriga metsaala.
Maaomandus	Sihtkaitsevöönd jääb täies ulatuses RMK Aakre metskonna maadele.
Lubatud majandustegevused	Metsamaal on lubatud noorendikes mitmekesisust suurendavad hooldusraied ning teede ärte hooldus.
Väärtused	Elupaigad: 9080. Sihtkaitsevööndisse jäävad järgmiste kaitsealuste ja haruldaste liikide elupaigad: kanakull, herilaseviu, laanepüü, laanerähn, musträhn.

Uute sihtkaitsevööndite piirid ning ettepanekud olemasolevate sihtkaitsevööndite piiride korrigeerimiseks on esitatud kaardil 4 ja MapInfo kihina.

Tabel 9. Kavandatavad meetmed 2010-2012, nende prioriteetsus ja maksumus aastate lõikes (tuhandetes kroonides).

Meetme nimetus	Prioriteetsus	Vastutav täitja	Aasta		
			2010	2011	2012
Elupaikade ja maastike hooldustööde korraldamine					
Poollooduslike koosluste hooldamine ja taastamine	A	KA	220	250	250
	B	KA	50	50	50
Raietööd vaadete avamiseks Pühajärve, Nõuni järve, Neitsijärve, Mäha, Kaarna, Pilkuse, Kääriku järve ja Väikese Emajõe kallastel ning Kiigemäel, Sangaste ja Kuigatsi linnamäel ca 40 ha.	A	KA	150	150	150
Kaitstavate üksikobjektide ümbruse hooldustööd Pilkuse, Trepimäe, Ristitammede, Tsuura kuuse ning Jaanimäe männi ümbruses ca 6 ha.	A	KA	40	40	40
Armuallika, Väikese Munamäe allika ja Emalätte puhastamine settest.	A	KA			15
Parkide ja alleede hooldustööd Pühajärvel ja Arulas ning mitmekesisemaks muutmine.	A	KA		15	
Hooldustööd avatud maastiku säilitamiseks	B	KA	150	200	200
Raietööd endiste kraavide, teede ja radade hooldamiseks ning kraavide puhastamine	A	RMK	50	50	50

Meetme nimetus	Priori- teetsus	Vastutav täitja	Aasta		
			2010	2011	2012
Infrastruktuuri (truubid ja sillad) projekteerimine, ehitamine ja rekonstrueerimine (kokku 12 tk)	B	RMK	140	120	120
Talgulaagrid	B	KA	15	15	15
Raiekava SKV metsade loodusilmelisemaks muutmiseks	B	KA	100	50	50
Mõrtsuka järve ökoloogilise seisundi uuring ja järve majandamiskava koostamine	B	KA			400
Karuputke tõrjumine	A	KA	50	30	30
Kortina soo kuivenduse mõju väljaselgitamine	B	KA	50		

Meetme nimetus	Priori- teetsus	Vastutav täitja	Aasta		
			2010	2011	2012
liigikaitselised tööd					
Mudakonna ja harivesiliku tiikide rajamine ja hooldamine	B	KA	80		80
Kalastiku ja jõevähi taastamine	B	KA	70	25	25
maastike kaitse, alalhoidlike majandusviiside edendamine, kohaliku elulaadi ja kultuuripärandi säilitamine					
Õppepäevade ja seminaride korraldamine maomanikele	A	KA	50	50	50
kaitstavate loodusobjektide tutvustamine, loodushariduse edendamine, rekreatsiooni ja puhkevõimaluste pakkumine					
Looduslaagrite ja õppepäevade korraldamine, suviste praktikate läbiviimine, erinevate teemaväljapanekute/loodusõhtute korraldamine	A	KA	60	80	60
Looduspargi külastuskeskuse ruumide ümberehitus	A	KA			
Looduspargi külastuskeskuse püsiekspositsiooni täiendamine	B	KA	300		200

Meetme nimetus	Prioriteetsus	Vastutav täitja	Aasta		
			2010	2011	2012
Infomaterjalide (looduspargi kaart, matkaradade voldikud, postkaardid) valmistamine.	A	KA	80	80	80
Otepää Looduspargi interneti kodulehe arendamine	A	KA	10	10	10
Otepää loodusparki tutvustava multimeediaprogrammi arendamine	A	KA	25		25
Pühajärve matkaraja, Murrumetsa matkaraja, Pühajärve tunnetusraja, Apteekrimäe, Lutsu-Tsuura ja Väikese Emajõe matkaraja ning laste puude raja niitmine suvisel hooajal	A	KA	50	50	50
Välispiiri, vööndipiiride ja looduskaitsealuste üksikobjektide tähistamine	A	RMK	35	35	35
Pühajärve matkaraja puhkekohtade, Looduspargi kinnistu. Pilkuse järve puhkekoha ja Harimäepuhkekoha hooldamine (prügikoristus, käimlatehooldamine, puhkekoha üldhooldus, lõkkepuude varumine)	A	RMK	60	60	60

Meetme nimetus	Priori- teetsus	Vastutav täitja	Aasta		
			2010	2011	2012
Rajatiste (kiiged, laudteed, pingid, lauad,prügikastid, infostendid, viidad, lõkkekohad,varjualused) remont	A	RMK	60	60	60
Hobusemäe vaatetorni ehitamine	B	RMK		1200	
teadustöö, seire ja tulemuslikkuse kontroll					
Putukate inventuur	B	KA	80		
Küllastusuuring	A	RMK	80		
Rahvapärimuste ja kombestiku kogumine	B	KA	10	10	10
Kaitsealuste linnuliikide seire	A	KA		60	
Röövlindude seire	A	RS	10	10	10
Rähnliste seire	A	RS	15	15	15

Meetme nimetus	Priori- teetsus	Vastutav täitja	Aasta		
			2010	2011	2012
Kahepaiksete seire	A	RS			
Kalastiku ja jõevähiressursi ning bioproduktsooniseire	A	KA	50		50
Esmatähtsate Natura liikide ja elupaikade seire	A	KA		60	
Kaitsealuste taimede seire	A	RS			
Maakasutuse seire	B	KA	8	8	8
Pisiimetajate seire	B	KA	5	5	5
Sademete keemia seire	B	RS	10	10	10
Otepää looduspargi kaitse-eeskirja muutmine	A	KA	100		
kaitsekorralduskava uuendamine	A	KA			100
MAKSUMUS KOKKU			3213	3348	2863

Kasutatud lühendid: KA – Keskkonnaamet, RMK – Riigimetsa Majandamise Keskus, MTÜ – mittetulundusühing,
RS - riiklik seire

Tabel 10. Kaitsekorralduslike meetmete indikaatorid väärtuste kaupa tulemuslikkuse kontrolliks.

Väärtus	Meetmed	Indikaator	Indikaatori allikas	Märkused
Sihtkaitsevööndite metsad	<ul style="list-style-type: none"> metsade looduslikkuse taastamiskava koostamine valitsemine ja järelevalve 	Metsade looduslikkuse taastamise kavaga on konkreetsed meetmed välja töötatud.	Metsade looduslikkuse taastamise kava	
Puhkeväärtusegametsad	<ul style="list-style-type: none"> rohevõrgustiku põhimõtete rakendamine metsade majandamise reguleerimine, raietingimuste andmine looduslähedase turismi arendamine teavitustegevus järelevalve ja valitsemine 	Küsitlusuuringu järgi on andnud vähemalt 60% külastajate heahinnangu Otepää maastikule. Koostatud on kohalike valdade üldplaneeringud, mis arvestavad looduspargi kaitseväärtustega.	Külastusuuring Valdade üldplaneeringud	Vaata ka piiranguvööndi metsade indikaatorit.
Piiranguvööndimetsad	<ul style="list-style-type: none"> rohevõrgustiku põhimõtete rakendamine metsade majandamise reguleerimine, raietingimuste andmine teavitustegevus järelevalve ja valitsemine 	Vanade ja heas seisus metsade osakaal on 20%, sealhulgas rohevõrgustiku tuumaladel vanademetsade osakaal suureneb 40%-ni.	Esmatähtsate Natura liikide ja elupaikade seire	Hinnaguliselt oli 2006.a. vanade (üle 60-aastaste) metsade osakaal 18%. Lisaks arvestada ka metsas elavate kaitsealuste linnuliikide (kanakull, kakulis ed, laanerähn) indikaatoritega.
Poollooduslikud kooslused	<ul style="list-style-type: none"> maakasutuse seire; niitmine ja karjatamise toetamine; teavitustegevus rohevõrgustiku põhimõtete rakendamine valitsemine ja järelevalve 	Heas seisus väärtuslike poollooduslike koosluste pindala on 500ha.	Kaitsealuste taimede seire KA loodushoitööde aastaaruanded Esmatähtsate Natura liikide ja elupaikade seire Putukate inventuur	
	karuputke tõrje	Karuputke kolooniad puuduvad.	KA seirespetsialistide aastaaruanded	

Väärtus	Meetmed	Indikaator	Indikaatori allikas	Märkused
Sood	<ul style="list-style-type: none"> teavitustegevus võsaraie regulaatori projekteerimine ja ehitamine Kortina soo äärsele kraavile valitsemine ja järelevalve 	Elluviidud projekt Kortina sooveerežiimi kahjustavate kraavidemõju vähendamiseks. Heas seisundis Natura 2000 soelupaikade arv ei vähene.	Esmatähtsate Natura liikide jaelupaikade seire	Lisaks arvestada ka kaitsealuste taimeliikide indikaatoreid, kuna suur osa neist on seotud soodeelupaikade ga.
Veekogud	<ul style="list-style-type: none"> veekogude ökoloogilise seisundi parandamine (rööv)kalamaimude ja jõevähi asustamine ja asustuse edukuse seire; teavitustegevus järelevalve ja valitsemine 	Seisund hea ehk Otepää looduspargi veekogud kuuluvad vähemalt II veekvaliteedi klassi. Veekogudesse on asustatud aastatel 2008-2012 vähemalt 10 000 röövkalamaimu ja 6500 jõevähki.	Esmatähtsate Natura liikide jaelupaikade seire Kalastiku ja jõevähiresursi ning bioproduktiooni seire Putukate inventuur	
I kategooria kaitsealused linnuliigid: väikekonnakotkas ja must-toonekurg	<ul style="list-style-type: none"> püsielupaikade moodustamine metsade majandamise reguleerimine elupaikades; vähemalt 50 ha konnakotkapaari toitumisalale jääva niidu hooldamine (niitmisevõi karjatamine); jõgede ja ojade kallaste hooldamine (võsaraie); planeerimis- ja ehitustegevuse suunamine, rohevõrgustiku põhimõtete rakendamine; teavitustegevus ohtude ennetamiseks valitsemine ja järelevalve 	Arvukus on säilinud vähemal optimaalsel tasemel (optimaalne arvukus on toodud lisa 2 liikidekaupa)	Kaitsealuste linnuliikide seire Riikliku seire aruanded KA seirespetsialistide aastaaruanded	
Loodusdirektiivi II lissasse kuuluvad jahilukid (karu, ilves, kobras)	<ul style="list-style-type: none"> kopra arvukuse reguleerimine; rohevõrgustiku printsiipide rakendamine. 	-		

Väärtus	Meetmed	Indikaator	Indikaatori allikas	Märkused
Tiigilendlane	<ul style="list-style-type: none"> sobivate õõnsusega puude säilitamine nahkhiirte elupaikades ja soovitatavalt pesakastide paigaldamine nahkhiirte elupaikadesse; teavitamine nahkhiirtest ja nende kaitsest EELISe andmebaasi pidev kaasajastamine. 	Seisund kindlaks määratud.	Esmatähtsate Natura liikide ja elupaikade seire	
Mudakonn ja harivesilik	<ul style="list-style-type: none"> planeerimis- ja ehitustegevuse suunamine, rohevõrgustiku põhimõtete rakendamine; kudemisveekogude hooldamine ja taastamine; niitude hooldamine kudemisveekogude lähistel; teavitustegevus ohtude ennetamiseks inventuur ja seire; kaitsekohustuse teatiste väljastamine; EELISe andmebaasi pidev kaasajastamine 	Teadaolevate (sh uute rajatud) kudemisveekogude seisund ning lähiümbruse elupaigad on soodsas seisundis harivesilikule ja mudakonnale. Kaevatud koelmute ja tiigid on asustatud kaitsealuste kahepaiksete poolt	Kahepaiksete seire	
Kaitsealused taimeliigid	<ul style="list-style-type: none"> kasvukohtade elupaikade seisundi parandamine planeerimis- ja ehitustegevuse suunamine, rohevõrgustiku põhimõtete rakendamine; teavitustegevus ohtude ennetamiseks inventuur ja seire EELISe andmebaasi pidev kaasajastamine valitsemine ja järelevalve 	Kõigi teadaolevate kasvukohtade seisund on hea	Kaitsealuste taimede seire	
Otepää kõrgustikule iseloomulik kuppelmaastik	<ul style="list-style-type: none"> maastikuhooldustööd rohevõrgustiku põhimõtete rakendamine KA töötajate aktiivne osalemine piirkondlikes planeerimisprotsessides ja arengukavade väljatöötamisel; teavitustegevus valitsemine ja järelevalve 	Väärtuslikud kultuurmaastikud on määratletud (kaardistatud). Säilinud on rohevõrgustiku tuumalade hea seisund. Koostatud on kohalike valdade üldplaneeringud, mis arvestavad looduspargi kaitseväärtustega.	Pärandkultuurmaastiku uuring Valdade üldplaneeringud	

Väärtus	Meetmed	Indikaator	Indikaatori allikas	Märkused
	<ul style="list-style-type: none"> • traditsioonilise põllumajandusliku maakasutuse toetamine (maastikuhooldustööd) • teavitustegevus ohtude ennetamiseks • valitsemine ja järelevalve • Otepää loodushariduskeskuse arendamine; • matkaradade ja puhkekohtade hooldus ning arendamine; • rohevõrgustiku põhimõtete rakendamine, • KA töötajate aktiivne osalemine piirkondlikes planeerimisprotsessides ja arengukavade väljatöötamisel; 	Kariloomade arv looduspargis on 500 isendit.	Statistikaamet	Antud indikaator ei iseloomusta siiski väga hästi kaitseala valitsejaja kaitse korraldaja tööd, vaid sõltub palju riigi põllumajanduspoliitikast
Loodusharidus	<ul style="list-style-type: none"> • loodusüritused, teavitustegevus • Otepää loodushariduskeskuse arendamine; • matkaradade ja puhkekohtade hooldus ning arendamine; • KA töötajate aktiivne osalemine piirkondlikes planeerimisprotsessides ja arengukavade väljatöötamisel; 	Otepääl looduspargis tegutseb loodushariduse tugikeskus, kus teenindatakse vähemalt 2500 klienti (õpilased, puhkajad).	Külastusuuring KA aastaaruanne	